

ROČENKA NÁRODNÍHO PROGRAMU HIV/AIDS V ČESKÉ REPUBLICĚ 2024

Státní zdravotní ústav
Praha 2026

ROČENKA NÁRODNÍHO PROGRAMU HIV/AIDS V ČESKÉ REPUBLICE 2024

EDITOR:

Anna Kubátová

AUTOŘI:

Hana Davidová

Alena Fialová

Lidmila Hamplová

Soňa Jexová

Anna Kubátová

Jana Lanžová

Marek Malý

Vratislav Němeček

Stanislav Pekárek

Dalibor Sedláček

Jiří Stupka

Hana Zákoucká

Příprava podkladů, organizační práce:

Jiří Stupka, Nevenka Kuljaninová

© Státní zdravotní ústav 2026

Vydal: Státní zdravotní ústav, Šrobárova 49/48, 100 00 Praha 10

1. vydání, Praha 2026

ISBN 978-80-7071-497-3

Obsah

ÚVODNÍ SLOVO	4
1 VÝSKYT A ŠÍŘENÍ HIV/AIDS V ČR V ROCE 2024	6
2 NÁRODNÍ PROGRAM ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY HIV/AIDS V ČR NA OBDOBÍ 2023–2027 A JEHO CÍLE	28
3 ZPRÁVA O PLNĚNÍ NÁRODNÍHO PROGRAMU ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY HIV/AIDS NA OBDOBÍ 2023–2027 ZA ROK 2024	29
3.1 CÍLE NP HIV/AIDS 2023-2027	30
3.2 CÍLOVÉ POPULAČNÍ SKUPINY	31
3.3 PLNĚNÍ NP HIV/AIDS 2023–2027: ROK 2024	32
3. 4 ZÁVĚR	84
4 SEZNAM ZKRATEK	85
5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	86
PŘÍLOHY	88
1. SEZNAM HIV CENTER V ČR	88
2. SEZNAM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ, ZAPOJENÝCH DO PROBLEMATIKY PREVENCE HIV/AIDS.....	88
3. 10. MEZINÁRODNÍ SYMPOZIUM KE SVĚTOVÉMU DNI AIDS, PLZEŇ 27. – 28. 11. 2024	88
4. WEBOVÉ STRÁNKY WWW.TADYTED.COM	88
5. ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA: VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI ŘEDITELI ZÁKLADNÍCH ŠKOL A VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ: PREVENCE HIV/AIDS V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH A VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍCH V ČESKÉ REPUBLICE ŠKOLNÍ ROK 2023/2024	88
6. EVROPSKÝ TÝDEN TESTOVÁNÍ NA HIV A ŽLOUTENKY 2024	88
7. ZVYŠOVÁNÍ ZDRAVOTNÍ GRAMOTNOSTI PACIENTŮ V REPRODUKČNÍM VĚKU V PREVENCI ŠÍŘENÍ HIV/AIDS A OSTATNÍCH STI STUDENTKAMI VYSOKÉ ŠKOLY ZDRAVOTNICKÉ O.P.S.	88
8. PROJEKT HROU PROTI AIDS PRO UKRAJINSKOU MLÁDEŽ ZA PODPORY WHO, PRAHA 2024: EMPOWERING YOUTH: THE PRAGUE INITIATIVE FOR HIV/AIDS PREVENTION IN SCHOOLS BY UKRAINIAN EDUCATORS – A COLLABORATIVE APPROACH.....	88

Úvodní slovo

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

máte před sebou Ročenku Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v České republice 2024 (dále jen ročenka). Stěžejním bodem ročenky je informace o epidemiologické situaci a jejím vývoji v roce 2024. Pod bodem číslo dvě naleznete krátkou informaci o Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 v ČR (dále jen Národní program HIV/AIDS) a konkrétní cíle, které mají vést k jeho naplnění. Třetím bodem je souhrnná informace MZD ČR o plnění jednotlivých bodů Národního programu HIV/AIDS za rok 2024 podle příspěvků zaslaných MZD ČR jednotlivými ministerstvy a institucemi. V přílohách se pak nachází informace k významným preventivním aktivitám uskutečněným v roce 2024, seznam HIV center a organizací spolupracujících v prevenci HIV/AIDS v České republice.

Rok 2024 byl významný pro prevenci HIV/AIDS v České republice hned v několika oblastech:

1. Probíhal druhý rok plnění Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027.
2. V platnost vstoupila vyhláška č. 389/2023 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění, jež přispívá několika novými prvky do systému prevence HIV/AIDS v České republice. Příloha č. 1 se věnuje vyšetřování u osob, které se poranily o použitou injekční jehlu. V příloze č. 8 je zveřejněn systém epidemiologické bdělosti nálezů vyvolaných lidským virem imunodeficiency (HIV/AIDS). V článku 5 – Shromažďování údajů a jejich hlášení – je uvedena povinnost 1× ročně hlásit do NRL pro HIV/AIDS základní údaje pro monitoring podání preexpozici profylaxe (PrEP).
3. Kolegové ze Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP zpracovali a 1. 10. 2024 zveřejnili doporučený postup PrEP, dostupné zde: <https://infektologie.cz/zprava24-28.htm>
4. Třetím rokem jsme čelili situaci se zvýšeným počtem nově zachycených případů osob s HIV v režimu dočasné ochrany z Ukrajiny. Díky tomuto statusu měly tyto osoby přístup k všeobecnému zdravotnímu pojištění, a tedy i k léčbě HIV.

Podle údajů z roku 2023 bylo k 31. prosinci v České republice 574 447 osob z Ukrajiny. Tento počet zahrnuje jak uprchlíky s dočasnou ochranou, tak i jiné cizí osoby, které žijí v ČR. K 1. dubnu 2024 bylo v ČR evidováno 338 736 uprchlíků z Ukrajiny. K 31. 12. 2024 bylo v ČR evidováno podle údajů ministerstva vnitra celkem 589 456 osob, občanů a občanek z Ukrajiny, dlouhodobě pobývajících na území ČR¹.

Pro Českou republiku tak pokračoval trend započatý v roce 2022, kdy byl poprvé v historii surveillance HIV/AIDS (od roku 1985) zaznamenán více než 50% podíl cizinců s dlouhodobým pobytem mezi nově zachycenými případy HIV. Stejná situace nastala i v roce 2023, zatímco v roce 2024 tento podíl poklesl na 41,6 %. V době plnění Národního programu HIV/AIDS v ČR na období 2018–2022 byly počty nově zachycených případů HIV u občanů ČR a cizinců s dlouhodobým pobytem následující: 208 (2018), 222 (2019), 251 (2020), 233 (2021), 292 (2022), 253 (2023). V roce 2024 bylo nově zachyceno 269 případů. Kromě toho se v roce 2022 do péče v ČR přihlásilo 578 ukrajinských uprchlíků se statutem dočasné ochrany, v roce 2023 to bylo 149 osob, v roce 2024 to bylo 129 osob (62 mužů a 67 žen). Celkově bylo tudíž v roce 2022

¹ Čtvrtletní zpráva o migraci za IV. čtvrtletí 2024: <https://mv.gov.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-iv-ctvrtletni-2024.aspx>

nově evidováno 870, v roce 2023 to bylo 402 osob s HIV, roce 2024 398 osob, což vedlo k zásadnímu nárůstu pacientů léčených v HIV centrech. Velký zájem o léčbu ze strany osob přicházejících z Ukrajiny byl zejména v prvních měsících po invazi. Podrobnosti uvádí zpráva Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2023. V této souvislosti je důležitý vznik nového HIV centra v Liberci, které začalo poskytovat své služby k 1. 5. 2023 a vznik nového HIV centra v Olomouci, které bylo slavnostně otevřeno 17. 12. 2024. Od roku 2025 už je v ČR k dispozici 10 HIV center.

Ve spolupráci Státního zdravotního ústavu, pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS a Ministerstva vnitra a za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví jsou základní informace o HIV, možnostech testování i léčby dostupné v deseti jazycích na webu www.tadyted.com.

V oblasti prevence přetrvávala i v roce 2024 potřeba seznámit ukrajinské občany se systémem péče o HIV pozitivní v ČR a s možnostmi prevence. Status dočasné ochrany všem nově příchozím osobám z Ukrajiny zajišťoval plnohodnotnou účast na všeobecném zdravotním pojištění, což znamená plnou dostupnost léčby, která je klíčová pro zamezení dalšího šíření HIV. Z pohledu prevence HIV je důležitý i nárůst počtu uživatelů preexpoziční profylaxe.

Již tradičně se Česká republika zapojila do celoevropské akce Evropský týden testování na HIV a žloutenky (18. – 25. 11. 2024) se zajištěním možnosti testování na HIV a STI na 87 místech ve všech 14 krajích v ČR po dobu 6 dnů. Podmínky pro testování nabídlo 37 organizací a využilo je 2 220 osob. Zaznamenány byly 4 pozitivní záchyty HIV, 8 pozitivních záchytů HBV, 5 pozitivních záchytů na syfilis, 29 reaktivních záchytů HCV. Důležité je poselství veřejnosti, že je možné se na HIV testovat zdarma a anonymně, včetně konkrétní informace o místě testování. Pro osoby se zjištěnou pozitivitou je k dispozici léčba. Podmínkou je účast na všeobecném zdravotním pojištění.

Na řešení Národního programu se podílely jak nevládní organizace za finanční podpory Ministerstva zdravotnictví (dotační program Národní program řešení problematiky HIV/AIDS) i dalších ministerstev, tak státní instituce – Státní zdravotní ústav (SZÚ), Zdravotní ústavy se sídlem v Ústí nad Labem a se sídlem v Ostravě, Krajské hygienické stanice, ale i Magistrát hlavního města Prahy a krajské úřady jednotlivých krajů, jejichž spolupráce je k plnění Národního programu nezbytná. Poděkování patří i některým městům, která se do místních programů zapojila. Jednotlivé neziskové organizace získávaly i významnou komerční podporu. V preventivních programech v oblasti HIV pro ukrajinské občany skončila podpora UNICEF ve spolupráci s MZD ČR, ale na podpoře se dále významně podílela WHO prostřednictvím své České kanceláře v Praze, za což jí patří velké poděkování. Spolupráce HIV center při léčbě osob žijících s HIV, dlouhodobá spolupráce odborných společností České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně i mezinárodní spolupráce je nezbytná pro to, aby se celá problematika posouvala kupředu. Všem, kteří se na jednotlivých částech plnění Národního programu podíleli, patří poděkování, stejně tak jako organizátorům i účastníkům mezinárodního symposia v Plzni (10. ročník, 28.–29. 11. 2024). Prostřednictvím této akce je možné předávání nejnovějších informace z ECDC přímo k terénním pracovníkům a naopak.

MUDr. Anna Kubátová

Manažerka Národního programu HIV/AIDS v ČR

Státní zdravotní ústav

1 Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2024

Marek Malý, Vratislav Němeček, Hana Zákoucká
Státní zdravotní ústav, Praha

Abstrakt

Česká republika zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci Evropy. V roce 2024 zde bylo na základě 1,8 mil. provedených vyšetření nově zjištěno 269 případů infekce HIV, z toho 157 u občanů české národnosti a 112 (41,6 %) cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem. V relativním vyjádření představuje uvedený počet výskyt 2,47 případu na 100 000 obyvatel. Pětina nových pacientů (58, tj. 21,6 %) o své HIV pozitivitě již věděla; jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí. Počty a struktura nově evidovaných případů jsou ovlivněny válečným konfliktem na Ukrajině. Onemocnění AIDS bylo nově diagnostikováno u 40 HIV pozitivních osob, u 87,5 % z nich byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po záchytu HIV. Za celou dobu sledování až do konce roku 2024 bylo v ČR registrováno celkem 4 888 HIV pozitivních případů, u 926 (18,9 %) z nich se rozvinulo onemocnění AIDS. Z nemocných s AIDS zemřelo 414 osob (44,6 %), dalších 240 osob s infekcí HIV zemřelo z jiné příčiny ve stádiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Hlavním zdrojem infekce HIV v ČR je stále sexuální přenos, zejména mezi muži majícími sex s muži. V roce 2024 bylo nově zjištěno 155 HIV pozitivních mužů majících sex s muži (57,6 % nových případů), sedm z nich bylo zároveň injekčními uživateli drog. Heterosexuální přenos infekce HIV byl zaznamenán u 90 osob (33,5 %) a přenos prostřednictvím injekčního užívání drog u 6 (2,2 %) osob. Nově zjištěných žen bylo 39 (14,5 %).

Kromě základní sledované skupiny občanů ČR a cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem bylo v roce 2024 nově evidováno 129 HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny, z nichž 58,9 % vědělo o své HIV pozitivitě a již dříve se léčilo. Celkový počet případů u občanů české národnosti, rezidentů a uprchlíků v roce 2024 tudíž byl 398, což představuje 3,66 případu na 100 000 obyvatel.

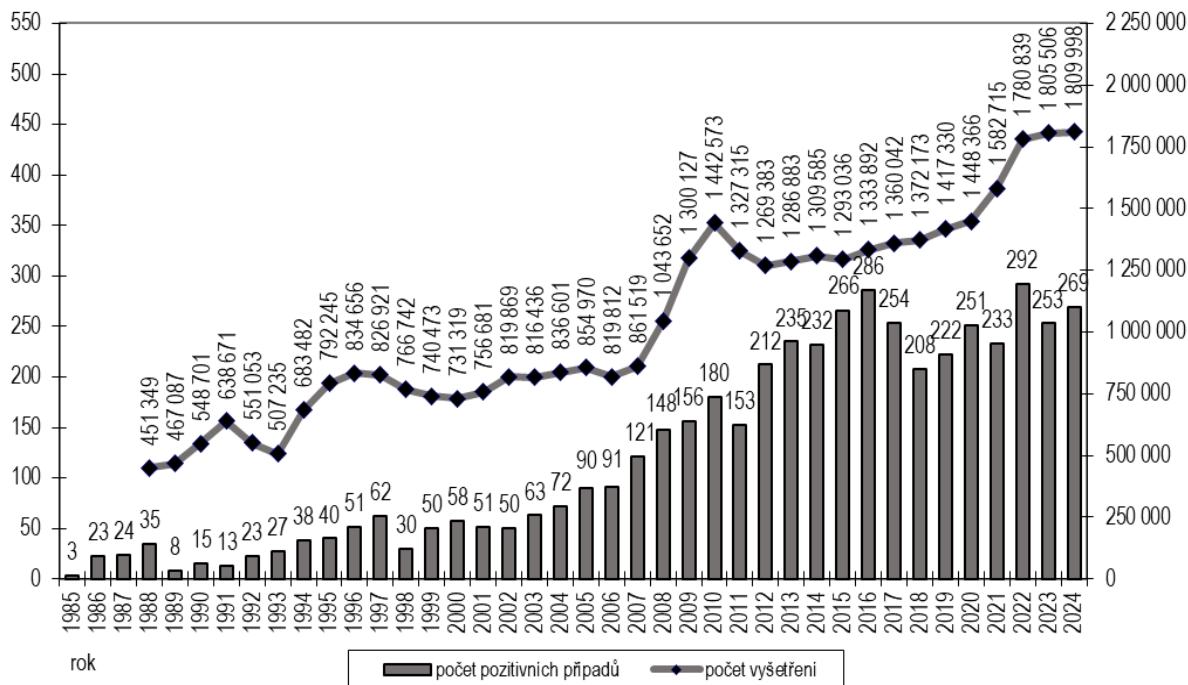
Klíčová slova: HIV, AIDS, surveillance, pohlavně přenosné nákazy

Nové případy v roce 2024

V České republice jsou v rámci systému surveillance HIV/AIDS dlouhodobě sledovány údaje o občanech české národnosti a rezidentech (tj. osobách jiné než české národnosti, které mají v ČR dlouhodobý pobyt na základě víz nad 90 dní či povolení k trvalému pobytu). Od roku 2022 přibýly údaje o uprchlících z Ukrajiny, které jsou sledovány odděleně. Počty a struktura nově evidovaných případů byly v posledních letech ovlivněny nejdříve pandemií covidu-19 (především v roce 2020 v souvislosti s uzavřením hranic, méně v roce 2021) a poté ještě výrazněji válečným konfliktem na Ukrajině (nejvýrazněji v roce 2022, méně ale stále podstatně i v letech 2023 a 2024). V důsledku těchto událostí se kromě uprchlíků do zdravotní péče v ČR kvůli zajištění kontinuity léčby HIV infekce nově přihlásili rezidenti, kteří vědí o své HIV pozitivitě, pobývají zde dlouhodobě, ale léčili se dosud v zahraničí. Byly ale diagnostikovány také desítky uprchlíků i rezidentů (zejména Ukrajinců) ročně, kteří dosud o své HIV pozitivitě nevěděli.

V roce 2024 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno 1,8 mil. vyšetření na přítomnost infekce HIV. Od roku 2016 počet vyšetření roste, v posledních třech letech byl zhruba na stejné úrovni (graf 1).

Graf 1: Počet vyšetření a počet HIV pozitivních v České republice v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

V Národní referenční laboratoři pro HIV/AIDS bylo v roce 2024 **nově evidováno 269 případů infekce HIV** u občanů České republiky a rezidentů, což v relativním vyjádření představuje 2,47 případu na 100 000 obyvatel. Mezi nově zjištěnými případy bylo 230 mužů a 39 (14,5 %) žen. Poměr počtu mužů a žen činil 5,9:1. Počty nově diagnostikovaných případů od roku 2003 setrvaly stoupaly z úrovně kolem 50 případů ročně a dosáhly hodnoty 286 v roce 2016. Poté nejprve v následujících dvou letech výrazně klesly na 208 v roce 2018, ale pak opět rostly až na 292 v roce 2022, což je nejvyšší počet za celou dobu sledování. Po poklesu na 253 případů v roce 2023 se v roce 2024 počet případů opět mírně zvýšil (graf 1).

Podrobnou analýzu počtů vyšetření a pozitivních případů podle důvodu vyšetření a způsobu přenosu HIV infekce za rok 2024 uvádí **tabulka 1**. Dosud se 10 z 269 nových HIV pozitivních nedostavilo do žádného HIV centra, a nejsou tudíž v ČR sledováni a léčeni.

Tabulka 1: Nové případy infekce HIV a onemocnění AIDS v České republice (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za rok 2024

Důvod vyšetření	Celkem vyšetřeno	Nové případy		Způsob přenosu								
		HIV+	AIDS	HO	ID	IH	HF	TR	HT	MD	NO	NE
OSOBY VE ZVÝŠENÉM RIZIKU HIV	8 488	8	0	1	2	0	0	0	4	0	0	1
Hemofilici	117	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Příjemci krve a krevních přípravků	23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Homo/bisexuálové	91	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Injekční uživatelé drog	2 132	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby často v zahraničí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Promiskuitní osoby	2 026	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Osoby provozující prostituci	2 154	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nápravná zařízení	1 945	7	0	0	2	0	0	0	4	0	0	1
KONTAKTY POZITIVNÍCH PŘÍPADŮ	211	16	0	9	0	1	0	0	5	1	0	0
Homosexuální	44	10	0	9	0	1	0	0	0	0	0	0
Heterosexuální	83	5	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0
Rodinné	12	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Jiné	72	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
KLINICKÉ PŘÍPADY	137 068	97	33	52	3	1	0	0	33	0	0	8
Dermatovenerologičtí pacienti	11 048	23	0	16	1	0	0	0	5	0	0	1
Psychiatřičtí pacienti	1 583	3	0	2	0	0	0	0	1	0	0	0
Dialyzovaní pacienti	5 884	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TBC pacienti	269	6	6	0	0	0	0	0	5	0	0	1
Pacienti s nádorovým onemocněním	5 587	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Různé klinické diagnózy	112 697	65	27	34	2	1	0	0	22	0	0	6
PREVENTIVNÍ VYŠETŘENÍ	76 178	17	0	6	0	2	0	0	9	0	0	0
Zdravotničtí pracovníci	4 332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní prevence	45 502	10	0	4	0	2	0	0	4	0	0	0
Předoperační vyšetření	25 952	7	0	2	0	0	0	0	5	0	0	0
Epidemiologická surveillance	392	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VYŠETŘENÍ NA VLASTNÍ ŽÁDOST	19 805	120	6	78	1	3	0	0	31	0	1	6
Pod jménem	8 560	86	6	52	1	1	0	0	26	0	1	5
Anonymní	11 245	34	0	26	0	2	0	0	5	0	0	1
VYŠETŘENÍ PRO MEZINÁRODNÍ CERTIFIKÁT	647	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DÁRCI KRVE, BUNĚK, TKÁNÍ A ORGÁNŮ	1 485 033	8	0	2	0	0	0	0	5	0	0	1
Dárci krve	1 473 752	8	0	2	0	0	0	0	5	0	0	1
z toho dárci krve - primodárci	76 398	4	0	1	0	0	0	0	2	0	0	1
Dárci buněk tkání a orgánů	11 281	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TĚHOTNÉ ŽENY	81 530	3	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0
RŮZNÉ MATERIÁLY	1 038	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CELKEM	1 809 998	269	40	148	6	7	0	0	90	1	1	16

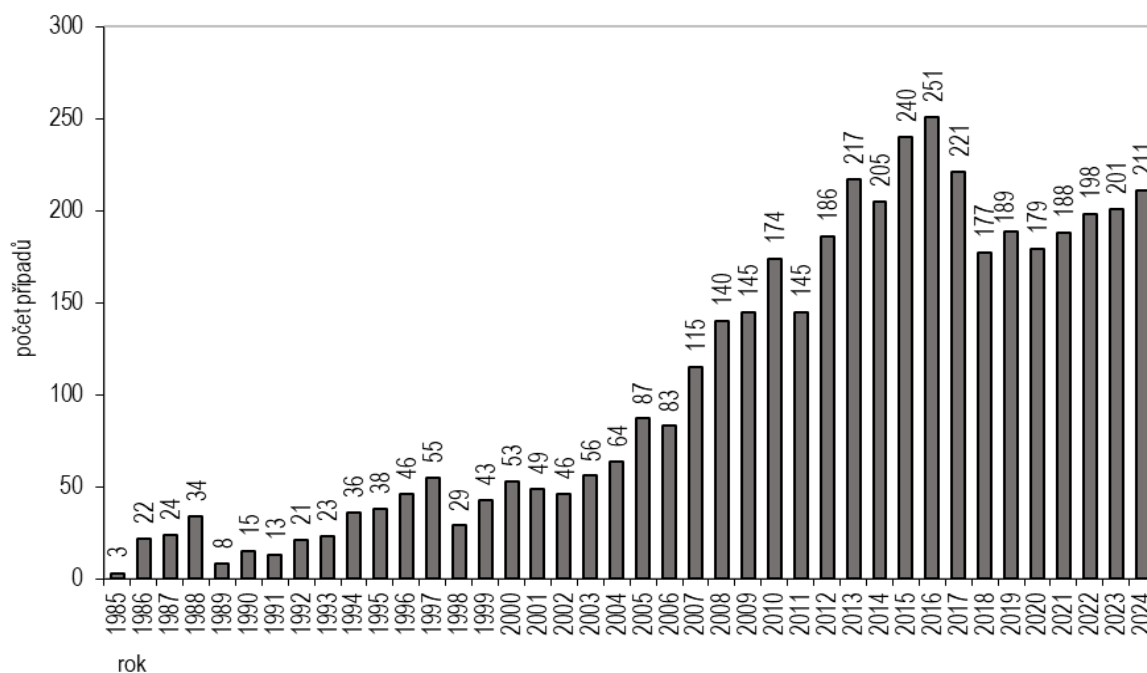
Způsob přenosu:

HO	homosexuální / bisexuální	ID	injekční uživatelé drog	IH	injekční uživatelé drog + homosexuální/bisexuální
HT	heterosexuální	HF	hemofilici	TR	příjemci krve a krevních přípravků
MD	z matky na dítě	NO	nozokomiální	NE	nezjištěný/jiný

Mezi novými případy HIV bylo 157 českých občanů a 112 (41,6 %) **rezidentů**. Po dvou letech s nadpolovičním podílem rezidentů zastoupení rezidentů kleslo, ale stále zůstává poměrně vysoké. Výrazná část rezidentů pochází z Ukrajiny (41, tj. 36,6 %), dále jsou ze Slovenska (10), z Moldavska (7), Ruska (5), Polska (4) a v počtech 1–3 osob z dalších 30 zemí.

Pětina nových pacientů (58, tj. 21,6 %) **o své HIV pozitivitě již věděla** (jejich diagnóza byla stanovena dříve v zahraničí) a byla (až na dva případy) léčena antiretrovirovou léčbou. V této podskupině bylo 46 rezidentů a 12 Čechů dlouhodobě pobývajících v zahraničí. Pokud se omezíme pouze na prvozáchyty, tj. skutečně nově zjištěné případy, dostáváme z hlediska trendů až do roku 2016 podobný obrázek jako u celkových dat, jen na poněkud nižších úrovních (**graf 2**).

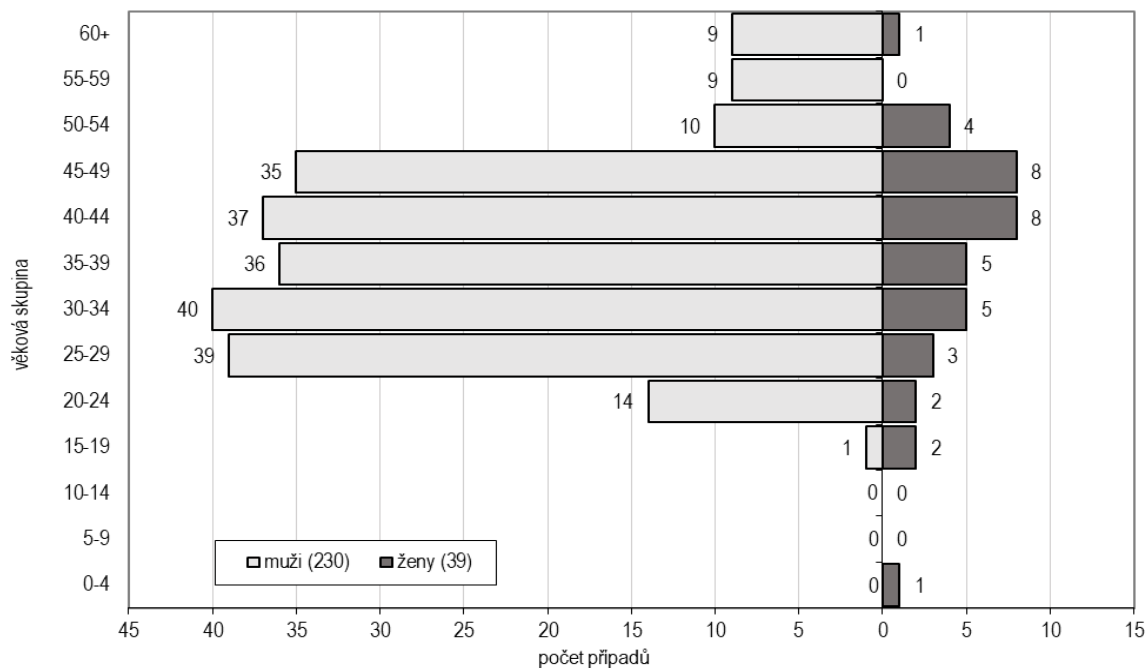
Graf 2: Nové případy infekce HIV v České republice bez osob dříve diagnostikovaných v zahraničí (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Po maximu z roku 2016 (251 případů) a poklesu v letech 2017–2020 dochází od roku 2021 k postupnému mírnému nárůstu až na 211 případů v roce 2024. Necelá třetina z 211 nových případů HIV z roku 2024 (65, tj. 30,8 %) uvádí, že byla v minulosti jednou či opakovaně testována na přítomnost anti-HIV protilátek s negativním výsledkem. Přitom 9 z nich mělo poslední negativní test až v roce 2024, 23 v roce 2023 a 11 v roce 2022, tedy v relativně krátké době před infekcí. Mezi 211 novými případy bylo 180 mužů a 31 (14,7 %) žen, průměrný věk byl 38,9 roku. Infekce HIV byla přenesena homosexuálním stykem u 58,3 % případů, heterosexuálním stykem u 32,2 %, injekčním užíváním drog u 2,4 % osob, z matky na dítě u 0,5 % osob a u 6,6 % nových případů zůstal způsob přenosu neobjasněn.

V celé skupině 269 případů nově evidovaných v roce 2024 byl průměrný **věk** mužů 38,9 roku a žen 38,8 roku. Muži byli ve věkovém rozpětí od 18 do 75 let, ženy od 2 do 68 let. Nejvíce případů bylo ve věku 25–49 let, jednotlivé pětileté kategorie uvnitř tohoto rozmezí byly zastoupeny téměř rovnoměrně 41–45 případy. Podrobnější pohled na věkové rozložení nových případů poskytuje **graf 3**.

Graf 3: Věkové rozložení nových případů HIV v České republice v roce 2024

Rozložení nově zachycených případů infekce HIV podle pravděpodobného způsobu přenosu a pohlaví uvádí **tabulka 2**.

Tabulka 2: Rozložení nových případů HIV v České republice podle způsobu přenosu a pohlaví (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za rok 2024

Způsob přenosu	Muži		Ženy		Celkem	
Homosexuální/bisexuální	148	55,0 %	0	0,0 %	148	55,0 %
Heterosexuální	55	20,4 %	35	13,0 %	90	33,5 %
Injekční užívání drog (IUD)	5	1,1 %	1	0,4 %	6	2,2 %
Homosexuální/bisexuální+IUD	7	2,6 %	0	0,0 %	7	2,6 %
Z matky na dítě	0	0,0 %	1	0,4 %	1	0,4 %
Nozokomiální	1	0,4 %	0	0,0 %	1	0,4 %
Nezjištěný/neznámý	14	5,2 %	2	0,8 %	16	5,9 %
Celkem	230	85,5 %	39	14,5 %	269	100,0 %

Procenta v tabulce vyjadřují podíl dané kategorie z celkového počtu případů.

Stejně jako v předchozích letech byl i v roce 2024 dominantním způsobem přenosu přenos **sexuální cestou a v rámci něj sex mezi muži**. Muži mající sex s muži (148 mužů) tvoří 55,0 % nových případů. Rovněž u 7 mužů v kombinované kategorii mužů majících sex s muži a užívajících injekčně drogy se s výjimkou jednoho jeví jako pravděpodobnější přenos sexuální cestou. Celkem se tedy jedná o 154 mužů majících sex s muži (57,2 % ze všech nových případů). Devatenáct z nich uvádí styk s muži i ženami. Heterosexuální přenos byl zjištěn u 55 mužů a 35 žen, což dohromady činí 33,5 % případů. Přenos při injekčním užívání drog byl zaznamenán u 5 mužů a 1 ženy, což dohromady představuje 2,2 % z nově identifikovaných případů. Kromě toho mělo dalších 15 pacientů uvedeno injekční užívání drog v anamnéze, ale k přenosu infekce u nich došlo spíše sexuální cestou. V jednom případě došlo k vertikálnímu přenosu z matky na dítě, matka je Češka, otec je rezident. Dále byl zaznamenán jeden případ nozokomiálního přenosu u rezidenta s dlouhodobým pobytem v ČR, k jehož nákaze došlo mimo území ČR. Způsob přenosu zůstal neobjasněný u 16 pacientů.

Geografické rozložení případů HIV infekce nově zjištěných v roce 2024 podle kraje obvyklého bydliště (trvalého či přechodného) v době první laboratorní diagnózy uvádí **tabulka 3**. Nejvyšší výskyt je v hlavním městě Praze s 31,2 % případů a relativním počtem 6,1 na 100 000 obyvatel. S odstupem následuje v relativních počtech kraj Jihomoravský a dále Středočeský, Ústecký, Plzeňský a Liberecký.

Tabulka 3: Nové případy infekce HIV v České republice podle regionu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za rok 2024

Kraj	Absolutní počet	Relativní počet na 100 000 obyvatel
Hlavní město Praha	84	6,05
Středočeský kraj	36	2,47
Jihočeský kraj	8	1,22
Plzeňský kraj	14	2,29
Karlovarský kraj	5	1,70
Ústecký kraj	19	2,35
Liberecký kraj	10	2,23
Královéhradecký kraj	10	1,80
Pardubický kraj	7	1,32
Kraj Vysočina	8	1,55
Jihomoravský kraj	37	3,02
Olomoucký kraj	9	1,43
Zlínský kraj	7	1,21
Moravskoslezský kraj	15	1,27
CELKEM ČR	269	2,47

V roce 2024 bylo nově diagnostikováno 40 případů onemocnění **AIDS**. Mezi nimi bylo 35 mužů a 5 (12,5 %) žen, resp. 21 občanů ČR a 19 (47,5 %) rezidentů. Výraznou většinu nových případů AIDS (35, tj. 87,5 %, z toho 19 rezidentů) tvoří pacienti, u nichž byla diagnóza AIDS stanovena bezprostředně po zjištění onemocnění HIV. U nových případů AIDS byly nejčastěji zastoupeny diagnózy pneumocystové pneumonie (19×), syndromu chátrání (15×) a tuberkulózy (10×). Více než jedno indikativní onemocnění mělo 16 pacientů.

V roce 2024 **zemřelo ve stadiu AIDS** 14 nemocných (z toho 11 mužů) ve věkovém rozmezí 34–82 let a v průměrném věku 50,8 let; u tří z nich nebylo onemocnění AIDS bezprostřední příčinou úmrtí. Dalšíh 20 HIV pozitivních (z toho 15 mužů) ve věku 29–69 let (průměr 54,5 roku) **zemřelo z jiné příčiny** (zhoubný novotvar, sebevražda, onemocnění oběhové soustavy, onemocnění dýchací soustavy aj.) ve stadiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS. Devět z 34 zemřelých bylo poprvé diagnostikováno jako HIV pozitivní až v roce 2024.

Kumulativní údaje a trendy

Kumulativně bylo v ČR za celé dosavadní období sledování 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024 zjištěno 4 888 případů HIV positivity u občanů ČR (3 362; 68,8 %) a rezidentů (1 526; 31,2 %), z toho bylo 4 173 (85,4 %) mužů a 715 (14,6 %) žen. Zastoupení mužů a žen v jednotlivých letech popisuje **tabulka 4**.

Tabulka 4: Počty nových případů HIV a AIDS v České republice v jednotlivých letech podle pohlaví (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Rok	HIV+			AIDS		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
1985	3	0	3	0	0	0
1986	22	1	23	0	1	1
1987	23	1	24	2	0	2
1988	33	2	35	6	0	6
1989	6	2	8	7	0	7
1990	14	1	15	5	0	5
1991	12	1	13	2	0	2
1992	19	4	23	9	0	9
1993	18	9	27	12	4	16
1994	30	8	38	10	2	12
1995	26	14	40	13	0	13
1996	41	10	51	19	1	20
1997	48	14	62	18	2	20
1998	23	7	30	7	1	8
1999	34	16	50	14	2	16
2000	44	14	58	13	2	15
2001	42	9	51	6	2	8
2002	39	11	50	7	1	8
2003	49	14	63	8	1	9
2004	55	17	72	11	2	13
2005	70	20	90	9	5	14
2006	71	20	91	13	5	18
2007	97	24	121	23	5	28
2008	121	27	148	25	7	32
2009	130	26	156	18	6	24
2010	159	21	180	21	7	28
2011	139	14	153	20	9	29
2012	185	27	212	28	8	36
2013	211	24	235	27	6	33
2014	209	23	232	23	9	32
2015	248	18	266	30	8	38
2016	262	24	286	39	6	45
2017	230	24	254	45	10	55
2018	186	22	208	35	4	39
2019	192	30	222	27	11	38
2020	203	48	251	37	8	45
2021	201	32	233	45	10	55
2022	237	55	292	43	7	50
2023	213	40	253	46	10	56
2024	230	39	265	35	5	40
Celkem	4 173	715	4 888	758	168	926

Věkové rozložení při diagnóze HIV v ČR je uvedeno v **tabulce 5**.

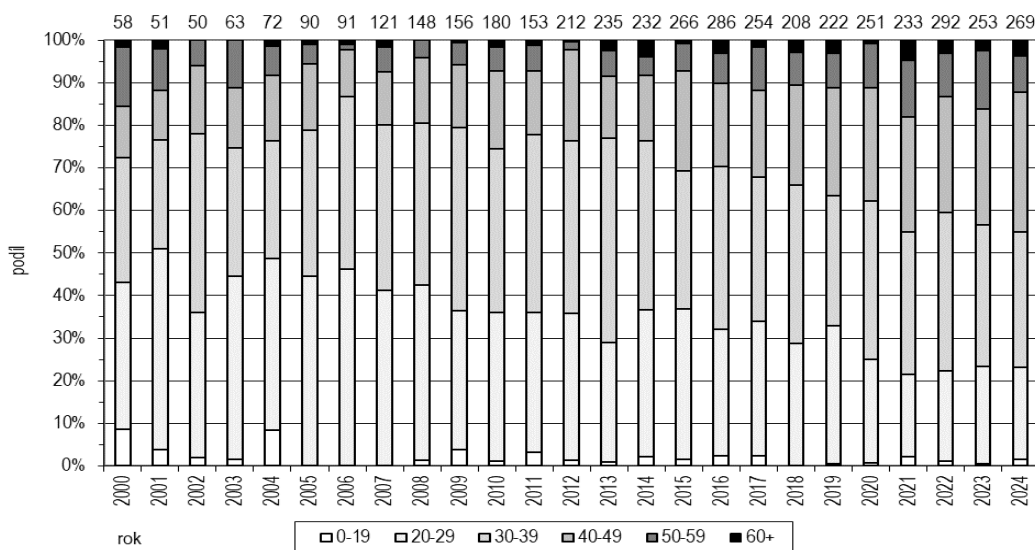
Tabulka 5: HIV pozitivní případy v České republice podle pohlaví a věku (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Věková skupina	Věk při první diagnóze HIV+			Věk při první diagnóze AIDS			Věk HIV+ osob při úmrtí (všechna stadia)		
	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem
0–4	4	6	10	0	1	1	0	0	0
5–9	3	1	4	0	0	0	1	0	1
10–14	7	2	9	1	0	1	0	0	0
15–19	70	33	103	4	1	5	1	0	1
20–24	497	110	607	24	7	31	13	2	15
25–29	821	122	943	79	20	99	41	4	45
30–34	826	137	963	131	34	165	76	21	97
35–39	701	85	786	149	18	167	75	15	90
40–44	519	83	602	121	33	154	84	21	105
45–49	353	50	403	97	20	117	72	16	88
50–54	171	45	216	54	12	66	57	8	65
55–59	112	30	142	54	12	66	41	8	49
60+	89	11	100	44	10	54	86	12	98
Celkem	4 173	715	4 888	758	168	926	547	107	654

Průměrný věk u nových případů se v letech 2001–2012 pohyboval zhruba na úrovni 34 let u mužů a 30 let u žen, v letech 2013–2017 se rozdíly mezi pohlavími výrazně zmenšily a průměrný věk byl kolem 35 let, poté se dále zvyšoval, rychleji u žen než u mužů, a v posledních pěti letech dosáhl v průměru u mužů 38 let a u žen 40,5 roku. V grafu 4 je vidět, jak se v průběhu let zvyšuje zastoupení vyšších věkových kategorií.

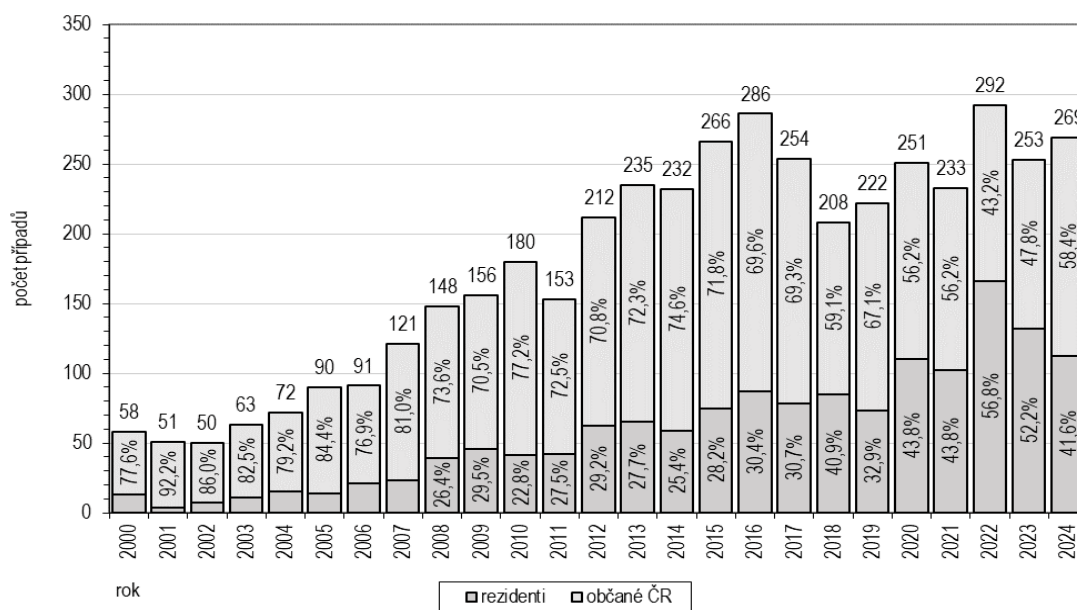
Kumulativní údaje ukazují, že **rezidenti** nejčastěji pocházejí z Ukrajiny (482 osob, tj. 31,2 % všech rezidentů) a ze Slovenska (268 osob, 18,2 %). Dalšími více zastoupenými zeměmi jsou Rusko (97), Polsko (70), Vietnam (66), Moldavsko (38), Rumunsko (2).

Graf 4: Věková struktura nových případů HIV v České republice v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000 – 31. 12. 2024

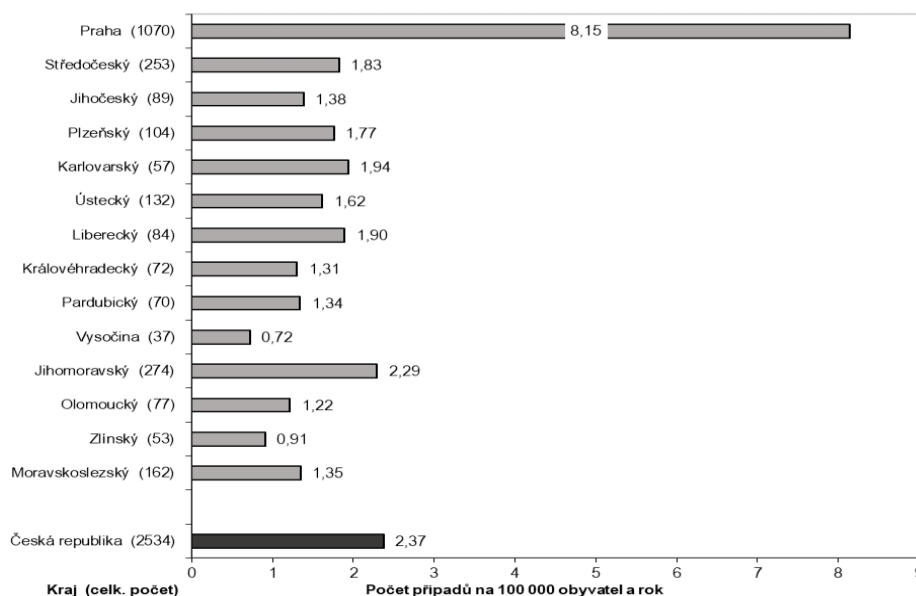
Podíl rezidentů mezi novými případy se od roku 2000 setrvale zvyšoval (**graf 5**) z hodnot kolem 20 % na počátku tisíciletí přes hodnoty kolem 30 % v období 2009–2019 až hodnotám přes 40 % v letech 2020 a 2021 a přes 50 % v letech 2022 a 2023. V roce 2024 došlo k poklesu na hodnotu nad 40 % srovnatelnou s roky 2020–2021. Mezi 622 rezidenty diagnostikovanými v posledních 5 letech dominují Ukrajinci (284) a s odstupem následují Slováci (58), Rusové (32), Moldavané (22) a Poláci (20).

Graf 5: Nové případy HIV v České republice podle země původu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Relativní zastoupení v období 1. 1. 2000 – 31. 12. 2024

Relativní výskyt případů v jednotlivých **krajích** v období posledních deseti let 2015–2024 v přepočtu na 100 000 obyvatel a jeden rok charakterizuje **graf 6**.

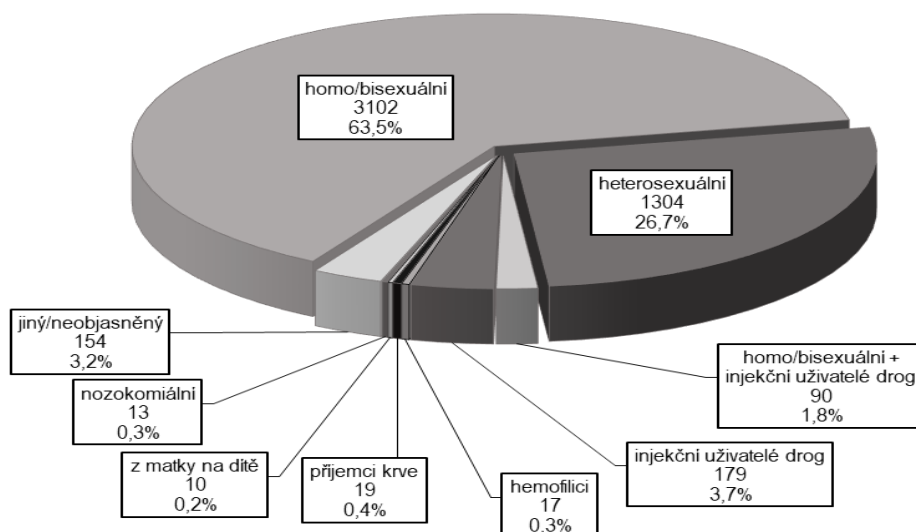
Graf 6: Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR podle kraje bydliště v době první diagnózy HIV (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 1. 2014 – 31. 12. 2024

Případy jsou zařazovány do krajů podle obvyklého místa bydliště v době první diagnózy HIV, zařazení tudíž nemusí korespondovat s aktuálním bydlištěm (mnozí využívají trvalé i přechodné bydliště). Nejvíce případů se jednoznačně koncentruje v Praze. Z pohledu relativních údajů je vyšší výskyt dále patrný v krajích v okolí největších měst, tedy Jihomoravském, Libereckém, Středočeském, Plzeňském a Ústeckém, a dále v Karlovarském kraji jako příhraniční oblasti Německa. Nejméně případů vzhledem k počtu obyvatel vykazují kraje Vysočina a Zlínský.

Nejčastějším způsobem přenosu HIV/AIDS je v ČR dlouhodobě sexuální styk (**graf 7**). Výrazně převažuje homosexuální/bisexuální styk, který byl zaznamenán kumulativně za celou dobu sledování u 63,5 % HIV infekcí zjištěných v ČR a u dalších 1,8 % v kombinaci s injekčním užíváním drog. Přenos heterosexuálním stykem byl zjištěn u 26,7 % případů.

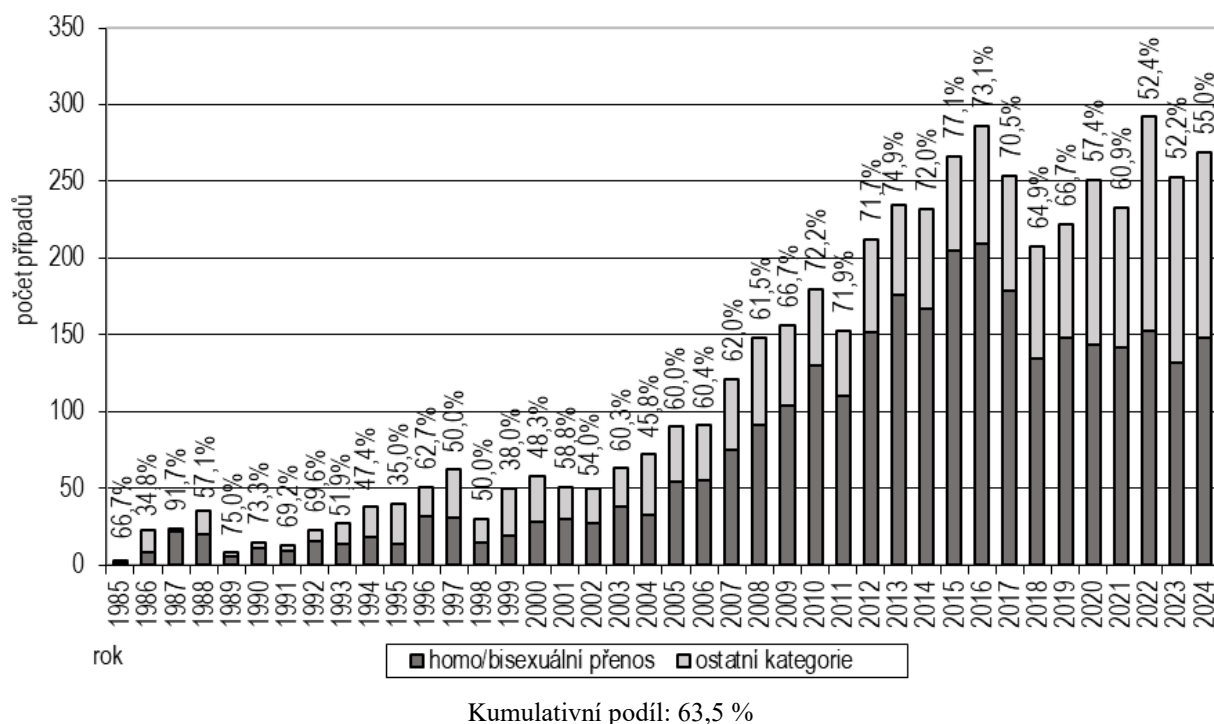
Graf 7: Rozdělení HIV pozitivních případů v ČR podle způsobu přenosu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Kumulativní údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Podíl infekcí přenesených stykem mezi muži se od roku 2002 u nově evidovaných případů postupně zvyšoval až na 77,1 % v roce 2015, poté poklesl a v letech 2018–2021 kolísal zhruba kolem úrovně 60 %, v letech 2022–2024 dále poklesl na 52–55 %, jak ukazuje **graf 8**.

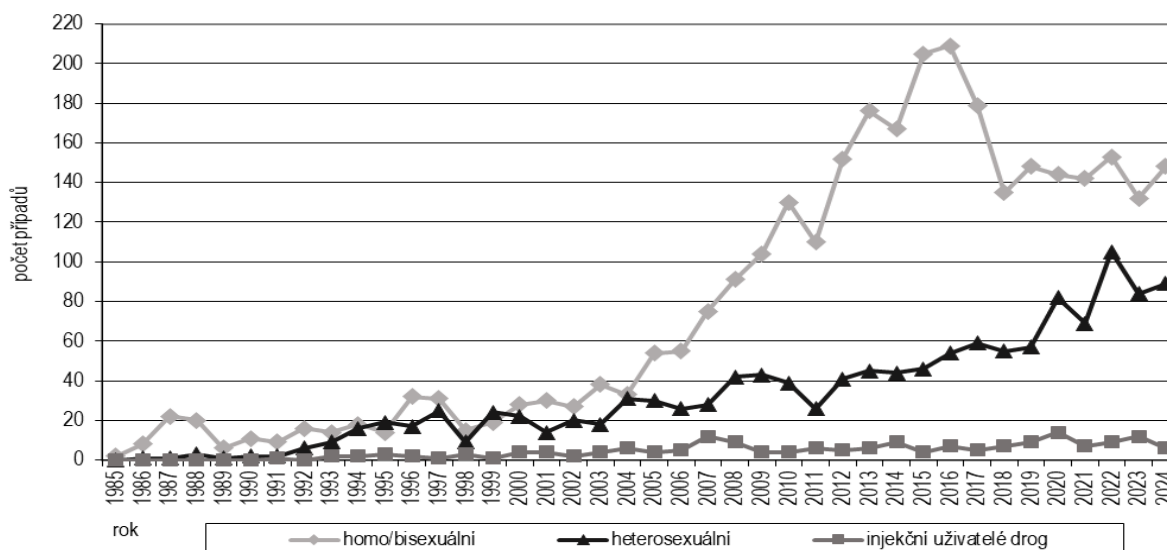
V absolutních počtech se u homosexuálního přenosu jedná o pokles z hodnot přesahujících 200 případů ročně na 148 v roce 2024 s určitým propadem v letech 2018 a 2023.

Graf 8: HIV pozitivní podle způsobu přenosu, podíl homo/bisexuálního přenosu v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Pokles se ale týká pouze občanů české národnosti, neprojevil se u rezidentů, u nichž se počty nových případů s homosexuálně přenesenou infekcí pohybovaly od roku 2015 zhruba na úrovni 40–50 s výjimkou roku 2022, kdy dosáhly 69. Za posledních 5 let souhrnně tvoří homosexuální přenos 55,4 % případů, respektive 56,9 %, připočteme-li i kombinovanou kategorii mužů majících sex s muži, kteří užívají injekčně drogy. K přenosu injekčním užíváním drog došlo celkově u 3,7 % případů. Počet pacientů s heterosexuálním přenosem infekce od roku 2002 rovněž vzrostl, ale po roce 2008 dlouhodobě stagnoval na úrovni přibližně 45 případů ročně, až v letech 2016–2019 došlo k určitému zvýšení na úroveň kolem 55 případů. V období 2020–2024 došlo k dalšímu výraznému zvýšení, k němuž přispívají zejména rezidenti, s maximem 105 případů v roce 2022. V posledních 5 letech tvoří rezidenti mezi nově zjištěnými případy s heterosexuálním přenosem téměř dvě třetiny. Relativní zastoupení heterosexuálně přenesených infekcí kleslo z hodnot kolem 40 % na přelomu tisíciletí na hodnoty pod 20 % v letech 2011–2016, poté se zvýšilo zhruba na 25 % a v posledních letech nad 30 %. Trendy ve vývoji absolutních počtů zachycených případů pro tři hlavní způsoby přenosu zobrazuje **graf 9**, úplné údaje jsou v **tabulce 6**.

Graf 9: Vybrané kategorie přenosu HIV v České republice podle roku diagnózy (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Způsob přenosu HIV se výrazně liší mezi občany ČR a rezidenty. Mezi občany české národnosti byl v období posledních 5 let 2020–2024 podíl homosexuálního a heterosexuálního přenosu 68,5 % a 22,2 %, zatímco mezi rezidenty dosáhl 41,2 % a 45,0 %. Skupina rezidentů ale není z pohledu způsobu přenosu homogenní. Mezi rezidenty ze západní a střední Evropy, jižní a jihovýchodní Asie a Jižní Ameriky převažuje přenos homosexuální, zatímco mezi rezidenty z východní Evropy a subsaharské Afriky převažuje přenos heterosexuální.

V celém průběhu sledování bylo diagnostikováno onemocnění **AIDS** u 926 (18,9 %) osob (758 mužů a 168 žen). Z nich necelou třetinu (32,4 %) tvoří rezidenti (300 osob, z toho 221 mužů a 79 žen). Necelá polovina (44,6 %) nemocných s AIDS již **zemřela** (414 osob, z toho 337 mužů, 77 žen). Další 240 HIV pozitivních osob (210 mužů a 30 žen) zemřelo z jiné příčiny ve stadiu asymptomatickém či symptomatickém non-AIDS.

Věkové rozložení osob s HIV/AIDS při diagnóze AIDS a při úmrtí uvádí **tabulka 5**. Vývoj v počtech nových případů AIDS vykazuje dva vrcholy. První je v letech 1996–1997, tedy v době kolem zavedení kombinované antiretrovirové terapie (cART), která nepochybně přispěla k redukci případů v následujících letech. Druhý vrchol představuje poslední období od roku 2015 do současnosti, v němž se počty nových případů AIDS pohybují v rozmezí 38 až 56 (**tabulka 4**). Ženy tvoří v posledních deseti letech mezi případy AIDS méně než pětinu.

Tabulka 6: Roční počty nově zjištěných HIV pozitivních případů v České republice podle způsobu přenosu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

Rok	Způsob přenosu					Celkem				
	HO	ID	IH	HT	HF	TR	MD	NO	NE	Celkem
1985	2	0	0	0	1	0	0	0	0	3
1986	8	0	0	1	13	0	0	0	1	23
1987	22	0	0	1	1	0	0	0	0	24
1988	20	0	0	3	1	11	0	0	0	35
1989	6	0	0	1	0	1	0	0	0	8
1990	11	0	0	2	0	2	0	0	0	15
1991	9	1	0	2	0	0	0	0	1	13
1992	16	0	0	6	0	0	0	0	1	23
1993	14	2	0	9	0	0	0	0	2	27
1994	18	2	0	16	1	0	0	0	1	38
1995	14	3	1	19	0	0	0	0	3	40
1996	32	2	0	17	0	0	0	0	0	51
1997	31	1	2	25	0	0	1	0	2	62
1998	15	3	2	9	0	0	0	1	0	30
1999	19	1	1	24	0	0	1	1	3	50
2000	28	4	0	22	0	0	1	0	3	58
2001	30	4	2	14	0	0	0	0	1	51
2002	27	2	1	20	0	0	0	0	0	50
2003	37	4	1	19	0	0	1	0	1	63
2004	33	6	2	31	0	0	0	0	0	72
2005	54	4	1	30	0	0	0	0	1	90
2006	55	5	2	26	0	0	0	0	3	91
2007	75	12	5	28	0	0	0	0	1	121
2008	91	9	4	42	0	0	0	0	2	148
2009	104	4	3	43	0	0	0	0	2	156
2010	130	4	3	39	0	0	0	0	4	180
2011	110	6	6	26	0	0	0	1	4	153
2012	152	5	5	41	0	0	2	1	6	212
2013	176	6	4	45	0	0	0	0	4	235
2014	166	9	6	45	0	0	1	0	5	232
2015	205	4	7	46	0	0	0	0	4	266
2016	209	7	4	54	0	0	2	1	9	286
2017	179	5	3	59	0	1	0	2	5	254
2018	134	7	4	56	0	0	0	1	6	208
2019	148	9	2	57	0	1	0	1	4	222
2020	144	14	1	82	0	0	0	1	9	251
2021	142	7	3	69	0	1	0	0	11	233
2022	154	8	4	104	0	1	0	1	20	292
2023	131	12	4	85	0	1	0	1	19	253
2024	148	6	7	90	0	0	1	0	16	269
Celkem	3 099	178	90	1 308	17	19	10	12	154	4 888

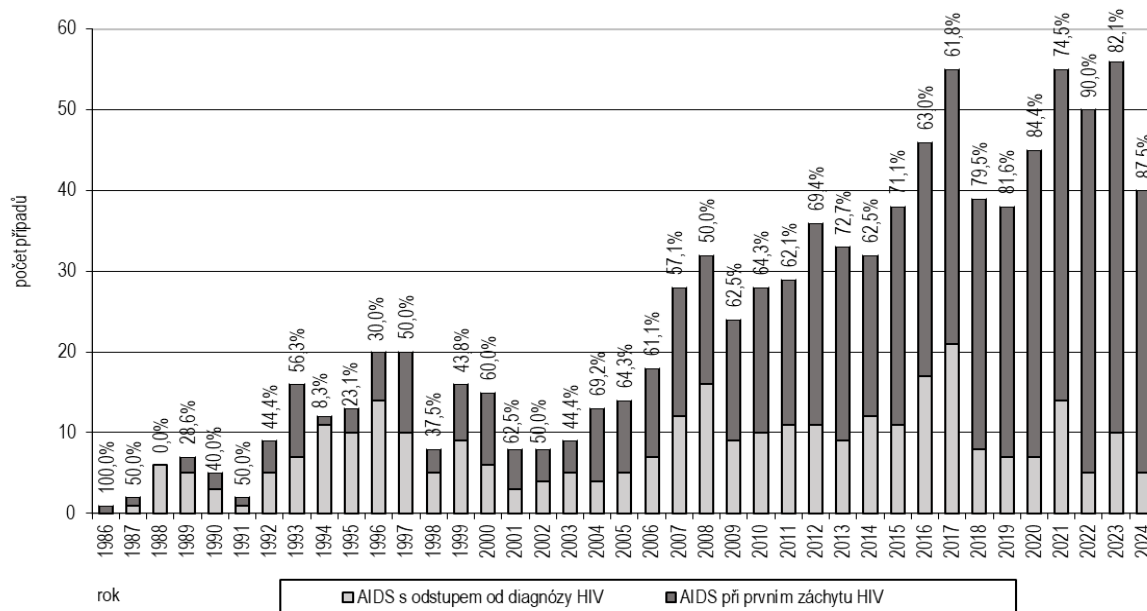
Způsob přenosu:

HO	homosexuální / bisexuální	ID	injekční uživatelé drog	IH	injekční uživatelé drog + homosexuální/bisexuální
HT	heterosexuální	HF	hemofilici	TR	příjemci krve a krevních přípravků
MD	z matky na dítě	NO	nozokomiální	NE	nezjištěný/jiný

Z **grafu 10** vyplývá, že v posledních letech pouze menší část nových případů AIDS vzniká u dlouhodobě sledovaných HIV pozitivních. Větší část případů (v posledních 10 letech v průměru téměř tři čtvrtiny) je zjištěna u pacientů, kteří byli ve stadiu AIDS již v okamžiku diagnózy HIV v ČR. Většina z nich byla zachycena pozdě. Jsou mezi nimi i ojedinělé případy

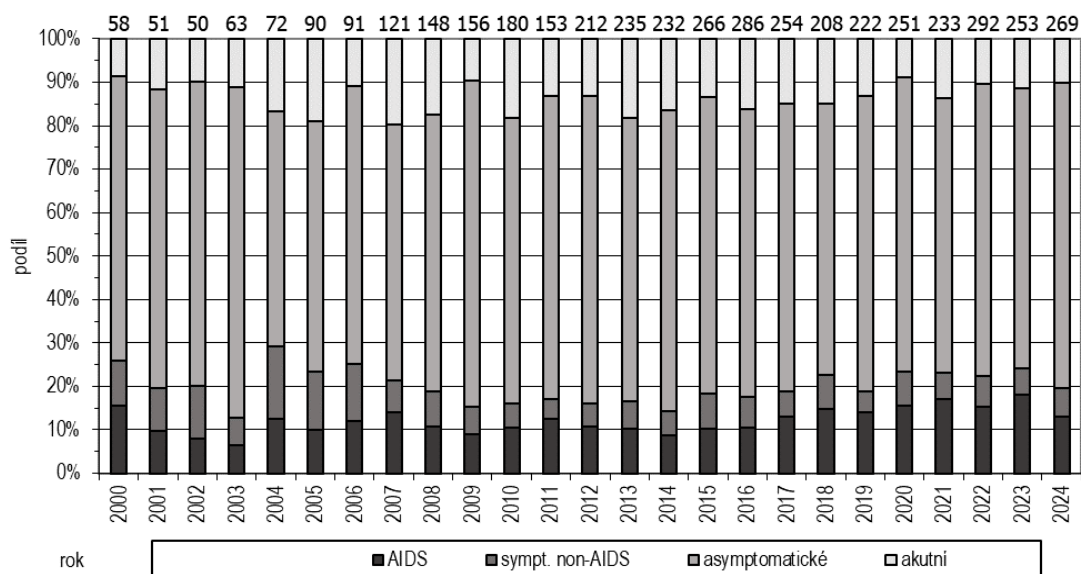
osob, u nichž byl dříve diagnostikován AIDS v zahraničí a jejichž klinický stav a některé laboratorní parametry se díky léčbě již výrazně zlepšily. Nicméně diagnóza AIDS je nevratná.

Graf 10: Nové případy AIDS v České republice v jednotlivých letech, podíl pozdě zachycených případů (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1986 – 31. 12. 2024

Graf 11 ukazuje, že zastoupení stadií infekce v době první diagnózy HIV je dlouhodobě poměrně stabilní, nicméně podíl stadia AIDS je od roku 2017 spíše vyšší než dříve.

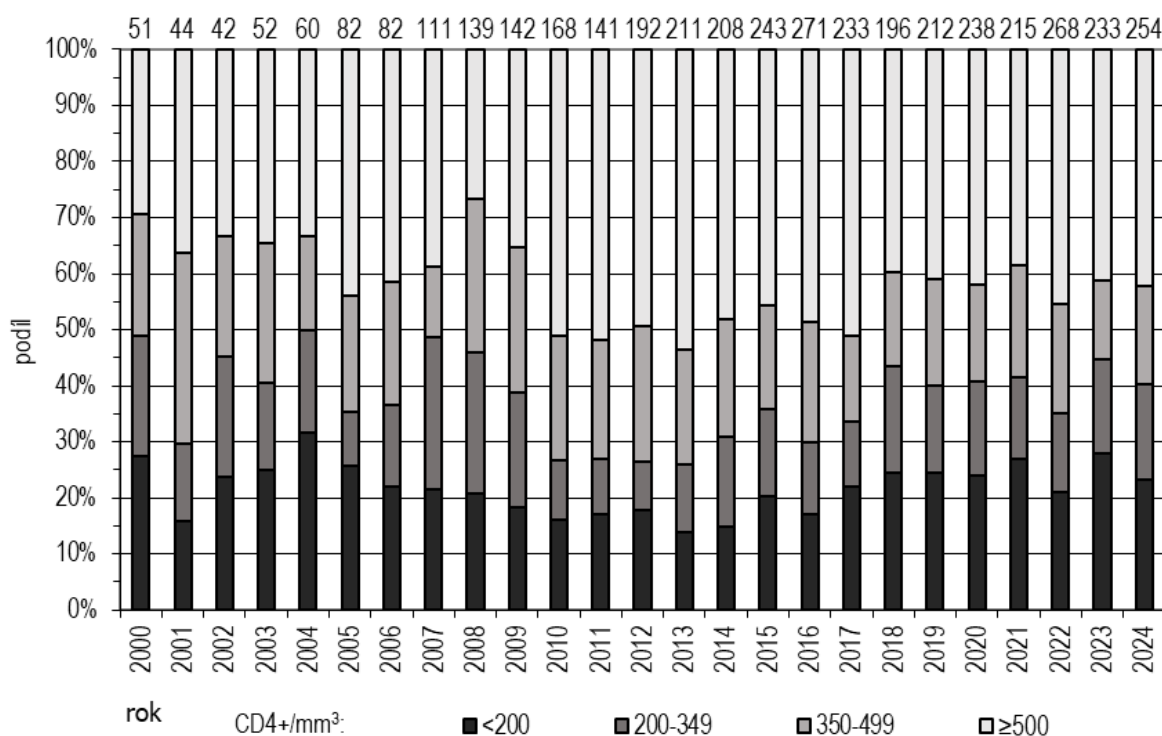
Graf 11: Rozdělení nových případů HIV v České republice podle stadia v době záchytu (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 2000 – 31. 12. 2024

To zřejmě souvisí s nárůstem zastoupení rezidentů, kteří jsou častěji zachycováni až v pokročilejších stadiích infekce. V roce 2024 bylo zachyceno ve stadiu AIDS 35 případů (13,0 %) a ve stadiu symptomatickém non-AIDS 18 (6,7 %). Tyto dvě závažné skupiny (stadia B a C podle klasifikace CDC) tvoří asi pětinu všech případů. Většina nových případů infekce HIV byla diagnostikována v asymptomatickém stadiu (189 osob; tj. 70,3 %) a 27 osob (10,0 %) zachytily testy krátce po nákaze ve stadiu akutní infekce.

Graf 12 klasifikuje pacienty do kategorií podle počtu **CD4+ T-lymfocytů** v mm³ krve v době zjištění HIV pozitivivity a je určitým doplňkem k předchozímu grafu. Podle metodiky Evropského centra pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) jsou pacienti s počty CD4 buněk pod 350, kteří nejsou zachyceni ve stadiu akutní infekce, považováni za pozdě diagnostikované. V posledních letech je mezi novými případy, u nichž je údaj k dispozici, zhruba 40 % osob s počty CD4 buněk pod 350. U prvozáchytů HIV je tento podíl vyšší, v posledních pěti letech se pohyboval v rozmezí 43–49 %, v roce 2024 dosáhl 46,5 %.

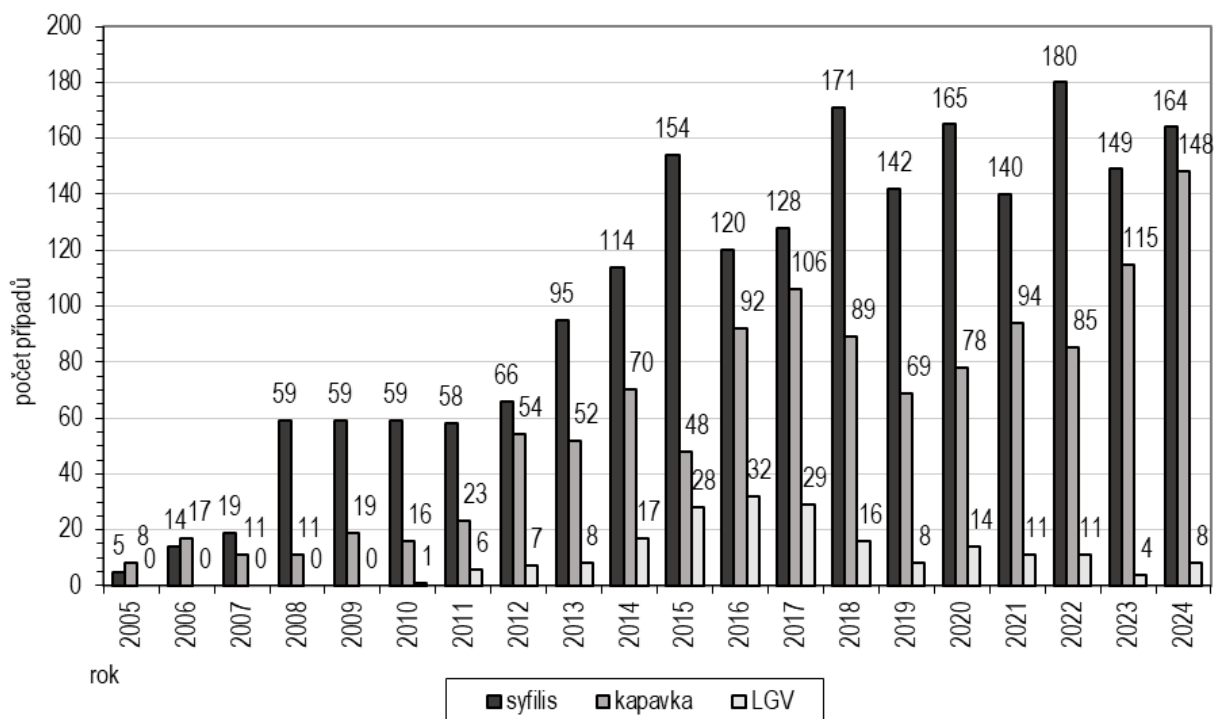
Graf 12: Rozdělení HIV+ případů podle počtu CD4+ T-lymfocytů v době diagnózy HIV v České republice (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem, u nichž je údaj k dispozici). Údaje za období 1. 1. 2000 – 31. 12. 2024

Naprostá většina pacientů, kteří v roce 2024 byli v péči HIV center, byla léčena antiretrovirovými léky (97,5 %). U 97,5 % léčených bylo dosaženo virové suprese či nízké virémie vyjádřené počtem kopií HIV-1 RNA < 200 kopií/ml plazmy při posledním odběru. Určitá část žijících pacientů však pobývá v cizině a není v ČR sledována stejně jako pacienti, kteří žijí v ČR, ale do HIV center nedocházejí. O stavu těchto pacientů nejsou k dispozici aktuální informace.

U HIV pozitivních osob v České republice jsou v posledních letech časté **koinfekce s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi**. Jejich výskyt v posledních dvaceti letech výrazně vzrostl (graf 13).

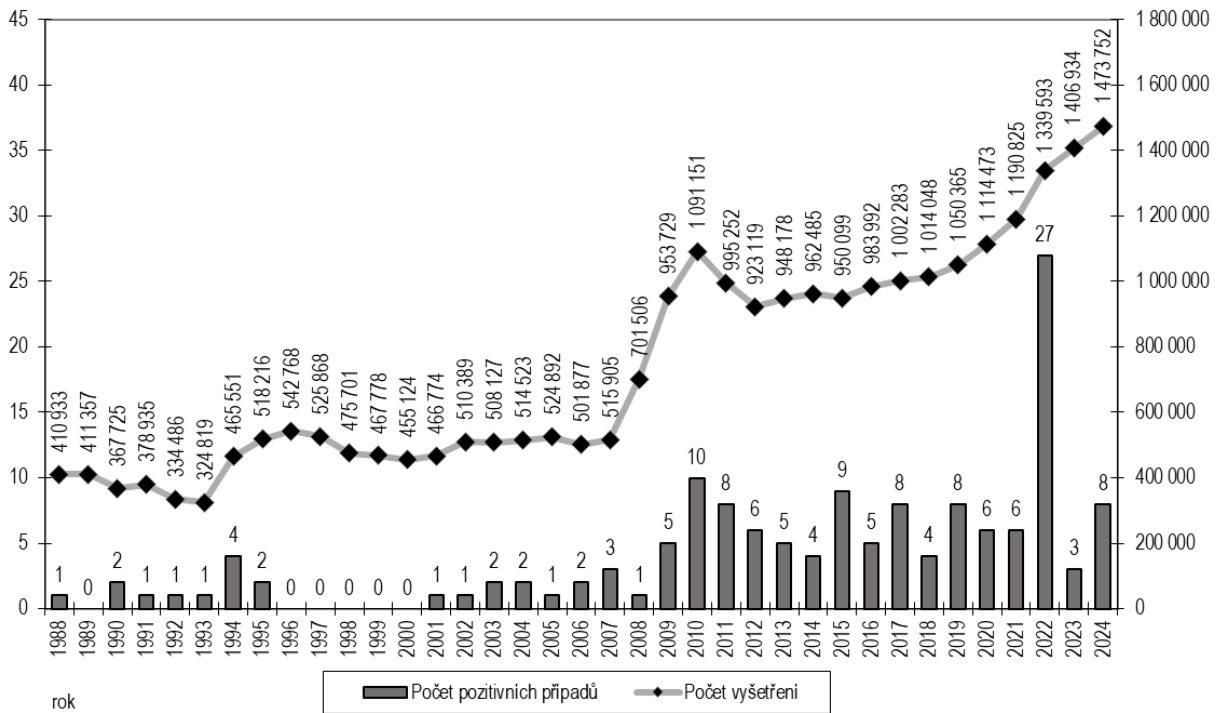
Graf 13: Sledované sexuálně přenosné nemoci u HIV pozitivních pacientů v České republice. Absolutní počty za období 2005–2024

V roce 2024 bylo u HIV pozitivních (jak s nově, tak s dříve zjištěnou HIV pozitivitou) diagnostikováno 164 nových případů syfilis, z toho 155 (94,5 %) u mužů; 125 z nich představuje časnou syfilis, 12 pozdní syfilis a 27 syfilis blíže nespecifikovanou. Převažuje tedy časná infekce, která je z hlediska rizika přenosu na další sexuální partnery nejnebezpečnější. K přenosu syfilis došlo homosexuálním/bisexuálním stykem ve 125 případech (80,5 %) a heterosexuálním stykem ve 21 případech (15,4 %), u 18 osob zůstal způsob přenosu nezjištěný. Z hlediska věkového rozložení bylo 25 (15,2 %) případů ve věku 20–29 let, 67 (40,9 %) případů v kategorii 30–39 let, 53 (32,3 %) případů v kategorii 40–49 let a 19 (11,6 %) případů ve věku 50 let a více. V 75 případech (45,7 %) se jedná o reinfekci. Kapavka byla zaznamenána u 148 HIV pozitivních, z toho 147 mužů, přičemž ve 109 případech (93,9 %) se jednalo o přenos homosexuálním/bisexuálním stykem. Kapavku měla 1 osoba ve věku do 19 let, 31 osob (20,9 %) ve věku 20–29 let, 69 osob (46,6 %) ve věku 30–39 let, 43 osob (29,1 %) ve věku 40–49 let a 4 (2,7 %) ve věku 50–59 let. V 93 případech (62,8 %) se jednalo o reinfekci. Dále bylo zjištěno 8 případů venerického lymfogranulomu (LGV), všechny u mužů majících sex s muži, a to poprvé v životě. Ve věku 20–29 let byl 1 muž, ve věku 30–39 let 3 muži a ve věku 40–49 let byli 4 muži.

Z pohledu **důvodu** provedeného **vyšetření** HIV protilátek tvoří dlouhodobě velkou část provedených testů povinné testování krevních vzorků dárců krve a plasmy. V roce 2024 bylo celkem provedeno přes 1,4 milionu testů u dárců krve a plasmy (**tabulka 1**), z toho asi 1 milion plasmaferézou. Celkově představují odběry na odděleních transfúzní služby a v plasmaferetických centrech 81,4 % všech provedených testů na přítomnost HIV protilátek. Bylo při nich zjištěno 8 HIV pozitivních dárců, z toho 7 při odběru plasmaferézou. Dárci byli ve věku 18–44 let, u 2 došlo k přenosu infekce HIV při styku mezi muži, u 4 při heterosexuálním styku a u 2 zůstal způsob přenosu neznámý. Dárci pocházeli převážně z České republiky, dále z Bulharska a Ukrajiny. Kumulativně bylo při darování krve nebo plasmy odhaleno 147 HIV pozitivních osob (**graf 14**).

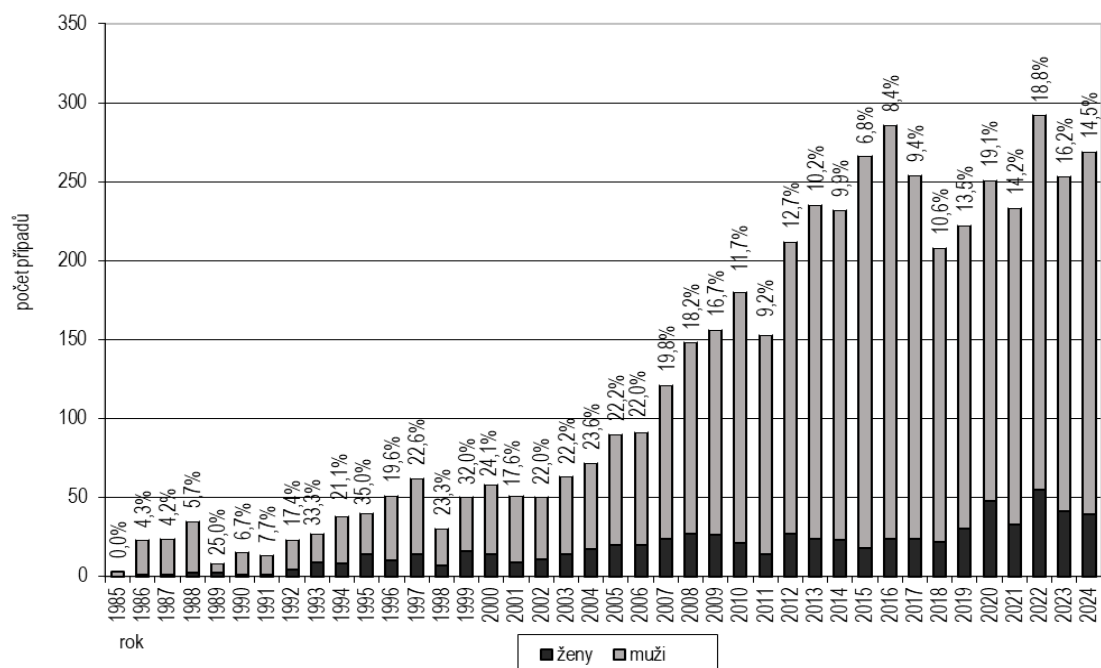
Graf 14: Testování krevních vzorků v transfuzní službě v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1988 – 31. 12. 2024

Další 0,6 % vyšetření bylo provedeno u dárců buněk, tkání a orgánů a nebyl při nich zachycen žádný pozitivní případ.

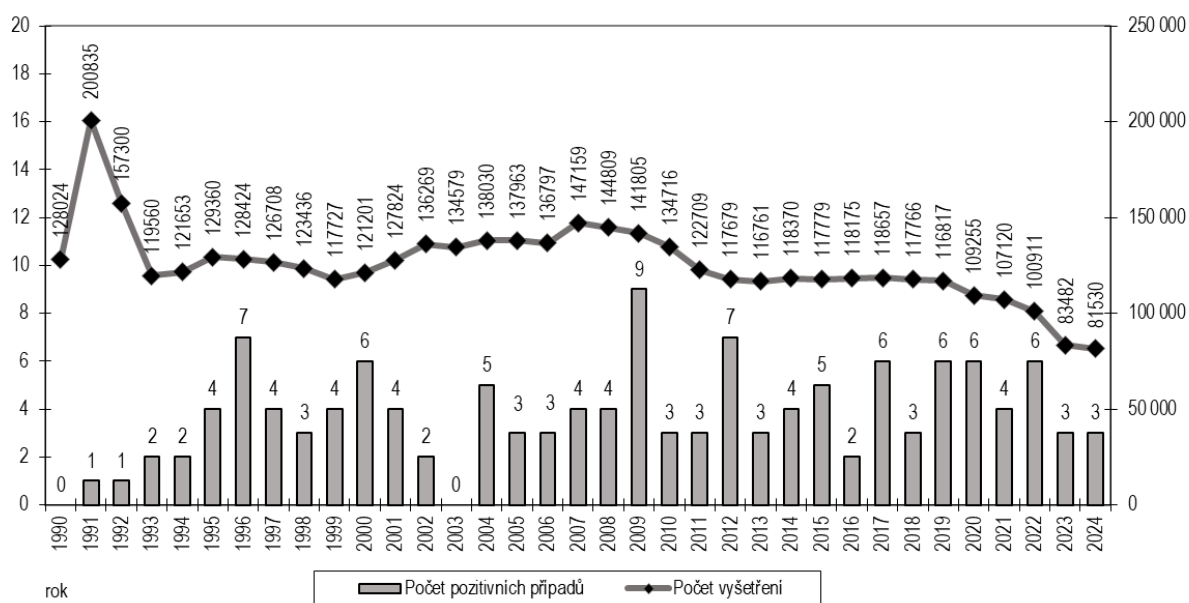
Z celkového kumulativního počtu 4 888 HIV pozitivních bylo 715 žen (14,6 %). V letech 2005–2018 se roční počty nově diagnostikovaných žen pohybovaly zhruba na úrovni 20–25 případů a přes poměrně velké meziroční výkyvy nevykazovaly žádný dlouhodobější trend. Relativní zastoupení žen mezi novými případy HIV v tomto období v důsledku nárůstu počtu případů u mužů výrazně kleslo. Od roku 2019 jsou počty žen vyšší, v rozmezí 30–55. Jak dokumentuje **graf 15**, vzrostlo i procentuální zastoupení žen. Vyšší bylo zejména v letech 2020, 2022 a 2023, což souvisí s vlivy epidemie covidu-19 a válečného konfliktu na Ukrajině a s přechodem rezidentů do péče v České republice. Již od roku 2015 je mezi ženami převaha rezidentek, v období let 2021–2024 tvoří rezidentky téměř tři čtvrtiny (73,8 % ze 168).

Graf 15: HIV+ podle pohlaví v České republice, podíl HIV+ žen v jednotlivých letech (občané ČR a cizinci s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 10. 1985 – 31. 12. 2024

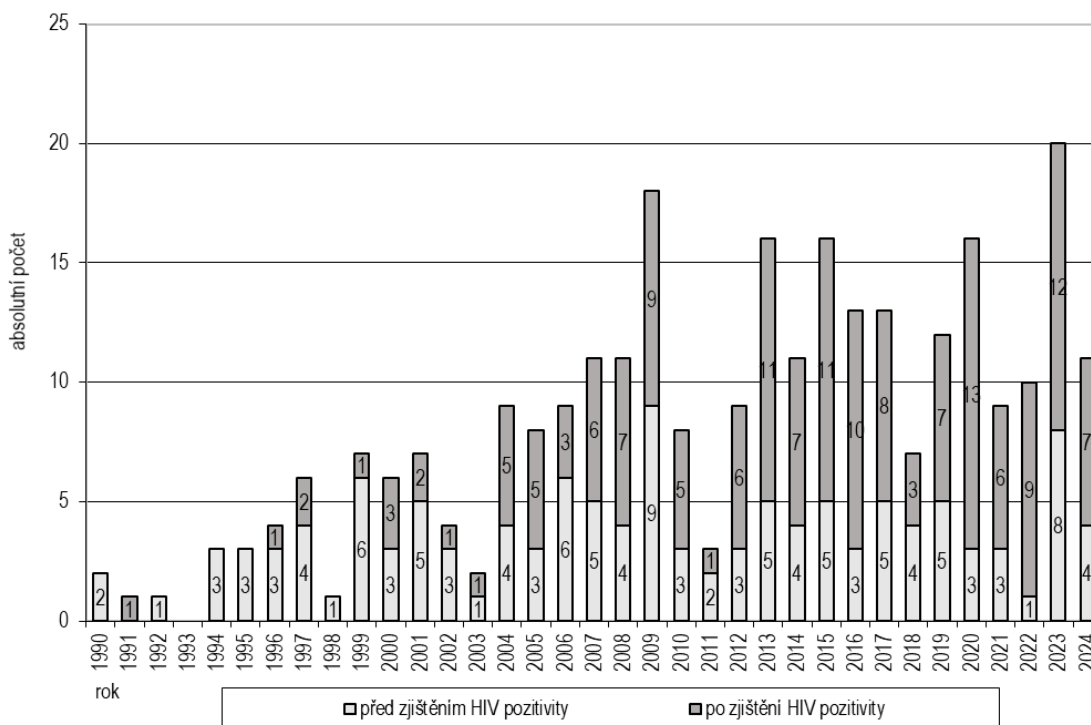
Screening **gravidních žen (graf 16)** v roce 2024 nově zachytil 3 pozitivní ženy na základě zhruba 81,5 tisíce provedených testů (4,5 % všech provedených testů). V roce 2024 se 10 HIV pozitivním ženám narodilo 11 dětí. Čtyři matky jsou české národnosti, pět pochází z Ukrajiny, jedna z Moldavska. Šest žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u čtyř byla HIV pozitivita zjištěna až při screeningu v průběhu těhotenství. Žádné z nově narozených dětí nevykazuje známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až se děti dostaví na kontrolu ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.

Graf 16: Rutinní testování HIV u gravidních žen v jednotlivých letech (občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem). Údaje z období 1. 1. 1990 – 31. 12. 2024

Celkově byly ke konci roku 2024 známy údaje o 342 **těhotenstvích** 252 HIV pozitivních žen, z nichž 281 skončilo porodem, 60 umělým či spontánním potratem a 1 právě probíhalo.

Graf 17: Počty dětí narozených HIV pozitivním ženám v ČR podle doby těhotenství (občanky ČR a cizinky s dlouhodobým pobytem). Údaje za období 1. 1. 1990 – 31. 12. 2024

Celkově je evidováno 225 HIV pozitivních žen, jež porodily alespoň jedno dítě. Mezi narozenými dětmi je 6 pozitivních, 223 negativních, u 25 nebyl HIV status dosud uzavřen a u 33 není známý, protože děti přestaly docházet na kontroly. U 6 pozitivních dětí narozených v ČR šlo vždy o nesledovanou graviditu bez řádné zajišťovací léčby matky a ostatních preventivních opatření. Dalších 5 evidovaných HIV pozitivních dětí se narodilo dlouho před zjištěním HIV pozitivity matky z těhotenství, která proběhla mimo ČR, a byly v ČR diagnostikovány ve věku 2,5–10 let.

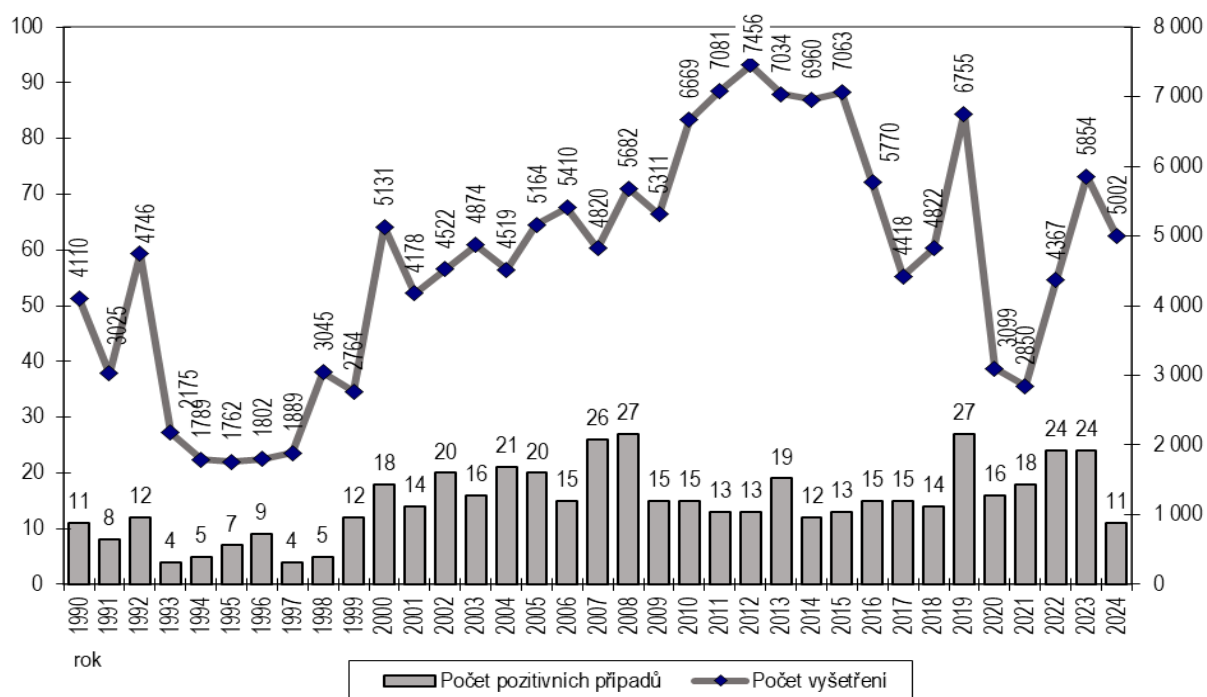
Tabulka 1 dokládá, že z důvodu klinických příznaků bylo indikováno zhruba 137 tisíc vyšetření (7,6 % všech vyšetření), při nichž bylo zjištěno 97 nových případů HIV infekce (36,1 % všech nových případů). Přitom 23 z těchto případů bylo vyšetřeno v souvislosti s diagnózou pohlavně přenosné nemoci (hlavně syfilis). Další důležité okruhy vyšetření představují kontakty pozitivních případů (16 pozitivních z 211 cílených vyšetření), preventivní vyšetření včetně předoperačních vyšetření (17 pozitivních ze 76 tisíc vyšetření), osoby ve zvýšeném riziku HIV (8 pozitivních z 8,5 tisíce vyšetření).

Kromě klinických příčin je HIV pozitivita často zjištěna na základě vyšetření HIV provedených na vlastní žádost klienta, anonymně či neanonymně. V roce 2024 bylo celkově na základě necelých 20 tisíc vyšetření na vlastní žádost (1,1 % všech vyšetření) zjištěno 120 HIV pozitivních osob (44,6 % všech nově evidovaných případů v tomto roce). Z 8,5 tisíce neanonymních vyšetření bylo evidováno 86 HIV pozitivních osob, z nichž ale 47 již o své HIV pozitivitě vědělo. Mezi nimi bylo 53 mužů majících sex s muži, 17 mužů a 9 žen s heterosexuálním přenosem infekce a 1 injekční uživatel drog; v 6 případech nebyl způsob přenosu objasněn. Z 11 tisíc anonymně provedených vyšetření bylo nově diagnostikováno 34 HIV pozitivních případů, mezi

nimi je 28 mužů majících sex s muži a 4 muži a 1 žena s heterosexuálním přenosem infekce; jedenkrát nebyl způsob přenosu zjištěn. U šesti pacientů proběhlo vyšetření na vlastní žádost na základě reaktivního výsledku předchozího samovyšetření domácím testem či vyšetření rychlotestem. K vyšetřením na vlastní žádost lze přiřadit i vyšetření pro mezinárodní certifikát, při nichž nebyl zjištěn žádný případ HIV positivity (**tabulka 1**). Vyšetření pro klinickou diagnózu, na vlastní žádost a z preventivních důvodů tvoří dohromady zhruba 12,9 % všech provedených vyšetření.

Všechny dosud uvedené údaje se týkají občanů ČR a rezidentů. Kromě nich jsou v ČR každoročně zachyceni i HIV pozitivní **cizinci s krátkodobým pobytem**. Od roku 2009 jich bylo zpravidla kolem 15 ročně s výjimkou roku let 2019, 2022 a 2023, kdy byly počty poněkud vyšší. V roce 2024 bylo na základě necelých 5 tisíc vyšetření identifikováno 11 HIV pozitivních cizinců (**graf 18**). Cizinci pocházeli po dvou z Francie, Nigérie a Ukrajiny a jednotlivě z dalších 5 zemí. Za celé období sledování bylo v ČR diagnostikováno 566 pozitivních cizinců s krátkodobým pobytem, mezi nimiž převažují občané východní Evropy (185), střední a západní Evropy (177) a subsaharské Afriky (123). V posledním desetiletí 2015–2024 dominují mezi diagnostikovanými cizinci Ukrajinci (39), s odstupem následují občané Slovenska (16), Německa (10), Kuby (8), Moldavska (8) a Rumunska (8).

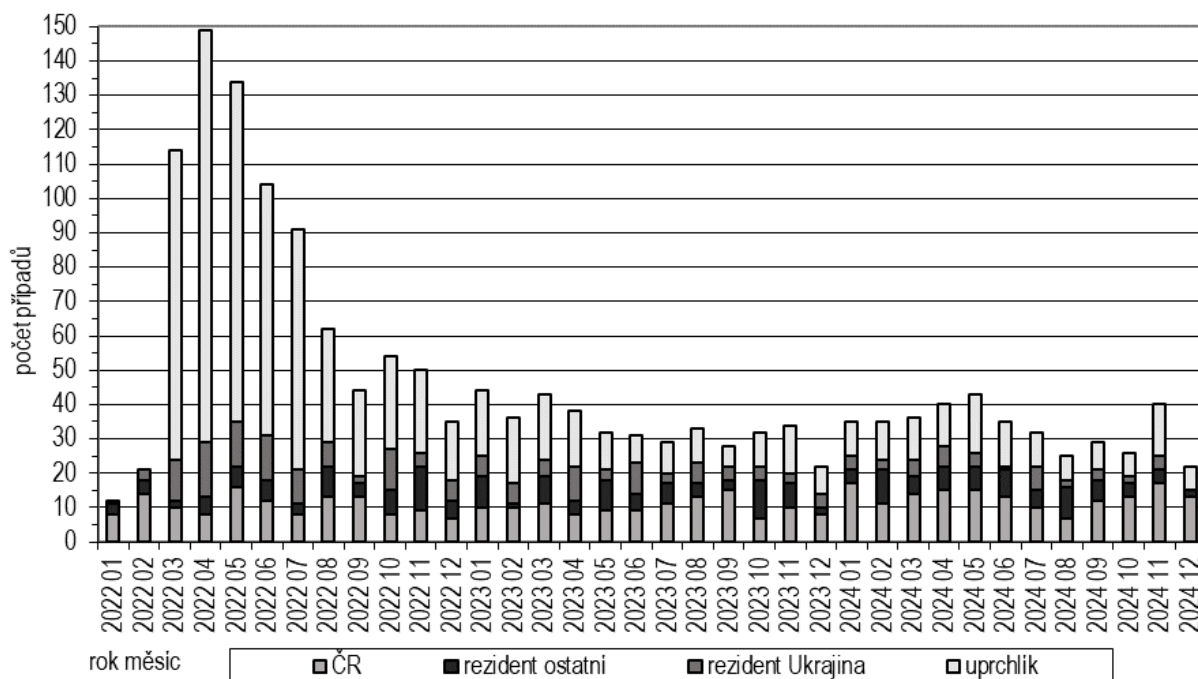
Graf 18: Počet vyšetření a počet HIV+ cizinců s krátkodobým pobytem v České republice v jednotlivých letech. Údaje za období 1. 1. 1990 – 31. 12. 2024

Další skupinou vedenou v systému surveillace HIV/AIDS odděleně od skupin běžně sledovaných, tj. občanů ČR a rezidentů, jsou HIV pozitivní **uprchlíci** přicházející do ČR v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině. V roce 2024 bylo nově zaznamenáno 129 HIV pozitivních uprchlíků z Ukrajiny (62 mužů, 67 žen) v průměrném věku 41,5 roku (rozpětí 9–63 let), z nichž 71,3 % uvádí přenos infekce při heterosexuálním styku. Celkově od počátku konfliktu na Ukrajině do konce roku 2024 bylo evidováno 856 HIV pozitivních uprchlíků (317 mužů, 539 žen). Zatímco naprostá většina z uprchlíků evidovaných v roce 2022 (89,5 %) věděla

o své HIV pozitivitě, léčila se dosud na Ukrajině a chtěla zajistit kontinuitu léčby HIV infekce, v roce 2023 podíl dříve léčených klesl na 65,1 % a v roce 2024 na 58,9 %. Zároveň vzrostl podíl uprchlíků nově zachycených z klinických příčin. Z uvedených 856 uprchlíků 16 (1,9 %) v ČR zemřelo a zhruba třetina již není v kontaktu s HIV centry, mnozí nejspíše opustili ČR. Ukrajinským ženám se statutem uprchlíka se v ČR narodilo 9 dětí v roce 2022, 11 v roce 2023 a 6 v roce 2024.

Graf 19: Nové případy HIV v ČR v jednotlivých měsících. Údaje za období 1. 1. 2022-31. 12. 2024

Dynamika počtu zachycených HIV pozitivních uprchlíků a ukrajinských rezidentů i ostatních rezidentů a občanů ČR v letech 2022–2024 je zobrazena v **grafu 19**. Nejvíce HIV záchytů u uprchlíků proběhlo bezprostředně po zahájení konfliktu, v dalších měsících jejich počty klesaly. Od druhého čtvrtletí roku 2023 se počty nově zaznamenaných uprchlíků ustálily v průměru zhruba na 10 případech měsíčně. V druhém pololetí roku 2024 počty dále mírně klesly. Graf dále dokládá nárůst počtu nových případů u ukrajinských rezidentů po začátku konfliktu, v roce 2023 jejich počty klesly, nicméně stále jsou na průměrné měsíční úrovni čtyř nových HIV pozitivních rezidentů z Ukrajiny. Souhrnné počty nově evidovaných případů u občanů ČR, rezidentů a uprchlíků byly 870 v roce 2022, 402 v roce 2023 a 398 v roce 2024, což dokládá zásadní nárůst počtů pacientů léčených v HIV centrech. Hodnota za rok 2024 v relativním vyjádření představuje 3,66 případu na 100 000 obyvatel.

Na základě údajů ze surveillance ke konci roku 2024 byl upraveným postupem podle matematického modelu v softwaru ECDC HIV Modelling Tool **odhadnut** celkový **počet** všech **osob s HIV/AIDS** žijících na území státu (tj. občanů české národnosti, rezidentů i uprchlíků) na zhruba 4 800. Toto číslo vychází z počtu diagnostikovaných osob (bez těch, které se odstěhovaly nebo zemřely) a z odhadu počtu osob, u nichž nebyla infekce dosud diagnostikována, který činí 618, tj. 12,9 % z celkového počtu. Odhad počtu nediodagnostikovaných je ovšem ve statistickém modelu stanoven s určitou nejistotou, která je vyjádřena poměrně širokým 95% intervalem

spolehlivosti (525; 716), tato nejistota se pak promítá i do odhadu celkového počtu. Mezi nediodnostikoványi je podle odhadu asi 37 % občanů české národnosti a 63 % rezidentů a uprchlíků; převažuje přenos infekce heterosexuálním kontaktem (asi 69 %).

Údaje o výskytu a šíření HIV/AIDS v České republice jsou měsíčně aktualizovány a průběžně doplňovány v souvislosti s dohledáváním chybějících informací. Jsou zveřejňovány na **webových stránkách** Státního zdravotního ústavu v Praze (<https://szu.gov.cz/publikace/data/vyskyt-a-sireni-hiv-aids/>). Zprávy o surveillance HIV/AIDS v Evropě lze nalézt na stránkách ECDC (<https://www.ecdc.europa.eu/en/infectious-disease-topics/hiv-infection-and-aids/surveillance-and-updates-hiv-and-aids>).

Závěr

Česká republika v posledních letech dlouhodobě vykazovala mírně nad 2 nové případy HIV na 100 000 obyvatel ročně. V roce 2024 hodnota dosáhla 2,47 případu na 100 000 obyvatel pro občany ČR a rezidenty. Po připočtení uprchlíků hodnota stoupla na 3,66. Situace byla i nadále podobně jako v předchozích dvou letech ovlivněna válečným konfliktem na Ukrajině. Počty nových případů v posledních letech vykazují mírný nárůst, a to jak v případě všech evidovaných případů, tak u prvozáchtů. Podobně jako v několika předchozích letech je patrné vysoké zastoupení rezidentů a osob s heterosexuálně přenesenou infekcí, což jsou vedle mužů majících sex s muži další skupiny, na které je potřeba zaměřit pozornost. Česká republika však i nadále zůstává zemí s nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy.

Poděkování

Autoři děkují pracovníkům všech HIV center a spolupracujících nevládních organizací a spolupracovníkům z NRL pro HIV/AIDS, bez jejichž přispění a podkladů by tato zpráva nemohla vzniknout.

Zpráva byla původně uveřejněna v časopise Zprávy Centra epidemiologie a mikrobiologie (SZÚ, Praha) 2025; 34(9): 285–302. V ročence je publikována se souhlasem redakce časopisu.

2 Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027 a jeho cíle

Národní program řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 je již v pořadí sedmým koncepčním dokumentem České republiky pro meziresortní a mezioborové řešení problematiky infekce HIV. Aktualizuje předchozí program v souladu se stavem vědeckého poznání v oblasti infekce HIV a účinných řešení souvisejících problémů. První Národní program v této oblasti byl koncipován v ČR již v roce 1993. Česká republika pak navázala tvorbou následujících národních programů v závislosti na konkrétních potřebách a na epidemiologické situaci, kterou průběžně monitoruje Národní referenční laboratoř pro HIV/AIDS při Státním zdravotním ústavu.

Národní program HIV/AIDS definuje v komplexní a koncepční rovině základní východiska a směry řešení problému infekce HIV, principy a přístupy, na kterých řešení problematiky staví, a stanovuje cíle a priority, kterých se snaží dosáhnout při realizaci opatření na období pěti let. Součástí Národního programu HIV/AIDS je soubor konkrétních opatření, který směřuje k dosažení stanovených cílů.

Národní program HIV/AIDS koordinuje Ministerstvo zdravotnictví ČR. Mezioborovým a meziresortním koordinačním orgánem, sloužícím k tvorbě a průběžnému sledování realizace Národního programu HIV/AIDS, je meziresortní Koordinační pracovní skupina Národního programu HIV/AIDS (dále jen KS HIV/AIDS) ustavená ministrem zdravotnictví.

[Aktuální národní program](#) schválený vládou ČR dne 17. 5. 2023 usnesením č. 355 má 13 cílů (níže na str. 32). Zaměřuje se především na dostupnost testování, udržení kvality léčby a udržení adherence k léčbě. Významnou součástí je důraz na vzdělávání ve všech rovinách, neboť jen člověk, který má dostatek informací, se dokáže zbavit strachu z onemocnění. A pokud si osvojí znalosti a návyky, jak se chránit, dokáže přijímat osoby s HIV bez stigmatizace a pomoci jim vést kvalitní život. Proto je důraz na vzdělávání základním kamenem boje proti stigmatizaci.

3 Zpráva o plnění Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024

Zpracování zprávy o plnění Národního programu pro řešení problematiky HIV/AIDS vychází z usnesení vlády ze dne 17. května 2023 č. 355 o Národním programu řešení problematiky HIV/AIDS v České republice na období 2023–2027 (dále jen Národní program). Tímto usnesením bylo uloženo definovaným členům vlády plnit ve své působnosti úkoly vyplývající z Národního programu a každoročně podat Ministerstvu zdravotnictví (MZD) za období platnosti Národního programu ve stanoveném termínu zprávu o plnění těchto úkolů, a to vždy za předchozí rok. Obsahem zprávy je rovněž informace o objemu finančních prostředků vyčleněných na řešení problematiky HIV/AIDS.

Tato zpráva kompletuje a sumarizuje jednotlivé zaslané zprávy subjektů odpovědných za plnění stanovených úkolů Národního programu v jejich působnosti.

V souladu s nastavenou metodikou bude tato zpráva součástí Ročenky Národního programu HIV/AIDS², která je spoluvytvářena Manažerkou Národního programu HIV/AIDS a vydávána Státním zdravotním ústavem. Součástí ročenky je mj. i popis epidemiologické situace a trendů ve výskytu HIV/AIDS v ČR.

² Ročenky – Národní program boje proti AIDS (prevencehiv.cz)

3.1 Cíle NP HIV/AIDS 2023-2027

- 1 • Zvýšit % diagnostikovaných osob žijících s HIV
- 2 • Udržet % osob na ART léčbě
- 3 • Udržet % osob s nedetekovatelnou virovou náloží
- 4 • Snížit nebo udržet počet nově vzniklých infekcí HIV/AIDS, v závislosti na způsobu přenosu:
- 5 • Zvýšit procento pacientů s diagnostikovanou STI vyšetřených na HIV
- 6 • Získat informace o postojích a vnímání infekce HIV ve vybraných populačních skupinách jako východisko pro další aktivity.
- 7 • Dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace
- 8 • Navrhnout systémová opatření ke zlepšení postavení osob s HIV/AIDS ve společnosti
- 9 • Aktualizovat průběžně doporučení odborných společností ČLS JEP v souladu s aktuálními poznatky vědy (Evidence Based Medicine) a resortní metodické pokyny.
- 10 • Chránit zdraví pracovníků ve vztahu k možné profesionální infekci HIV v souladu s mezinárodními doporučeními
- 11 • Navrhovat a realizovat preventivní aktivity pro osoby se statusem dočasné ochrany na základě monitoringu dopadu války na Ukrajině na epidemiologickou situaci HIV/AIDS v ČR
- 12 • Koordinovat monitoring činností zainteresovaných rezortů s cílem získat zpětnou vazbu pro plnění NP a zajistit podklady pro mezinárodní report v rámci plnění závazků Dublinské deklarace
- 13 • Zajistit v dostatečné výši finanční prostředky na realizaci aktivit NP řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027

3.2 Cílové populační skupiny

1. Klíčové populační skupiny a prioritní skupiny s vyšším rizikem infekce HIV:

a) klíčové skupiny

- muži mající sex s muži
- osoby, které injekčně užívají drogy
- osoby poskytující placené sexuální služby
- osoby žijící ve věznicích a jiných uzavřených zařízeních

b) prioritní skupiny s vyšším rizikem infekce HIV

- cizinci dlouhodobě žijící v ČR, tj. rezidenti
- osoby se statutem dočasné ochrany (např. uprchlíci z Ukrajiny)
- osoby opakovaně léčené pro STI

2. Vulnerabilní populační skupiny, které představují:

- dárce/příjemci krve, tkání, buněk a orgánů
- gravidní ženy
- dospívající, mladiství a mladí dospělí (žáci 8. a 9. ročníků základních škol, studenti všech typů středních, vyšších odborných a vysokých škol)
- sexuálně aktivní populace s rizikovým chováním

3. Osoby z níže uvedených, do problematiky HIV/AIDS zainteresovaných profesních populačních skupin:

- zdravotničtí pracovníci a pracovníci v sociálních službách
- pracovníci orgánů ochrany veřejného zdraví
- pedagogičtí pracovníci

4. Osoby žijící s HIV/AIDS

3.3 Plnění NP HIV/AIDS 2023–2027: rok 2024

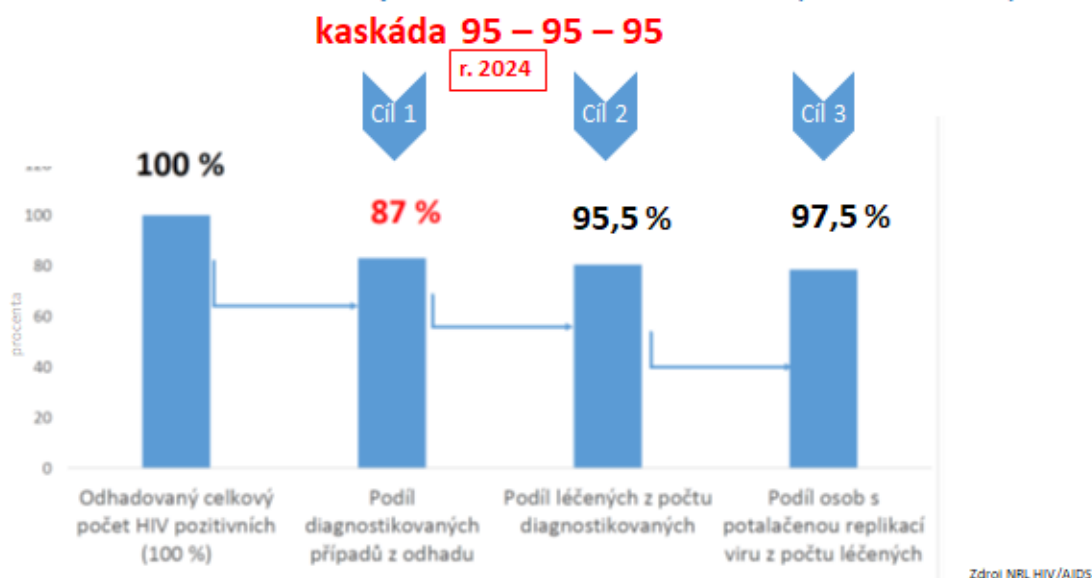
Cíl 1

- **Zvýšit % diagnostikovaných osob žijících s HIV**

Cílem je zvýšit procento osob žijících s infekcí HIV, které znají svůj HIV status, z **83 %** v roce 2021 na **95 %** (2027). Podle modelového odhadu znalo v roce 2021 svůj HIV status 83 % osob žijících v ČR s infekcí HIV. Je potřeba se zaměřit na následující cílové skupiny: MSM (odhad 170 osob s nediodagnostikovanou infekcí), IUD (60), rezidenti (380). Celkem nezná svůj HIV status asi 470 mužů a 140 žen.

Obrázek 1: Podíl diagnostikovaných osob žijících s HIV/AIDS v ČR

Mezinárodní kritéria plnění cílů UNAIDS (do r. 2027)

Plnění cílů 95-95-95: v roce 2024 se Česká republika pohybovala kolem čísel 87-95,5, 97,5. V rámci plnění cíle 1 to znamená, že stále potřebujeme nalézt asi 620 osob, které neví o své HIV pozitivitě.

Plnění cíle probíhá skrze:

A. Bezplatné anonymní dostupné testování – přímo řízené organizace MZD (SZÚ, ZÚ)

Státní zdravotní ústav:

Přidělená částka z účelového příspěvku MZD Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2024: **4 500 000 Kč**.

Podpora testování v HIV poradnách v ČR

- Průběžně probíhá údržba a úpravy informací o testování na HIV a STI v ČR na webu **www.tadyted.com**. SZÚ oslovuje průběžně všechny instituce, které provádějí testování, doplněné poradenstvím, aby web poskytoval aktuální informace o možnostech testování na HIV/STI. Deset jazykových mutací má pomoci při informování cizinců o problematice HIV, neboť poměr HIV+ rezidentů vůči občanům ČR se každoročně zvyšuje. Na základě požadavku vězeňské služby je v přípravě doplnění francouzské verze. Po začátku ruské invaze na Ukrajinu byl web **www.tadyted.com** prvním webem poskytujícím informace v ukrajinštině pro ukrajinské uprchlíky. Období od 1. 11. do 30. 11. 2024 bylo obdobím intenzivní propagace webu prostřednictvím různých médií včetně sociálních sítí. Vyhodnocení reklamní kampaně bude součástí samostatné prezentace po obdržení hodnotících zpráv jednotlivých médií.
- Pracoviště Národní manažerky HIV opakovaně koordinuje celostátní kampaň **Evropský týden testování (ETT) na HIV a žloutenky v České republice (18.–25. 11. 2024)**. Kampaň Evropský týden testování je každoročně zaměřena na propagaci a zpřístupnění bezplatného testování infekce HIV doplněného o testování žloutenky typu B, C, eventuálně syfilis. Reklamní kampaň (rádia, seznam.cz, sociální sítě) hrazená z účelového navýšení finančních prostředků pro řešení problematiky HIV/AIDS předcházela celoevropskému týdnu testování. V roce 2024 byl v rámci této kampaně kladen důraz na komunikaci prostřednictvím sociálních sítí, což se projevilo zvýšeným zájmem u věkových skupin, které tato média nejčastěji oslovují. Je potřeba zdůraznit, že reklamní kampaň probíhá v režii SZÚ bez zapojení reklamní agentury, protože v takovém případě by nebylo možné ji se stávajícími finančními prostředky zajistit. V celostátní aktivitě (ETT) bylo zapojeno všech 14 krajů v České republice, 37 zúčastněných organizací nabídlo celkem 88 míst s možností testování v průběhu šesti dnů (pondělí – pondělí bez víkendu). Pracovníci vládních i nevládních organizací nabídli klientům celkem 1 157 hodin času. Této nabídce využilo celkem **2 220** osob – 1 242 mužů (56 %), 970 žen, 8 osob jiného pohlaví. 86 % testovaných (1913 osob) bylo české národnosti, 5 % byli občané ukrajinské národnosti (109 osob), 9 % byli občané dalších – jiných národností (198 osob). Na HIV bylo testováno **2 186** osob (60 % poprvé, 40 % opakovaně), ve 4 případech byla zjištěna pozitivita. HBsAg bylo testováno u 956 osob (8krát zjištěna pozitivita), anti-HCV bylo testováno u 1 750 osob (pozitivita byla zjištěna u 29 osob). Na syfilis bylo testováno 1541 osob (pozitivita byla zjištěna v pěti případech). Vzhledem k tomu, že se jedná o celoevropskou kampaň, je zde nejnížší možná míra stigmatizace osob, které mohou v rámci celé Evropy navštívit testovací místo a zjistit svůj status. Významně to přispívá k včasné možnosti léčby jednotlivců, čímž dochází k omezení šíření HIV ve společnosti, což zpětně šetří finanční náklady nutné na léčbu.

Na úrovni SZÚ byla v Praze, Sokolově a Karlových Varech nabídnuta spolupráce při testování na HIV/AIDS/STI studentům Vysoké školy zdravotnické, o.p.s., kdy byla tato aktivita využita jako možnost pro studenty v rámci svých praxí se v terénu seznámit s poskytováním poradenství při testování na HIV/STI a osvojit si tak nestigmatizační přístup k osobám testujícím se na HIV.

Tabulka 1: Evropský týden testování na HIV a žloutenky v České republice za rok 2024 – výsledky testů

ETT ČR 2024, N = 2 220							
anti-HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
neg	poz	neg	poz	neg	reaktivní	neg	poz
2 182	4	948	8	1 281	39	1 721	29

- V roce 2024 bylo na pracovištích SZÚ provedeno **3 101** odběrů. Na HIV bylo testováno 1 053 osob (zachycen 1 pozitivní vzorek), na VHB 568 osob, na VHC 728 osob (zachyceno

9 pozitivních vzorků, všechny osoby byly předány do péče infektologů) a na syfilis 752 osob (zachyceno 27 případů akutní syfilis, předaných do péče dermatovenerologů).

- Poskytování poradenství a bezplatného testování na HIV a STI pro osoby s rizikovým chováním (osoby, poskytující sexuální služby za úplatu) probíhalo i v roce 2024 ve spolupráci s organizací Rozkoš bez rizika (R-R).
- Finanční prostředky byly využity také pro serologická vyšetření protilátek proti HIV, hepatitidě B a C, povrchovému antigenu hepatitidy B a pro vyšetření syfilis.

Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě (ZU OVA):

V roce 2024 byly ZU OVA přiděleny účelové finanční prostředky na řešení úkolů Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS ve výši 900 000 Kč (Aktivnější přístup k řešení problematiky prevence HIV/AIDS nákazy) a 874 000 Kč (provozní příspěvek pro prevenci HIV/AIDS). Celkové náklady na řešení problematiky HIV/AIDS na ZU OVA v roce 2024 dosáhly výše 2 030 231,89 Kč. Přidělené účelové prostředky **1 774 000 Kč** tedy dosahovaly 87,4 % vynaložených nákladů.

Podpora testování v HIV poradnách v ČR

- V roce 2024 Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě (ZU OVA) provedl **1 599** bezplatných testů HIV. V 5 poradnách HIV/AIDS ZU OVA bylo provedeno celkem **426** anonymních testů HIV z žilní krve. V rámci terénních akcí dále bylo provedeno 1 173 testů HIV z kapilární krve za použití rychlotestů, z toho 634 těchto testů bylo anonymních a 539 testů na jméno. Celkem bylo zachyceno 6 pozitivních případů HIV.
- V roce 2024 bylo dále na ZU OVA provedeno celkem 950 testů na syfilis (testy RPR, TPT), 942 testů na virovou hepatitidu C (VHC, test a-HCV) a 242 testů na virovou hepatitidu B (VHB, test HBsAg). Všechny tyto testy byly bezplatné a na jméno. Z nich bylo z žilní krve v poradnách HIV/AIDS ZU OVA provedeno 317 testů RPR/TPT, 362 testů a-HCV a 242 testů HBsAg. Dalších 633 testů na syfilis a 580 testů na VHC bylo provedeno za použití rychlotestů z kapilární krve v rámci terénních aktivit. Celkem bylo zachyceno 42 pozitivních případů VHC a 10 případů syfilis.

Tabulka 2: Počty bezplatných testů HIV a STI v poradnách HIV/AIDS ZU Ostrava v roce 2024

Poradna	Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě							
	anti-HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
	neg	poz	neg	poz	neg	poz	neg	poz
Ostrava	1299	2	75	0	733	42	779	6
Opava	158	0	86	0	86	0	86	0
Olomouc	47	1	netestuje se	-	netestuje se	-	netestuje se	-
Zlín	80	3	72	0	72	0	66	4
Vsetín	10	0	9	0	9	0	9	
CELKEM	1593	6	234	8	900	42	940	10

- Srovnání s rokem 2023 ukazuje stejný počet realizovaných testů HIV, nárůst počtu testů VHB (+19 %) a pokles testů VHC (-37 %) a syfilis (-37 %). Počty realizovaných testů mohly být

celkově vyšší, ale v důsledku povodní byly některé terénní akce v druhé polovině roku zrušeny (dny NATO s plánovaným dvoudenním testováním a testování na úřadu práce v Bruntále).

- V roce 2024 se uskutečnilo celkem 13 akcí terénního testování se zaměřením na širokou populaci včetně lokalit ohrožených sociálním vyloučením. Testování probíhalo na úřadech práce (Ostrava, Havířov, Karviná) ubytovnách a azylovém domě (Ostrava), dnech zdraví (Opava, Ostrava, festivalech (Colours of Ostrava 4 dny a Festival jídla a kávy v Orlové a pouti v Ostravě Vítkovicích), případe v dalších místech ohrožených sociálním vyloučením (Orlová, Karviná).
- Nabízené služby na ZU OVA v roce 2024 využilo mírně více žen (63,8 %) než mužů (36,2 %). Z hlediska věku byla nejpočetněji zastoupenou skupinou kategorie 26 let a více (73,8 %), následovaná kategoriemi 19–25 let (21,8 %), 15–18 let (2,9 %). Nejméně služby využívala věková kategorie pod 15 let (1,4 %). Převažujícím důvodem testování a poradenství HIV a STD podle hlavního rizika byl nechráněný heterosexuální styk (27,7 %), nový vztah (20,4 %), prevence (18,1 %), nechráněný homosexuální styk (14,3 %) nevěra/rizikové chování partnera (9,6 %). Injekční užívání drog jako hlavní důvod poradenství a testování uvádělo necelé 1 % klientů.
- Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě se v roce 2024 zapojil společně s partnery do dalších akcí při příležitosti World AIDS Day a Evropského testovacího týdne (ETT). V rámci pravidelného semináře Kliniky infekčního lékařství byl prezentován příspěvek Screening zdravotního stavu v sociálně vyloučených lokalitách, který byl zaměřen na seznámení lékařů s terénními aktivitami ZU OVA, zejména s terénním testováním pohlavně přenosných onemocnění. V roce 2024 probíhala propagace problematiky HIV a STD pro veřejnost na facebooku a instagramu ZU OVA. Pokračovalo i rozdávání letáků do ordinací lékařů (300 ks).

Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem (ZÚ Ústí):

Přidělená částka z účelového příspěvku MZ Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS pro rok 2024: **2 600 000 Kč**, dále přidělen provozní příspěvek pro prevenci HIV/AIDS ve výši **974 000 Kč**, celkově bylo tedy ZÚ Ústí v roce 2024 přiděleno na prevenci HIV/AIDS **3 574 000 Kč** (stejně jako předchozí rok).

Podpora testování v HIV poradnách v ČR

- V roce 2023 provozoval ZÚ Ústí celkem 17 poraden HIV/AIDS v 8 krajích (Praha 2×, Středočeský 4×, Jihočeský 1×, Plzeňský 2×, Ústecký 3×, Liberecký 1×, Královéhradecký 1×, Pardubický 1×). Od 31. 3. 2024 – 31. 12. 2024 bylo provozováno 15 poraden HIV/AIDS. K 1. 4. 2024 došlo z personálních důvodů k ukončení činnosti poraden v Karlových Varech a Sokolově. Kvalifikovaného pracovníka pro následné zajištění provozu i po tomto datu se i přes intenzivní snahu do konce roku 2024 nepodařilo získat.
- Ve 13 poradnách byl poskytovatelem zdravotních služeb ZÚ Ústí (Praha Ditrichova, Praha Sokolovská, Kladno, Kolín, Příbram, Benešov, České Budějovice, Plzeň, Ústí nad Labem, Most, Chomutov, Liberec, Hradec Králové), ve 2 poradnách byly zdravotní služby smluvně zajištěny jiným poskytovatelem (Klatovy, Pardubice). Personální zajištění poradenství a testování zahrnovalo: 13 lékařů (11 zaměstnanců ZÚ Ústí nad Labem, 2 lékaři ve smluvně zajištěných poradnách) a 12 všeobecných sester.

Tabulka 3: Počty bezplatných testů HIV a STI v poradnách HIV/AIDS ZU Ústí v roce 2024

Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem							
anti-HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
neg	poz	neg	poz	neg	poz	neg	poz
660	4	336	0	554	0	537	1

- Ve dnech 18. 11. – 25. 11. 2024 se všechna testovací místa ZÚ Ústí nad Labem zapojila do probíhající mezinárodní kampaně Evropský týden testování na HIV, která je přímo zaměřena na upozornění široké veřejnosti na problematiku HIV včetně propagace včasného zachytu této infekce s možností včasné léčby. Na všech pracovištích byla zároveň možnost testování na hepatitidu typu B, C a syfilis v rozšířených ordinčních hodinách poraden.
- Zodpovídání e-mailů pro klienty poraden ZÚ Ústí provádí lékařka poradny HIV/AIDS z pracoviště České Budějovice, probíhá kontinuálně po celý rok.

B. Bezplatné anonymní dostupné testování – nevládní organizace

- I pro rok 2024 byl Ministerstvem zdravotnictví vyhlášen **dotační program MZ Národní program řešení problematiky HIV/AIDS (DP NPŘP HIV/AIDS)**, jehož jednou ze dvou priorit bylo „Provádění a propagace anonymního a bezplatného testování na HIV infekci (s případným vyšetřením zaměřeným na diagnostiku i jiných sexuálně přenosných onemocnění) spolu se zajištěním souvisejícího poradenství“. Pro rok 2024 bylo ze strany MZD požádáno o 15 mil. Kč, přiděleno bylo **10 mil. Kč**. Nejvíce projektů zaměřených na tuto prioritu předložila Česká společnost AIDS pomoc (ČSAP), přičemž jí bylo na celkem 7 projektů poskytnuto 7 183 506 Kč. Dalšími předkladateli byly Diecézní charita Brno (přiděleno 276 536 Kč), Network East-West, z. s. (přiděleno 83 638 Kč), Loono, z. s. (přiděleno 163 320 Kč), Kolpingovo dílo České republiky, z. s. (přiděleno 76 000 Kč), Slezská univerzita v Opavě (přiděleno 164 000 Kč), Vysoká škola zdravotnická, o. p. s. (přiděleno 1 440 000 Kč) a ROZKOŠ bez RIZIKA, z. s. (přiděleno 283 000 Kč).
- **Magistrát hlavního města Praha (MHMP)** i v roce 2024 finančně podpořil projekty v rámci regionu směřující ke zlepšení epidemiologické situace HIV/AIDS a STI a k naplnění cílů národního programu. MHMP podporuje preventivní aktivity spíše zprostředkovaně, v rámci grantového řízení pro rok 2024 v oblasti zdravotnictví vyhlásilo stejně jako v letech předchozích program na podporu zdravotní péče pro rizikové skupiny obyvatelstva, podporu destigmatizace a posilování účasti Pražanů ve screeningových programech v rámci prevence infekčních onemocnění a podpory testování. Program byl určen pro NNO i poskytovatele zdravotních služeb. Do tohoto programu se přihlásilo několik organizací – programy byly podpořeny financemi v celkové výši **6 655 300 Kč**. Ve vyhlášeném programu ostatních odborů magistrátu hlavního města Prahy byla prevence HIV/AIDS podpořena v celkové výši **3 104 000 Kč**. Dále MHMP zajistil mediální podporu prevenci HIV/AIDS a podpoře testování. Tyto finanční prostředky byly poskytnuty na prevenci HIV/AIDS v hl. m. Praze a aktivity z toho vyplývající byly řešeny v gesci jednotlivých subjektů za kalendářní rok 2024.

Činnosti jednotlivých MČ na poli prevence HIV/AIDS nejsou mapovány, proto informace nejsou k dispozici a ani je nelze obstarat.

Tabulka 4: Finanční prostředky vynaložené odborem zdravotnictví MHMP z rozpočtu hl. m. Prahy v roce 2024

Subjekt	Název projektu	Rok	Přidělené fin. prostředky
Armáda spásy v České republice, z. s.	Centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše Armády spásy. Orinace praktického lékaře	2024	1 736 000 Kč
Armáda spásy v České republice, z. s.	Centrum sociálních služeb Bohuslava Bureše Armády spásy – Domov se zvláštním režimem	2024	1 011 000 Kč
Naděje	Zdravotní péče o osoby bez domova	2024	1 523 000 Kč
Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	Harm reduction kampaň cílená na Chemsex komunitu žijící na území Prahy	2024	104 300 Kč
proFem – centrum pro oběti domácího asexuálního násilí, o.p.s.	Psychoterapeutická pomoc obětem sexuálního násilí v centru PORT	2024	1 097 000 Kč
Rozkoš bez rizika, z. s.	AIDScárky	2024	561 000 Kč
Rozkoš bez rizika, z. s.	Zdravé město Praha	2024	168 000 Kč
Všeobecná fakultní nemocnice v Praze	Doléčovací program	2024	455 000 Kč
CELKEM			6 655 300 Kč

Tabulka 5: Finanční prostředky vynaložené ostatními odbory MHMP z rozpočtu hl. m. Prahy v roce 2024

Subjekt	Název projektu	Rok	Přidělené fin. prostředky
Centrum pro rodinu PSS a klinické adiktologie, z. ú.	Centrum pro rodinu – odborné sociální poradenství	2023	549 000 Kč
Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	Česká společnost AIDS pomoc, o. s.	2023	1 131 000 Kč
Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	Kontakt +	2024	233 000 Kč
Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	CHMS Help	2024	96 000 Kč
Rozkoš bez rizika, z. s.	Terénní programy R-R	2024	601 000 Kč
Rozkoš bez rizika, z. s.	Poradenské centrum R-R	2024	494 000 Kč
CELKEM			3 104 000 Kč

• **ČSAP:**

- V průběhu roku organizace provedla dle závěrečných zpráv k projektům u 14 446 jednotlivců **13 889 testů na HIV 10 966 na syfilis, 10 683 testů na VHC a 2 754 testů na VHB**, celkem 38 292 testů.
- 82 reaktivních výsledků na HIV, z nichž bylo konfirmací potvrzeno **33 pozitivních HIV případů**, 110 podezření na **syfilis**, z nichž bylo **39 případů potvrzeno**, 181 reaktivních

případů **hepatitidy typu C**, z nichž bylo **49** konfirmačně potvrzeno, na hepatitidu typu **B** reaktivních **4** případy, z kterých se žádný nepotvrdil (tabulka 4).

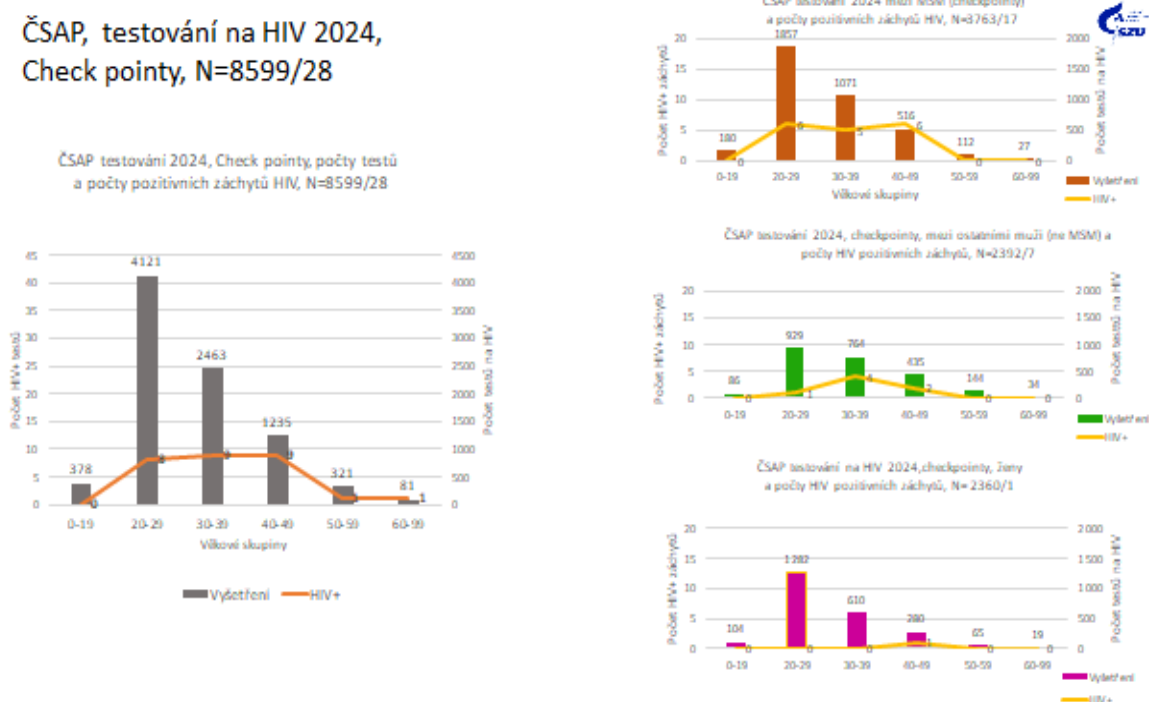
Tabulka 6: Počty bezplatných testů HIV a STI v check pointech HIV/AIDS ČSAP v roce 2024

anti-HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
neg	poz	neg	poz	neg	poz	neg	Poz
13 856	33	2754	0	10 634	49	10 927	39

– Podařilo se zachytit téměř každou osmou diagnózu HIV v ČR.

V kamenných checkpointech bylo z 8 599 testů zachyceno 28 HIV pozitivních případů. Největší výtěžnost mělo testování mezi MSM ve věkové skupině 40–49 let (516 testů, 6 záchytů, zatímco nevíce testů bylo provedeno u MSM ve věkové skupině 20–29 let (provedeno 1 957 testů) zachyceno bylo 6 HIV+ vzorků. Mezi heterosexuálními (ne MSM) muži bylo provedeno 2 392 testů a zachyceno 7 HIV+, nejvyšší záchytnost byla ve skupině 30–39 let (provedeno 764 testů, zachyceny 4 případy HIV pozitivivity).

Obrázek 2: ČSAP, počty testovaných v jednotlivých genderových skupinách (MSM, Heterosexuální muži, ženy) v roce 2024 a počty HIV+ záchytů v těchto skupinách

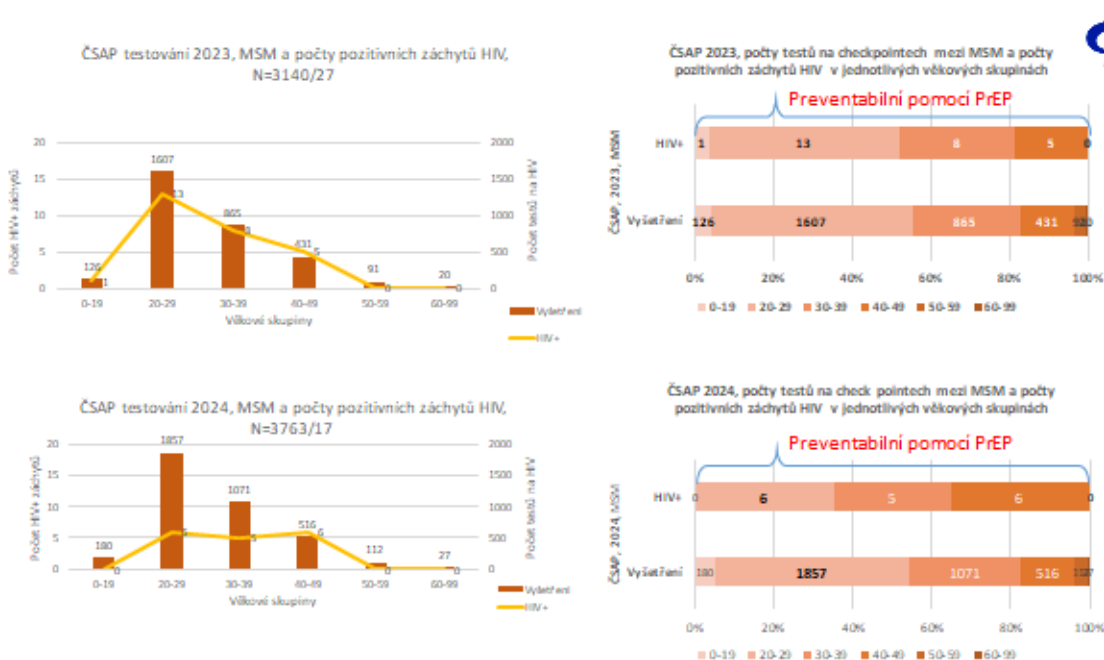

Zdroj dat: ČSAP, zpracování SZÚ, pracoviště manažerky národního programu HIV/AIDS v ČR

Mezi MSM bylo zachyceno 17 z 27 HIV pozitivit, sedm záchytů bylo mezi 2 433 testovanými heterosexuálními muži, dva záchyty mezi 2 356 testovanými ženami. (30–39 let, 50–59 let).

Případy zachycené mezi MSM jsou jednoznačně preventabilní pomocí PrEP.

Obrázek 3: ČSAP, testování mezi MSM v letech 2023, 2024, případy preventabilní pomocí PrEP

zdroj dat ČSAP, zpracování SZÚ, pracoviště manažerky národního programu HIV/AIDS v ČR

- V terénu jsou při testování využívány 3 sanitní vozy, díky kterým se testování přiblížilo i do vzdálenějších míst a komunit, nejefektivnější se jeví mobilní testování na Prague Pride (5 záchytů ze 6 při mobilním testování).
- Zodpovězeno 1 875 telefonických dotazů a 1 179 otázek v internetové HIV poradně.
- Podpořené projekty v oblasti testování:
 - Prevence HIV/AIDS testováním s důrazem na skupiny ve zvýšeném riziku nákazy na území jižních a východních Čech
 - Prevence HIV/AIDS testováním s důrazem na skupiny ve zvýšeném riziku nákazy v HIV poradně Domu světla“
 - Prevence HIV/AIDS testováním s důrazem na skupiny ve zvýšeném riziku nákazy na území severních a západních Čech
 - Prevence HIV/AIDS testováním s důrazem na skupiny ve zvýšeném riziku nákazy na území Moravy
 - Program prevence pro muže mají sex s muži (MSM) a komunitní program pro osoby HIV+/AIDS
 - Prevence HIV/AIDS testováním v mobilních checkpointech a zajištěním možnosti sebetestování s důrazem na skupiny ve zvýšeném riziku nákazy

• **Rozkoš bez rizika, z. s.:**

V roce 2024 bylo provedeno celkově **3 753** vyšetření na HIV. Vyšetřeno bylo 1 910 žen a 1 843 mužů. Pro ověření výsledků rychlotestů bylo provedeno 7 odběrů žilní krve. Díky preventivnímu testování byly diagnostikovány **2 HIV pozitivitivity**. I když je návštěvnost v některých střediscích vyšší, hlavní formou testování na HIV byl **terénní výjezd**. Dále bylo provedeno 2 193 vyšetření

na HCV (z toho **14 akutních infekcí HCV**) a 2 408 vyšetření na syfilis (z toho **11 akutních infekcí syfilidy**).

Tabulka 7: Počty bezplatných testů HIV a STI v zařízeních Rozkoše bez rizika v roce 2024

anti-HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
neg	poz	neg	poz	neg	poz	neg	poz
3751	2	0	0	2 179	14	2 397	11

Projekty financované z prostředků MZD:

- HIV prevence pro všechny 2024 (500 000 Kč)
- Komplexní preventivní program pro ženy a muže poskytující placené sexuální služby ve 13 krajích ČR a sociální ohrožení s názvem Chráníme společnost (940 000 Kč).

C. Testování dalších klíčových skupin – vězni

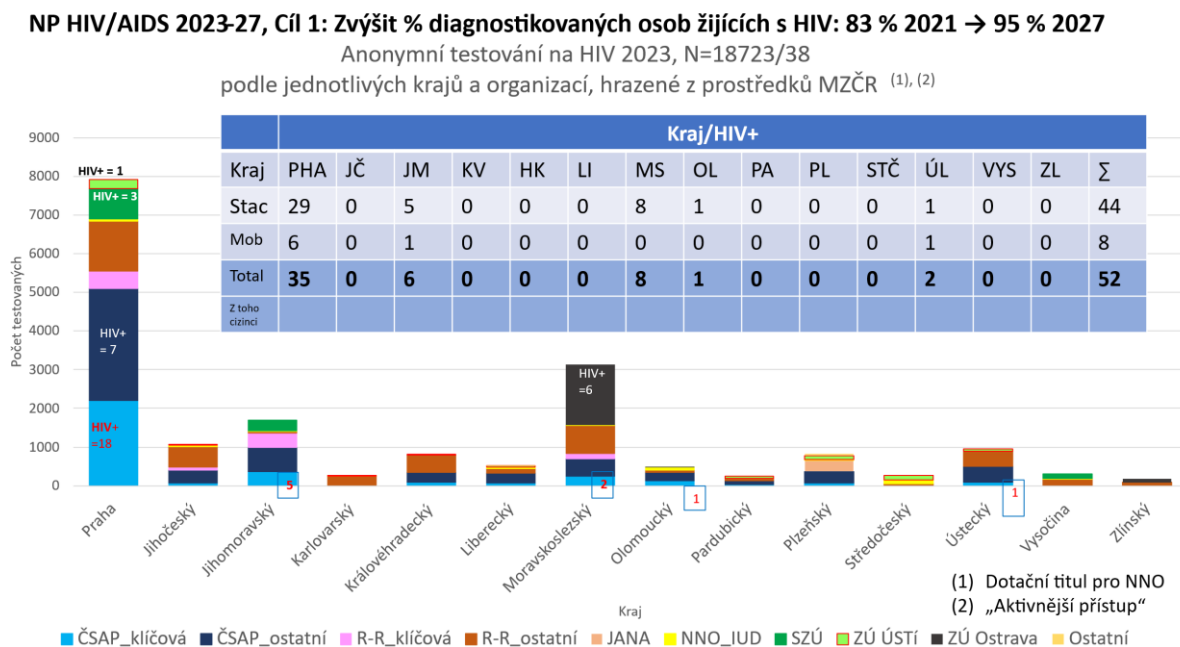
- Testování vězněných osob je realizováno v souladu s Nařízením generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 36/2006 o zajištění prevence, vyhledávání a léčby HIV/AIDS v podmínkách Vězeňské služby České republiky (VS ČR). Konkrétně je upraveno zněním § 3 Vyšetřování a postup při zjišťování HIV infekce u obviněných a odsouzených. Jde tedy o dlouhodobou, systematickou aktivitu VS ČR, která je nedílnou součástí poskytování zdravotních služeb vězněným osobám a která svými rozměry přesahuje formát jednoúčelového dočasného programu. V rámci řešení problematiky HIV/AIDS je o výsledcích screeningu HIV ve věznicích pravidelně informován Státní zdravotní ústav v Praze.
- Vyšetření vězněných osob na HIV/AIDS jsou prováděna v souladu s obecně závaznými předpisy a v plném souladu s lékařskou etikou. Není tedy možné tato vyšetření provádět bez výslovného souhlasu vyšetřované osoby s výjimkou situací předpokládaných zákonem. V případě pozitivního nálezu je ošetřující lékař zdravotnické služby Vězeňské služby ČR osobou, která je povinna provést poučení pacienta; vlastní léčba je pak zajišťována ve spolupráci s mimovězeňskými odbornými pracovišti, neboť zdravotnická služba Vězeňské služby ČR nemá k poskytování této péče odpovídající personální vybavení.
- V průběhu roku 2024 poskytli zdravotničtí pracovníci Vězeňské služby ČR v rámci prevence HIV/AIDS poradenství 1 310 vězněným osobám (1 076 mužům, 234 ženám). Serologické vyšetření bylo zajištěno pro 1 082 osob (944 mužů, 138 žen). Nově byla seropozitivita na HIV zjištěna u šesti mužů (jeden obviněný, pět odsouzených). Celkem bylo vězněno 80 osob infikovaných HIV (71 muži, devět žen). Léčeno antivirotiky bylo 77 vězněných osob (71 mužů, šest žen). Nově byla ve věznicích zahájena antivirotická terapie u osmi vězněných mužů.
- Stále přetrvává relativně dobrá situace, pokud jde o odhad prevalence HIV+/AIDS případů ve věznicích. V roce 2024 prošlo věznicemi Vězeňské služby ČR celkem 55 případů. (Vzhledem k anonymitě údajů je reálný počet HIV+ osob s největší pravděpodobností nižší, protože při přesunu vězně z jedné věznice do druhé v průběhu jednoho kalendářního roku může dojít k hlášení stejného případu opakovaně, v důsledku čehož je celkový počet hlášených případů nadhodnocený. Prevalenci HIV+ není možné odhadovat ani jako prostý součet pozorování výskytu HIV/AIDS ve věznicích v prvním a druhém pololetí, hlášeného v rámci Národního

programu prevence HIV/AIDS. Meziročně se hlášený počet případů prakticky nezměnil (55 oproti 58 případů).

D. Testování dalších klíčových skupin – injekční uživatelé drog (IUD)

- U lidí, kteří užívají drogy injekčně, je počet nových případů dlouhodobě nízký, ročně je zaznamenáno 4–14 případů (6 v roce 2024). Dalších 10 nově hlášených případů HIV bylo hlášeno mezi osobami příchozími z Ukrajiny s historií injekčního užívání drog. Většina HIV pozitivních mezi nerezidenty o své HIV pozitivitě věděla, léčila se již na Ukrajině a v léčbě pokračuje v ČR. Prevalence HIV mezi IUD je dlouhodobě velmi nízká, pod 1 %.
- Možnost testování na HIV nabízelo v roce 2024 v ČR 82 programů, na VHB 64, na VHC 91 a na syfilis 76 programů. Bylo provedeno 7,8 tis. testů na HIV, 9,3 tis. na VHC, 5,7 tis. na VHB a 7,2 tis. na syfilis. Počet provedených testů se zvyšuje. V roce 2024 bylo na VHC a HIV otestováno přibližně 18–22 % z celkového odhadovaného počtu lidí užívajících drogy injekčně. Kontinuum péče v oblasti VHC od testování přes vstup do léčby po její úspěšné dokončení se mezi lidmi užívajícími drogy v ČR zlepšuje. Míru spolupráce zvýšil také pilotní projekt zahájený v roce 2023 pod hlavičkou Národního screeningového centra Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS) s názvem Časný záchyt hepatitidy C u osob užívajících drogy injekčně³.

Tabulka 8: Počet vyšetření a potvrzených případů podle jednotlivých krajů a organizací

³ Dostupné z: [Časný záchyt hepatitidy C u osob užívajících drogy injekčně - Projekty - ÚZIS ČR \(uzis.cz\)](https://uzis.cz)

Shrnutí:

V roce 2024 bylo v České republice v rámci systému surveillance celkově provedeno a ohlášeno 1,8 mil. **vyšetření na přítomnost infekce HIV**. Od roku 2016 počet vyšetření rostl, v posledních dvou letech byl zhruba na stejné úrovni. V Národní referenční laboratoři (NRL) pro HIV/AIDS bylo v roce 2024 nově evidováno **269** případů infekce HIV u občanů České republiky a rezidentů, což v relativním vyjádření představuje 2,47 případu na 100 000 obyvatel. Počet a struktura nově evidovaných případů byly v roce 2024 podobně jako v předchozím roce ovlivněny válečným konfliktem na Ukrajině. Mezi novými případy HIV bylo 157 českých občanů a 112 (41,6 %) rezidentů. Cíl zvýšit procento osob žijících s infekcí HIV, které znají svůj HIV status, z 83 % v roce 2021 na 95 % (2027) je dlouhodobý a jeho plnění probíhá průběžně skrze stabilně dobře fungující preventivní aktivity a systém anonymního a bezplatného testování. Pro rok 2024 se odhaduje, že hodnota tohoto indikátoru pro ČR je 87 %, je tedy třeba pokračovat ve vytyčených aktivitách pro naplnění stanoveného dlouhodobého cíle.

Cíl 2

• Udržet 95 % osob na ART léčbě

Cílem je udržet procento osob s diagnostikovanou infekcí HIV, které jsou léčeny antiretrovirovou terapií, alespoň na **95 %**. ČR v tomto ukazateli dosahovala v roce 2024 hodnoty **95,5 %** (viz obrázek 1, str. 34).

Plnění cíle probíhá skrze:

Zajišťování **kontinuální dostupnosti ART pro osoby žijící s HIV** jako jedné z možností kombinované prevence přenosu infekce HIV snížením virové nálože, a to podáním včasné adekvátní léčby s důrazem na adherenci pacientů k léčbě. Zajišťování dostatečné podpory HIV center – personální (dostatek kvalifikovaného personálu) i ekonomické, což je podstatná podmínka pro dostupnou a kvalitní terapeutickou péči všech HIV infikovaných osob.

Diagnostika, profylaxe a léčba HIV/AIDS v ČR se ve sledovaném období řídí Metodickým návodem k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice ministerstva zdravotnictví aktualizovaným v roce 2023⁴ a Doporučeným postupem péče o dospělé infikované HIV⁵ vydaným Společností infekčního lékařství ČLS JEP v červnu 2019. Od dubna 2018 je k dispozici Pracovní postup pro poskytování preexpoziciční profylaxe (PrEP)⁶ Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP, který se týká preventivního podávání antiretrovirotik jedincům v riziku získání HIV infekce. Péče o pacienty s HIV/AIDS je poskytována v **9 HIV centrech** (2 v Praze a po jednom v Plzni, Ostravě, Brně, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Liberci a Českých Budějovicích, během roku 2024 probíhala příprava k otevření HIV centra ve FN Olomouc) a je plně hrazena zdravotními pojišťovnami.

V roce 2024 činily náklady Všeobecné zdravotní pojišťovny (VZP) na léčbu HIV pozitivních pacientů 608 milionů Kč. Tuto péči VZP poskytla 3 027 pojištěncům, což představuje nárůst o 170 pacientů oproti předchozímu roku. Tato částka se týká pouze klientů VZP, která je největší zdravotní pojišťovnou v České republice a poskytuje péči většině HIV pozitivních pacientů.

V roce 2024 činily náklady VZP na jednoho HIV pozitivního pacienta 201 tis. Kč ročně, v porovnání s předchozími lety je patrný trend rostoucích celkových nákladů VZP:

- rok 2023 – 560,26 milionů Kč
- rok 2022 – 519 milionů Kč
- rok 2021 – 417,97 milionu Kč

Tento nárůst nákladů souvisí s rostoucím počtem pacientů a využíváním modernějších a účinnějších léků, které jsou však finančně náročnější. Dalším faktorem je příchod uprchlíků z Ukrajiny, kteří již o své pozitivitě věděli a v ČR pokračují v léčbě.

⁴ Dostupné z: https://mzd.gov.cz/wp-content/uploads/2023/01/Vestnik-MZ_01-2023.pdf

⁵ Dostupné z: <https://infektologie.cz/Standardy/DPHIV19pdf.pdf>

⁶ Dostupné z: <https://infektologie.cz/PPPrEP18.htm>

Fungování HIV center v České republice v roce 2024 lze hodnotit jako stabilní a efektivní, přestože čelilo několika výzvám, především kvůli pokračující válce na Ukrajině a s tím spojeným přetrvávajícím vysokým počtem ukrajinských uprchlíků v ČR. Zaznamenáno bylo 129 HIV pozitivních osob z Ukrajiny se statusem uprchlíka. Přibližně dvě třetiny z nich již o své pozitivitě věděly a většina byla dříve léčena na Ukrajině.

Shrnutí:

Kontinuální dostupnost antiretrovirové léčby (ART) je klíčová pro prevenci přenosu HIV a vyžaduje včasné zahájení léčby a dobrou adherenci pacientů. Péče o HIV pozitivní osoby byla i v roce 2024 zajišťována v devíti specializovaných HIV centrech (ke konci roku začalo fungovat desáté HIV centrum v Olomouci), je plně hrazená pojišťovnami a řídí se aktuálními odbornými doporučeními. Ve sledovaném období poskytla VZP péči 3 027 pacientům s celkovými náklady 608 mil. Kč, což představuje rostoucí trend kvůli vyššímu počtu pacientů a nákladnějším lékům. HIV centra v ČR v roce 2024 prokázala vysokou úroveň péče a flexibility, zejména při zajištění kontinuity léčby pro uprchlíky z Ukrajiny, systém péče o HIV pozitivní pacienty tedy funguje stabilně. Nicméně výzvou zůstává zajištění včasné diagnostiky, aby se snížil počet případů diagnostikovaných v pokročilém stádiu onemocnění.

Cíl 3

- **Udržet 95 % osob s nedetekovatelnou virovou náloží**

Pomoc a podpora osobám žijícím s HIV (HIV centra, centra komunitních a sociálních služeb).

Cílem je udržet adherenci pacientů v péči a umožnit včasný kontakt s HIV centry, tj. udržet procento osob žijících s infekcí HIV, které jsou léčeny a dosáhly virové suprese (tj. nedetekovatelné virové náložce), alespoň na **95 %**. V roce 2024 bylo dosaženo virové suprese u 97 % léčených.

Plnění cíle probíhá skrze:

Funkční síť HIV center v ČR. V roce 2024 celkem fungovalo v ČR devět HIV center:

- HIV centrum Nemocnice Na Bulovce, Praha
- HIV ambulance Ústřední vojenská nemocnice, Praha
- HIV centrum Plzeň Bory
- HIV centrum Fakultní nemocnice Brno-Bohunice
- HIV centrum Fakultní nemocnice Ostrava
- HIV centrum Ústí nad Labem
- HIV centrum Hradec Králové
- HIV centrum České Budějovice
- HIV centrum Liberec (od 2023)
- příprava otevření HIV centra ve FN Olomouc (v plném provozu od roku 2025)

HIV centra se společně scházejí ke koordinaci postupů 3× ročně.

V gesci MPSV je cíl plněn skrze úkoly:

- A. *Zajišťovat sociální a právní služby osobám s HIV/AIDS a jejich blízkým, terénní služby po skupině v riziku, práci s rodinami a ohroženou mládeží v oblasti prevence HIV/AIDS (poskytovat právní, sociální a jinou potřebnou pomoc osobám žijícím s HIV a jejich blízkým).*

MPSV je jako jeden z ústředních orgánů státní správy dlouhodobě zapojeno do řešení problematiky HIV a AIDS v České republice. V souvislosti se sledovanou aktivitou MPSV v České republice pravidelně podporuje poskytování sociálních služeb, jejichž cílovými skupinami jsou osoby žijící s HIV/AIDS a jejich blízcí. Podporuje též osoby různých věkových kategorií, které jsou nakaženy virem HIV z různých důvodů ohroženy, nebo je jim onemocnění AIDS nově diagnostikováno.

Ve sledovaném roce 2024 MPSV vyplatilo v této oblasti finanční podporu formou dotací na poskytování sociálních služeb v celkové výši **33 688 018 Kč**. Dále pak MPSV navýšilo rozpočet finančních prostředků, které budou určeny pro podporu poskytovatelů sociálních služeb v roce 2025 o další částku 28 041 947 Kč. Celkově tedy budou v dalším sledovaném roce 2025 níže uvedení poskytovatelé sociálních služeb, jejichž cílovou skupinou jsou i osoby žijící s HIV/AIDS a jejich blízcí nebo osoby, které jsou nakaženy virem HIV z různých důvodů ohroženy nebo je

jim onemocnění AIDS nově diagnostikováno, podpoření formou dotací na poskytování sociálních služeb částkou ve výši **61 729 965 Kč**.

Finanční prostředky jsou rozloženy mezi 18 poskytovaných sociálních služeb realizovaných napříč Českou republikou prostřednictvím sedmi poskytovatelů takto⁷:

Tabulka 9: Přehled poskytovatelů sociálních služeb v oblasti HIV

	ID	Poskytovatel	Druh sociální služby	účel dotace	Výše dotace za rok2024	Výše dotace za rok2025
1	4992062	Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	azylové domy	Dům světla	3 113 500,00 Kč	2 786 917,00 Kč
2	6412784	Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	sociální rehabilitace		790 600,00 Kč	877 635,00 Kč
3	6638795	Česká společnost AIDS pomoc, z. s.	odborné sociální poradenství		190 300,00 Kč	241 079,00 Kč
4	3832437	Kotec o. p. s.	kontaktní centra	K-centrum Sokolov	757 100,00 Kč	1 526 400,00 Kč
5	2231303	Kotec o. p. s.	kontaktní centra	K-centrum Tachov	161766,00 Kč	202 665,00 Kč
6	7105759	Kotec o. p. s.	kontaktní centra	K-centrum Cheb	833 700,00 Kč	1 893 000,00 Kč
7	9869138	Kotec o. p. s.	terénní programy	Terénní program Tachovsko	1 878 659,00 Kč	2 198 415,00 Kč
8	3830970	Kotec o. p. s.	terénní programy	Terénní program Chebsko	2 250 100,00 Kč	1 574 500,00 Kč
9	3752319	Kotec o. p. s.	terénní programy	Terénní program Sokolovsko	2 133 600,00 Kč	2 464 400,00 Kč
10	7598166	Kotec o. p. s.	terénní programy	Terénní program KOTEC, Terénní program Kraslice	651 500,00 Kč	2 401 300,00 Kč
11	5197800	Network East - West, z. s.	terénní programy		1 510 486,00 Kč	1 737 852,00 Kč
12	9638015	Point 14, z. ú.	kontaktní centra		3 007 191,00 Kč	3 526 371,00 Kč
13	9212196	Point 14, z. ú.	terénní programy		2 526 418,00 Kč	2 851 496,00 Kč
14	8423193	Rozkoš bez rizika, z. s.	odborné sociální poradenství		9 669 300,00 Kč	10 615 355,00 Kč
15	4441304	Rozkoš bez rizika, z. s.	terénní programy		16 881 600,00 Kč	17 637 000,00 Kč
16	4919629	Spolek Ulice Plzeň	terénní programy		3 247 620,00 Kč	4 758 580,00 Kč
17	9929786	Spolek Ulice Plzeň	odborné sociální poradenství		2 787 678,00 Kč	3 041000,00 Kč
18	9037452	Středisko prevence a léčby drogových závislostí DROP IN o. p. s.	terénní programy		1 292 000,00 Kč	1 396 000,00 Kč
				Součet	33 688 018,00 Kč	61 729 965,00 Kč
				Meziroční nárůst v Kč	+ 28 04 1947,00 Kč	

Těmito finančními prostředky jsou financovány aktivity týkající se například:

- odborného poradenství vztahujícího se k tématům pohlavně přenosných infekcí, bezpečného sexu nebo průběhu testování na HIV, a to v různých formách poradenství, vč. terénního či online,

⁷ Zdroj: Registr poskytovatelů sociálních služeb (<https://www.mpsv.cz/registr-poskytovatelu-sluzeb>)

- zprostředkování screeningových testů na onemocnění AIDS i jiných infekčních nemocí, např. syfilis, HCV, HBV atd.,
- terénních týmů a mobilních poraden, které v komunitách aktivně vyhledávají, nabízejí a poskytují pomoc i informace, přispívají k ochraně veřejného zdraví nebo nabízejí testování na HIV,
- specifických a unikátních služeb v oblasti chemsexu, stigmatizace nebo služeb určených pro komunitu mužů majících sex s muži, případně žen poskytujících placené sexuální a erotické služby,
- dlouhodobě též podporujeme služby azylového domu a sociální rehabilitace, které v ČR poskytují služby a koncepční pomoc HIV pozitivním osobám.

Dále MPSV dlouhodobě a pravidelně podporuje terénní sociální práci na obcích formou dotačního titulu na zajištění výkonu činností sociální práce v přenesené působnosti, které zahrnují i realizaci terénní sociální práce s ohroženými skupinami obyvatel. Dále MPSV metodicky vede krajské úřady při podpoře a realizaci výkonu sociální práce, pravidelně realizuje konzultační setkání nebo metodické výjezdy a setkání na území krajů. Výkon sociální práce v rámci obcí není omezen cílovými skupinami, klienty sociálních odborů a terénní sociální práce mohou být i cílové skupiny Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027.

B. Preventivní aktivity MPSV – úkolem je:

- alokovat prostředky na řešení sociálních nerovností u pacientů žijících s HIV/AIDS,
- alokovat finanční prostředky v rámci svých grantových programů na projekty zaměřené přímo na prevenci HIV/AIDS pro státní i nestátní organizace.

MPSV průběžně alokuje finanční prostředky v rámci dotací na poskytování sociálních služeb a dále dotací na zajištění výkonu činností sociální práce v přenesené působnosti.

Nad rámec tohoto financování dále podporuje realizaci projektu žadatele Česká společnost AIDS pomoc, z. s., který je specificky zaměřen na osoby žijící s HIV. Jedná se o projekt **Zavedení principů konceptu Housing First pro osoby žijící s HIV** a je podpořen částkou 8 937 838 Kč. Projekt je realizován v období od května 2023 do prosince 2026 (č. 03_22_101 Podpora sociálního bydlení zejména osob z Ukrajiny). Projekt je zaměřen na klienty této organizace žijící s HIV, kteří se ocitli v bytové nouzi a nemají možnost svou situaci bez pomoci řešit.

Cílem projektu založeného na principech filozofie Housing First je pomoci klientům dostat se ze stavu bytové nouze a nabídnout jim bydlení ve standardních bytech. Prostřednictvím sociální práce je pak podpořit klienty v úsilí udržet si bydlení dlouhodobě a postupem času i svépomocně. Návazným cílem je zlepšit celkovou situaci účastníků projektu i v ostatních oblastech života, jako je jejich zdravotní či psychický stav, finanční oblast nebo plnohodnotné zapojení do společnosti a společenského života.

Projekt **Rovný přístup osob žijících s HIV k sociálním a zdravotním službám** je podpořen částkou 3 494 820 Kč. Projekt je realizován v období od září 2024 do února 2027 z výzvy č. 0323057 Sociální inovace pro budoucnost. Projekt směřuje k účinnému snižování předsudků a stigmat ve společnosti vůči osobám žijícím s HIV/AIDS. Konkrétně se zaměřuje zejména na poskytovatele zdravotních a sociálních služeb, kteří ve velké míře odmítají přijímat osoby žijící s HIV/AIDS do svých služeb. Cílem projektu je nacházet ve spolupráci s různými aktéry nová

řešení problému.

Také zaměření dalších výzev z operačního programu OPZ+ umožňuje podpořit a realizovat projekty, které mohou mít dopad na cílovou skupinu Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027. Jmenovat lze například návazné výzvy na Podporu osob znevýhodněných na trhu práce a také výzvu č. 086 (otevřená do 16. 9. 2025) nebo předchozí přímo související výzvu č. 078 (otevřená do 16. 10. 2024).

Shrnutí:

Plnění tohoto cíle probíhá průběžně v gesci MZD a MPSV. V gesci MZD je to především zajištění efektivní a stabilní fungování sítě HIV center (více viz předchozí cíl), v gesci MPSV je především zajištění sociální a právní podpory osobám s HIV/AIDS a jejich blízkým, financování terénních služeb, poradenství, testování i specifických programů pro rizikové skupiny. V roce 2024 poskytlo MPSV dotace v celkové výši 33 688 018 Kč. Dále podporuje preventivní projekty, včetně sociálního bydlení pro HIV pozitivní osoby dle principu Housing First nebo projektu Rovný přístup osob žijících s HIV k sociálním a zdravotním službám. MPSV se také zapojuje do dotačních výzev a sociálních inovací zaměřených na boj proti předsudkům vůči lidem s HIV.

Cíl 4

- Snížit nebo udržet počet nově vzniklých infekcí HIV/AIDS, v závislosti na způsobu přenosu

Aktivity v souvislosti se způsobem přenosu:

A. sexuálním stykem

Plnění cíle probíhá skrze následující aktivity:

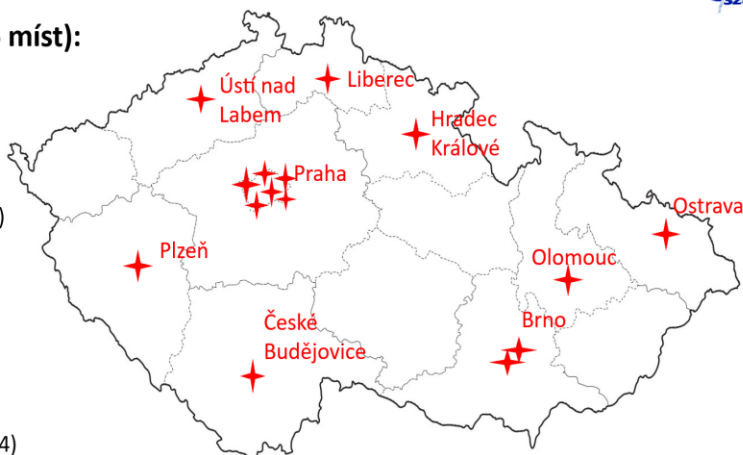
1. **zvýšení dostupnosti PrEP mezi MSM do roku 2027 oproti roku 2021 pětinasobně** (2021 – 745 uživatelů celkem, 2027 – 3 725 uživatelů celkem)

Obrázek. 4: Dostupnost PrEP v ČR v roce 2024

Dostupnost PrEP, ČR, 2024 (16 míst):

- HIV centra (10 míst)
 - Olomouc, infekční oddělení (2024)
- PrEP point (ČSAP – Praha)
- VFN Praha, sexuologická klinika (2022)
- Dermatovenerologické centrum Medicentrum s.r.o., Praha 5 (2022)
- Podané ruce, klinika, Brno (2023)
- FN Motol, infekční klinika (2024)
- FN Bulovka, dermatovenerologie (2024)

Postup podání PrEP, ČR, 2024:

- Preexpoziční profylaxe HIV (PrEP) a postexpoziční profylaxe HIV (PEP).
Doporučený postup Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP. Platnost od 1.10.2024, revize 1.10.2029

Monitoring PrEP, ČR, 2024:

- Vyhláška č. 389/2023 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění (příl. č. 8)

V roce 2024 se aplikace PrEP řídila doporučeným postupem péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV ze dne 25. 6. 2019, příloha č. 2 Preexpoziční profylaxe HIV (PrEP), vydána dne 19. 9. 2021.

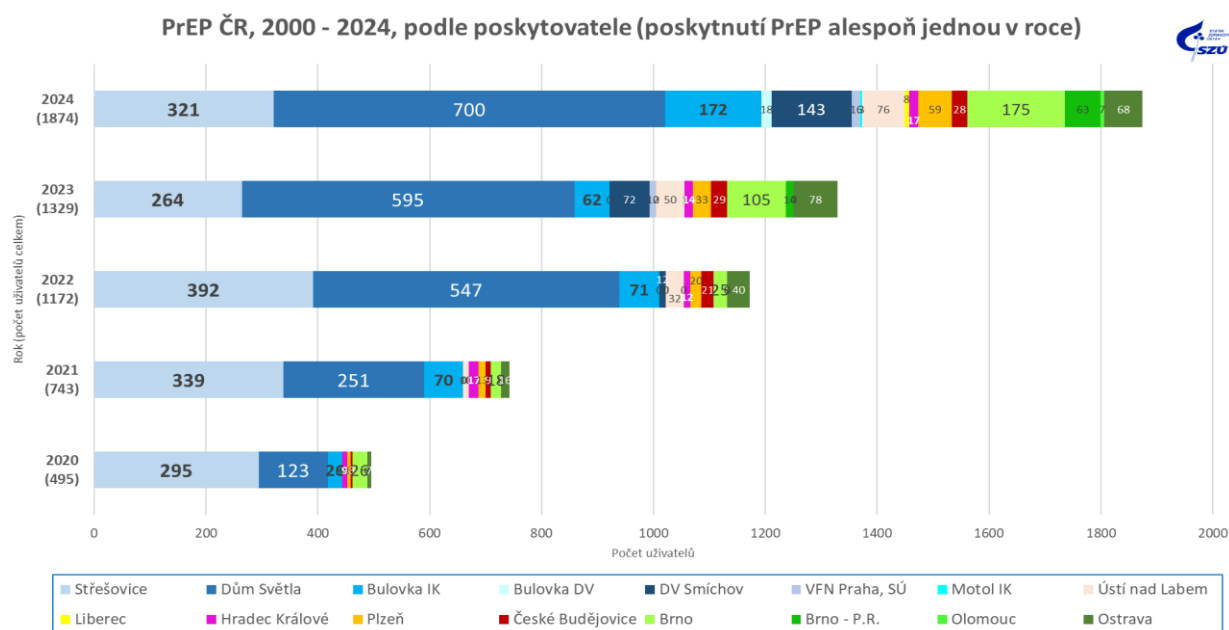
- Společnost infekčního lékařství ČLS JEP ve sledovaném období připravila nový **doporučený postup pro Preexpoziční profylaxi HIV (PrEP) a postexpoziční profylaxi HIV (PEP)** v platnosti od 1. 10. 2024, revize je plánována na 1. 10. 2029.
- Monitoring PrEP v ČR probíhá skrze **vyhlášku č. 389/2023 Sb., o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění (příloha č. 8)**.
- Počet uživatelů PrEP v ČR každoročně narůstá (2021/745 uživatelů, 2022/1 172, 2023/1 317, 2024/1 874, cíl pro rok 2027: 3 725 uživatelů celkem).

Tabulka č. 10: Počet uživatelů PrEP v jednotlivých letech (užití aspoň jednou v roce)

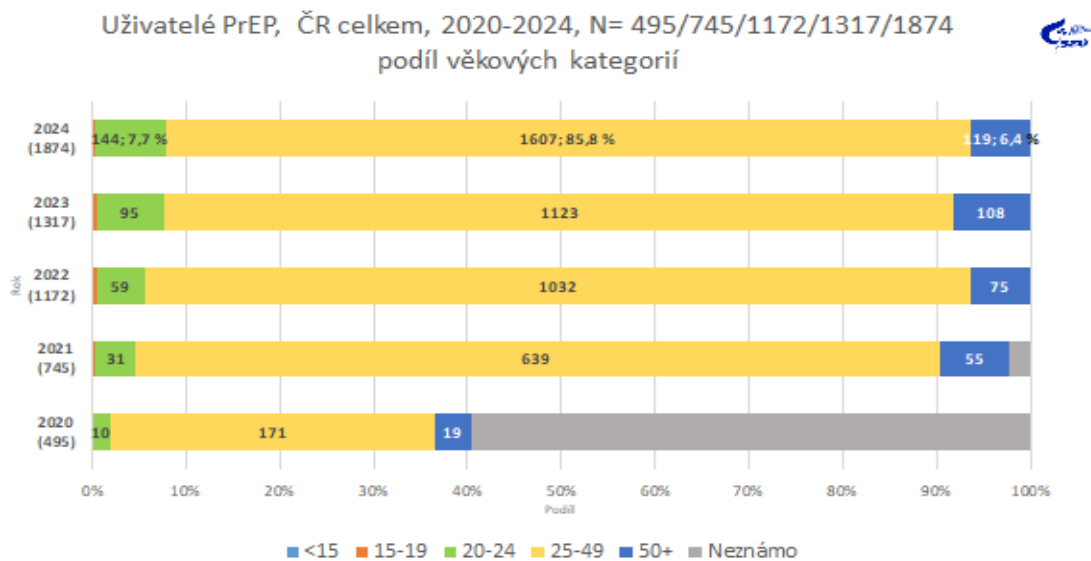
Rok	2021	2022	2023	2024
Počet uživatelů PrEP	745	1 172	1 317	1 874

Cílem NP je do roku 2027 dosáhnout 3 725 uživatelů PrEP, kteří užili PrEP alespoň 1× ročně. Vývoj ukazuje, že se zvyšuje počet míst nabízejících PrEP, ale stávající kapacity jsou téměř naplněny a nová dermatovenerologická pracoviště ani infekční oddělení nepřicházejí příliš intenzivně s nabídkou této služby.

Obrázek 5: Počet uživatelů PrEP v ČR, rozdělení podle poskytovatele

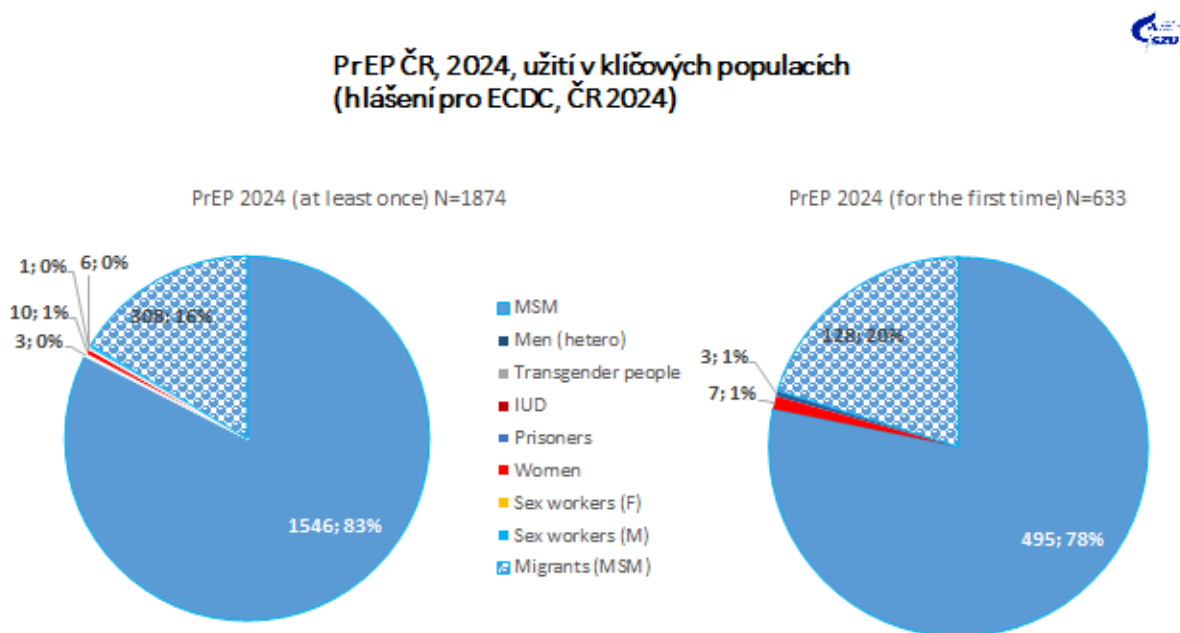

Obrázek 6: Uživatelé PrEP v ČR, 2024, rozdělení podle věkových skupin

Téměř 8 % uživatelů PrEP v roce 2024 bylo z věkové skupiny 20–24 let, a necelých 7 % uživatelů z věkové skupiny 50+.

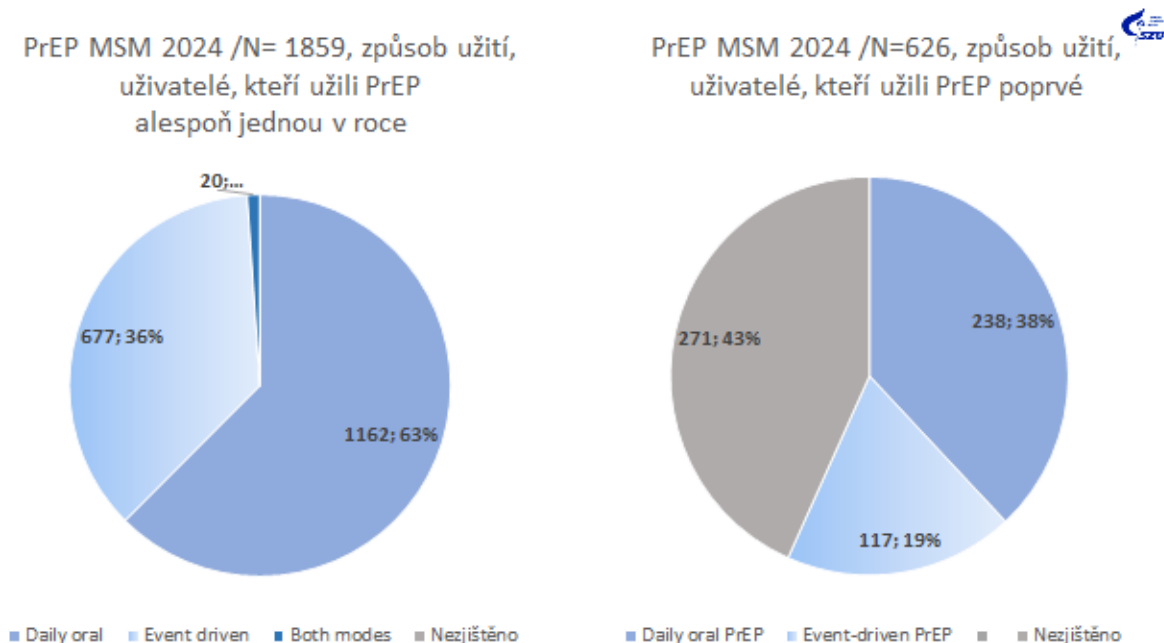
Obrázek 7: Uživatelé PrEP v ČR, 2024, rozdělení podle klíčových skupin

Mezi uživateli, kteří užili PrEP alespoň jednou v roce, tvořili MSM (Češi) 83 %, MSM migranti 16 % ze souboru těchto uživatelů PrEP. Ženy tvořily 1 % uživatelů, v souboru byli 3 hetero muži (obrázek 7).

Způsob užití PrEP je znázorněn na obrázku 8. Přibývá uživatelů, kteří užívají PrEP příležitostně, místo denního režimu.

Obrázek 8: Uživatelé PrEP v ČR, 2024, režim užívání PrEP

2. zvýšení dostupnosti kondomů mezi MSM, udržení stávající dostupnosti kondomů mezi sexuálními pracovníci/pracovníky, rozšíření možnosti poskytování kondomů postupně do všech vazebních věznic a zařízení vězeňské služby:

- Neziskové organizace: streetworkeri ČSAP rozdávají při osobních setkáních v gay klubech s cílovou skupinou MSM preventivní balíčky (kondom a lubrikant).
- Ve dvou vazebních věznicích (Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha Pankrác a Vazební věznice Praha Ruzyně) bylo v roce 2024 pokračováno v projektu bezplatné distribuce kondomů přes výdejní automaty.
- V roce 2024 probíhala bezplatná distribuce kondomů v deseti věznicích v rámci návštěv bez zrakové a sluchové kontroly.
- Prostřednictvím výdejních automatů bylo distribuováno celkem 2 870 ks kondomů (Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha Pankrác 2 520 ks, Vazební věznice Praha Ruzyně 350 ks). V rámci zmíněných návštěv došlo k distribuci celkem 180 ks kondomů.
- Na pořízení kondomů bylo v roce 2024 přiděleno celkem 25 750 Kč z účelově vázaných prostředků.

B. z matky na plod/novorozence

Cílem je zachování stávajícího způsobu testování na HIV v průběhu těhotenství v souladu s platnou legislativou, tj. aby **100 % gravidních žen bylo vyšetřeno v průběhu těhotenství na HIV/STI (včetně těch, které nemají zdravotní pojištění) a aby byla bezprostředně zajištěna léčba HIV+.**

- Screening **gravidních žen** v roce 2024 nově zachytil **3** pozitivní ženy na základě zhruba 81,5 tisíce provedených testů (4,5 % všech provedených testů). V roce 2024 se 10 HIV

pozitivním ženám narodilo 11 dětí. Čtyři matky jsou české národnosti, pět pochází z Ukrajiny, jedna z Moldavské republiky. Šest žen v době otěhotnění vědělo o své HIV pozitivitě, u čtyř byla HIV pozitivita zjištěna až při screeningu v průběhu těhotenství. Žádné z nově narozených dětí nevykazuje známky infekce HIV, avšak konečné rozhodnutí o HIV negativitě bude možno učinit, až u dětí proběhne kontrola ve věku 18 měsíců nebo na podkladě dvou negativních výsledků HIV RNA ve věku 1 a 3 měsíců.

- Potřebná vyšetření provádí u HIV pozitivních žen v zařízeních pro zajištění cizinců a přijímacích střediscích spadajících do gesce Ministerstva vnitra zdravotnické zařízení Ministerstva vnitra. Tyto body je možné plnit pouze v rámci legislativních limitů. Vzhledem k nemožnosti paušálního testování žadatelů o azyl a jiných migrantů je doporučováno testování na HIV/AIDS u rizikových osob. Povinně testovány jsou pouze osoby, které splňují zákonné podmínky dle § 71 odst. 2 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2024 nebyla zjištěna HIV pozitivita u žádné z testovaných žen.

C. krevní cestou

Cílem je nadále zajišťovat bezpečnost krve a krevních derivátů prostřednictvím **100 % protestovanosti dárců krve, tkání, orgánů a spermatu a mateřského mléka na HIV/STI** (v souladu s platnou legislativou).

- Z hlediska důvodu vyšetření protilátek proti HIV tvoří dlouhodobě významnou část všech provedených testů povinné testování vzorků krve a plazmy od dárců. V roce 2024 bylo celkem provedeno přes 1,4 milionu testů u dárců krve a plazmy (**tabulka 1**), z toho asi 1 milion plasmaferézou. Celkově představují odběry na odděleních transfuzní služby a v plasmaferetických centrech 81,4% všech provedených testů na přítomnost HIV protilátek. Bylo při nich zjištěno 8 HIV pozitivních dárců, z toho 7 při odběru plasmaferézou. Dárci byli ve věku 18–44 let, u 2 došlo k přenosu infekce HIV při styku mezi muži, u 4 při heterosexuálním styku a u 2 zůstal způsob přenosu neznámý. Dárci pocházeli převážně z České republiky, dále z Bulharska a Ukrajiny.

D. zvýšit o 10 % počet distribuovaných jehel a injekčních stříkaček na 1 injekčního uživatele drog/rok

(r. 2020: 211 jehel/uživatel/rok; 2023–2027: 243 jehel/uživatel/rok).

- Distribuci injekčního materiálu v roce 2024 realizovalo všech 110 nízkoprahových programů v objemu 9,1 mil. ks jehel a stříkaček. Průměrný počet kusů injekčního náčiní na jednu osobu ve skupině lidí užívajících drogy injekčně v kontaktu s výměnnými programy byl 252 ks, v přepočtu na jednoho odhadovaného injekčního uživatele to představuje 213 ks ročně, což je podle WHO v rámci prevence přenosu HIV nad hranicí pásma vysokého pokrytí.

E. podpořit zvýšení počtu IUD na substituční terapii – (2020: 2,4 tisíce/rok),

- V léčbě opioidními agonisty je podle Národního registru léčby uživatelů drog evidováno přibližně 1,9–2,4 tis. osob ročně (1 991 osob v r. 2024). V substituční léčbě je odhadem 20–40 % lidí užívajících rizikově opioidy.

- Počet evidovaných pacientů v léčbě opioidními agonisty je pravděpodobně silně podhodnocen. Spotřeba substitučních přípravků s buprenorfinem v ČR narůstá a léčba buprenorfinem se stává pro pacienty dostupnější díky nově nastaveným úhradám ze strany zdravotních pojišťoven.
- Možnosti navyšování kapacity substituční léčby opioidy v prostředí věznic (v roce 2020 mělo povolení 10 věznic):
 - Počet věznic, které mají povolení k poskytování substituční terapie: Historicky bylo v rámci VS ČR zřízeno 10 tzv. center substituční léčby, lokalizovaných v deseti věznicích. Vzhledem k tomu, že některá z těchto center substituční léčby nesplňovala v průběhu roku 2024 personální požadavky na poskytování tohoto typu zdravotní služby (absence kvalifikovaného lékaře), nebylo možné, aby zde poskytování substituční léčby pokračovalo. **Substituční léčba proto byla poskytována ve 4 věznicích.** S ohledem na optimalizaci poskytování substituční léčby je plánováno navrhnout snížení počtu center substituční léčby. Léčba by měla být soustředěna do věznic, kde je substituční terapie aktivně poskytována, s tím, že by současně došlo k navýšení kapacitních možností těchto center.
 - Počet vězňů, kterým byla substituční terapie poskytnuta: V průběhu roku 2024 prošlo substituční léčbou 38 vězněných osob. V roce 2024 současně převzala poskytování zdravotních služeb ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha Pankrác a Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno zdravotnická zařízení Ministerstva spravedlnosti, což zásadně ovlivnilo celkovou kapacitu poskytovat substituční opioidovou léčbu.
 - Procento osob, které injekčně užívají drogy a jsou na substituční terapii: Vězněné osoby zařazené do programu substituční léčby mají striktně zakázáno užívat jakékoliv psychoaktivní látky jiné než látky indikované ošetřujícím lékařem. Dodržování zákazu je kontrolováno systematickým monitorováním vězněných osob v substitučním programu. Pozitivní nález (nelegální užití) psychoaktivní látky může být důvodem k vyřazení vězněné osoby ze substitučního programu. Díky tomu je možné považovat podíl osob na substituci a současně užívajících injekčně drogy za prakticky nulový. (Parametr, kolik osob bylo na injekčních drogách před nástupem do věznice, resp. před zařazením do substitučního programu, není systematicky sledován – způsob aplikace drogy není rozhodujícím kritériem pro zařazení do substitučního programu. Vzhledem k tomu, že substituční terapie je principiálně omezena na léčení závislosti na opioidech, lze předpokládat, že podstatný podíl těchto osob užíval drogy před uvězněním nitrožilně).
 - Náklady na substituční látky se týkají jen metadonu, suboxone by měl být hrazen pacientem. Metadonu bylo spotřebováno v roce 2024 celkem 111 690 ml., za což bylo vynaloženo cca 31 tis. Kč. Náklady za práci zaměstnanců, kteří se na poskytování substituční léčbě podílejí, nelze stanovit, protože to vykonávají v rámci svých běžných pracovních povinností.

F. zvýšit 3× počet osob otestovaných ročně na HIV ve skupině IUD

(2020: otestováno 2980 uživatelů, 2 pozitivivity/rok; 2023–2027: **otestovat cca 9 000 uživatelů/rok**).

- Podíl přenosu HIV prostřednictvím injekčního užívání drog (IUD) je v ČR dlouhodobě nízký, ročně bylo v posledním desetiletí zaznamenáno 4–15 případů (6 případů v roce 2024).

- Nízkoprahové programy nabízejí testování na HIV, VHB, VHC a syfilis (82 programů na HIV, 91 na VHC, 64 na VHB a 76 na syfilis). Bylo provedeno 7,8 tis. testů na HIV, 9,3 tis. na VHC, 5,7 tis. na VHB a 7,2 tis. na syfilis. Počet provedených testů se zvyšuje. V roce 2024 bylo na VHC a HIV otestováno přibližně 18–22 % z celkového odhadovaného počtu lidí užívajících drogy injekčně. Mezi klienty nízkoprahových programů přetrvává poměrně nízký výskyt infekcí.
- Dle NRL HIV/AIDS byl v roce 2024 přenos při injekčním užívání drog zaznamenán u pěti mužů a jedné ženy, přičemž těchto šest případů představuje 2,2 % z nově identifikovaných případů. Kromě toho má dalších 15 pacientů uvedeno injekční užívání drog v anamnéze, ale k přenosu infekce u nich spíše došlo sexuální cestou.

Shrnutí:

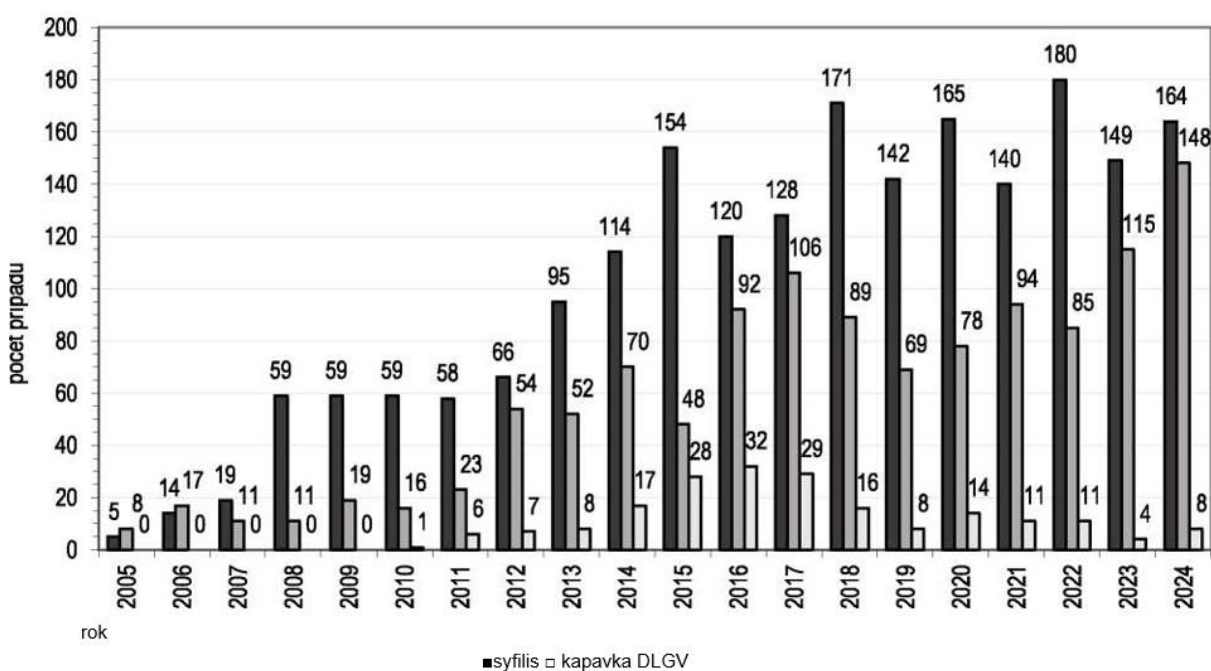
V roce 2024 došlo k dalšímu pokroku v plnění vybraných indikátorů prevence HIV. Počet uživatelů preexpoziční profylaxe (PrEP) mezi muži majícími sex s muži (MSM) vzrostl na 1 874, což je výrazný nárůst oproti roku 2021 (745), přičemž cílem je dosáhnout 3 725 uživatelů do roku 2027. V oblasti distribuce kondomů bylo ve věznicích distribuováno celkem přes 3 tisíce kusů kondomů. Testování těhotných žen na HIV zůstává na vysoké úrovni – v roce 2024 bylo vyšetřeno přibližně 81 500 žen, přičemž byly nově zachyceny 3 HIV pozitivní případy. V rámci bezpečnosti darované krve bylo provedeno 1,4 milionu testů na HIV, přičemž bylo identifikováno 8 HIV pozitivních dárců, z toho 7 při odběru plasmaferézou. V oblasti harm reduction bylo distribuováno celkem 9,1 milionu injekčních stříkaček, což odpovídá přibližně 213 kusům na jednoho injekčního uživatele drog (IUD), což je pod plánovaným cílem 243 ks/osobu. Na substituční léčbě bylo evidováno 1 991 pacientů, přičemž ve věznicích tuto léčbu podstoupilo 38 osob, což znamená výrazný pokles oproti roku 2023, kdy bylo léčeno 182 vězňů. Důvodem je, že v roce 2024 současně převzala poskytování zdravotních služeb ve Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha Pankrác a Vazební věznici a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno zdravotnická zařízení Ministerstva spravedlnosti, což zásadně ovlivnilo celkovou kapacitu poskytovat substituční opioidovou léčbu.

Cíl 5

- Zvýšit procento pacientů s diagnostikovanou STI vyšetřených na HIV

Cílem je pokračovat v preventivních aktivitách zaměřených na sexuálně aktivní populaci na národní, regionální a místní úrovni s cílem zvýšení znalostí o významu bezpečnějšího sexu v prevenci infekce HIV a STI tak, aby bylo dosaženo odpovídající změny rizikového sexuálního chování a pomoci tak k plnění cíle snížení počtu nových infekcí HIV/STI pomocí zvýšení zdravotní gramotnosti cílových skupin.

Obrázek 9: Sledované sexuálně přenosné nemoci u HIV pozitivních pacientů v České republice. Absolutní počty za období 2005–2024

U HIV pozitivních osob v České republice jsou v posledních letech časté **koinfekce** s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi. Jejich výskyt v posledních dvaceti letech výrazně vzrostl. V roce 2024 bylo u HIV pozitivních (jak s nově, tak s dříve zjištěnou HIV pozitivitou) diagnostikováno 164 nových případů **syfilis**, z toho 155 (94,5 %) u mužů; 125 z nich představuje časnou syfilis, 12 pozdní syfilis a 27 syfilis blíže nespecifikovanou. Převažuje tedy časná infekce, která je z hlediska rizika přenosu na další sexuální partnery nejnebezpečnější. K přenosu syfilis došlo homosexuálním/bisexuálním stykem ve 125 případech (80,5 %) a heterosexuálním stykem ve 21 případech (15,4 %), u 18 osob zůstal způsob přenosu nezjištěný. Z hlediska věkového rozložení bylo 25 (15,2 %) případů ve věku 20–29 let, 67 (40,9 %) případů v kategorii 30–39 let, 53 (32,3 %) případů v kategorii 40–49 let a 19 (11,6 %) případů ve věku 50 let a více. V 75

případech (45,7 %) se jedná o reinfekci. **Kapavka** byla zaznamenána u 148 HIV pozitivních, z toho u 147 mužů, přičemž ve 109 případech (93,9 %) se jednalo o přenos homosexuálním/bisexuálním stykem. Kapavku měla 1 osoba ve věku do 19 let, 31 osob (20,9 %) ve věku 20–29 let, 69 osob (46,6 %) ve věku 30–39 let, 43 osob (29,1 %) ve věku 40–49 let a 4 (2,7 %) ve věku 50–59 let. V 93 případech (62,8 %) se jednalo o reinfekci. Dále bylo zjištěno 8 případů **venerického lymfogranulomu (LGV)**, všechny u mužů majících sex s muži, a to poprvé v životě. Ve věku 20–29 let byl 1 muž, ve věku 30–39 let 3 muži a ve věku 40–49 let byli 4 muži.

Plnění cíle probíhá skrze následující aktivity:

- *provoz Národní linky pomoci HIV/AIDS (SZÚ)*

Národní linku pomoci provozuje SZÚ, jejím cílem je poskytnutí rychlé a validní informace volajícímu týkající se problematiky HIV/AIDS a dalších sexuálně přenosných infekcí. Informace jsou poskytovány telefonicky, anonymně a zdarma, s přístupem z celého území České republiky. V roce 2024 zodpověděli pracovníci linky celkem **839 dotazů** (tazatelé: 58 % muži a 42 % ženy). Také v roce 2024 byla zodpovídána řada dotazů položených v ukrajinštině. Týkaly se zejména možnosti, kde se léčit, kde se zdarma testovat, možnosti PrEP. Vyskytly se i dotazy, na jejichž podkladě byli klienti následně nasměrováni na možnost postexpoziční profylaxe v HIV centrech v ČR.

V rámci internetového poradenství bylo zodpovězeno dalších 138 dotazů, řada z nich v ukrajinštině.

V situacích, kdy klient potřebuje zjistit konkrétní možnost testování v rámci ČR, pomohou webové stránky www.tadyted.com, aktuálně v deseti jazycích.

- *Provoz anonymní telefonní nonstop linky (ČSAP)*

Provoz anonymní nonstop linky AIDS pomoci je neoddělitelně spjat s fungováním Domu světla, kde byla tato služba poprvé spuštěna 11. srpna 1999. Zpočátku nebyla dostupná nonstop ani bezplatně – k těmto změnám došlo až 30. listopadu 2005. Dnes je linka zcela bezbariérová a dostupná všem lidem kdykoliv během dne i noci, ať už se nacházejí kdekoliv. Na lince AIDS pomoci (800 800 980) bylo v roce 2024 zodpovězeno celkem 1 875 telefonních dotazů. Nejčastěji se témata hovorů týkala testování na HIV (782 dotazů), rizikového sexuálního chování a způsobů přenosu HIV (563 dotazů). Významná část dotazů se dále soustředila na příznaky HIV infekce a postexpoziční profylaxi (PEP). Stejně jako u jiných forem poradenství v oblasti HIV, i zde prochází pracovníci obsluhující linku odborným školením a pravidelnou supervizí. Díky tomu jsou schopni profesionálně a citlivě reagovat i na velmi specifické nebo složité dotazy volajících.

- *Přednášková činnost pro osoby činné v prevenci HIV a STI v ČR – seminář s možností účasti online pro poradny HIV/AIDS a STI v ČR (Testování HIV a STI)*

Pracovníci SZÚ se v průběhu roku zúčastnili aktivně celé řady konferencí a seminářů zahrnující problematiku HIV/AIDS, STI. Pracoviště manažerky NP se podílelo na přípravě a realizaci celé řady výukových akcí (školení, konference, semináře):

- 10. český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí, Plzeň, 28. – 29. 11. 2024 se zajištěním zahraničního hosta a přednášejících dr. Teymura Nooriho (ECDC).
- Kurz odběru biologického materiálu (4. 12. 2024) – pro zájemce z řad zaměstnanců SZÚ ve spolupráci s Vysokou školou zdravotnickou, o. p. s.

- Webinář prevence a testování HIV/AIDS/STI pro Vysokou školu zdravotnickou, o. p. s., odloučené pracoviště Sokolov (22. 11. 2024).
- Jednání Mezioborové pracovní skupiny pro prevenci rizikového chování (13. 11. 2024, MŠMT).
- 62. regionální poradní platforma (19. 9. 2024), Magistrát hl. m. Prahy, (interkulturní otevřenost veřejné správy).
- Webinář HIV/AIDS pro Karlovarský kraj (17. 9. 2024).
- Školení v problematice HIV/AIDS pro pracovníky České asociace streetwork (17. 9. 2024).
- 61. regionální poradní platforma (6. 6. 2024), Magistrát hl. m. Prahy, (problematika cizinců se zdravotním postižením).
- Průběžné školení 492 českých peer-moderátorů v rámci realizace projektu Hrou proti AIDS.
- Školení 10 ukrajinských moderátorů k projektu Hrou proti AIDS v ukrajinštině (duben, květen 2024).
- Mezikrajský seminář epidemiologů Teplice (duben 2024).
- 60. regionální poradní platforma, forma veletrhu pro odborníky (19. 4. 2024), Magistrát hl. m. Prahy.
- Expertní pracovní skupiny HIV/FTC pro prevenci HIV/AIDS v HMP (10. 4. 2024).
- Odborní pracovníci SZÚ provádějí zaškolení a odborné konzultace pro preventisty z Domu světla a dalších nevládních organizací.
- Manažerka NP se zúčastnila celé řady webinářů pořádaných ECDC, WHO a UNAIDS.

Shrnutí:

U HIV pozitivních osob v České republice jsou v posledních letech časté koinfekce s dalšími sexuálně přenosnými nemocemi. Jejich výskyt v posledních dvaceti letech výrazně vzrostl. V roce 2024 bylo u HIV pozitivních diagnostikováno 164 nových případů syfilis. I v roce 2024 provozovala Národní linka pomoci HIV/AIDS anonymní a bezplatné poradenství, kde zodpověděla 977 dotazů, včetně mnoha otázek v ukrajinštině. ČSAP zajišťovala nonstop telefonní linku, kde odborně školení pracovníci vyřídili 1 875 dotazů, hlavně ohledně testování a rizik nákazy. Kromě toho proběhl odborný seminář pro pracovníky v oblasti prevence HIV a STI, dostupný i online. Pracovníci SZÚ se v průběhu roku zúčastnili aktivně celé řady konferencí a seminářů zahrnující problematiku HIV/AIDS a STI. Pracoviště manažerky NP se podílelo na přípravě a realizaci řady výukových akcí.

Cíl 6

- Získat informace o postojích a vnímání infekce HIV ve vybraných populačních skupinách jako východisko pro další aktivity

Plnění cíle probíhá skrze následující aktivity:

1. Informace o potřebách a postojích MSM v rámci celoevropského průzkumu EMIS⁸

Evropský internetový průzkum u mužů, kteří mají sex s muži – The European Men Who Have Sex with Men Internet Survey (EMIS) je anonymní online průzkum, jehož cílem je shromáždit informace o sexuálním zdraví gayů, bisexuálů a dalších mužů, kteří mají sex s muži (MSM) jako východisko pro preventivní programy v této oblasti. Průzkum probíhá ve většině evropských zemí. Jednou z hlavních výhod studie je možnost vyplnit dotazník v kterémkoli z úředních jazyků Evropského hospodářského prostoru (EHP). Účast ve studii byla dobrovolná. EMIS je společný projekt komunitních, akademických a vládních partnerů v celé Evropě.

Koncem roku 2023 byl spuštěn třetí běh studie EMIS, opět s účastí České republiky. Sběr dat probíhal během roku 2024. EMIS 2024 byl realizován konsorciem tří partnerů: Deutsche Aidshilfe, Maastricht University a Robert Koch Institute. Projekt je v Evropě spolufinancován Evropským střediskem pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a dvanácti zeměmi. V České republice přispěla k jeho financování kancelář Světové zdravotnické organizace (WHO) v České republice. Na organizaci a zpracování dat se podílel Státní zdravotní ústav a Česká společnost AIDS pomoc, z. s. Jedná se o největší studii svého druhu na světě a shromážděná data mají v jednotlivých zemích posloužit pro plánování preventivních programů v oblasti HIV a dalších sexuálně přenosných infekcí i pro pochopení zdraví a potřeb cílové skupiny, včetně monitorování vývoje v této oblasti v jednotlivých zemích. Studie EMIS byla s finanční podporou Evropské unie realizována již v letech 2010 a 2017. Česká republika se studii účastnila v obou letech, zpráva EMIS 2017 je dispozici online⁹. Vyhodnocení národních dat ze studie EMIS III by mělo proběhnout v průběhu roku 2026.

2. Znalosti a postoje k HIV ve zdravotnických zařízeních v České republice

Průzkum k problematice stigmatizace a diskriminace v souvislosti s HIV ve zdravotnictví v zemích Evropy a střední Asie organizovalo Evropské centrum pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC) a Evropská klinická společnost pro AIDS (EACS) ve spolupráci s národními organizacemi v roce 2023. Záměrem výzkumného šetření, do něhož se zapojila i Česká republika, bylo zmapovat znalosti o epidemiologických aspektech HIV/AIDS a dále názory a postoje vůči osobám žijícím s HIV. Výzkum se věnoval monitorování stigmatizace a diskriminace v souvislosti s HIV ve zdravotnictví v České republice. Cílovou populaci výzkumu tvořili pracovníci zdravotnických zařízení starší 18 let bez ohledu na zastávanou pozici. Účastnili se

⁸ Studie EMIS (<https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/narodni-manazer-hiv-aids/emis/>)

⁹ Dostupné z https://szu.gov.cz/wp-content/uploads/2023/04/EMIS_2017.pdf

kliničtí zdravotničtí pracovníci i ostatní nekliničtí i administrativní zaměstnanci nemocnic, pracovníci zubních klinik, zdravotničtí pracovníci ambulancí, studenti vysokých škol lékařského i nelékařského zdravotnického zaměření. Během roku 2024 probíhalo zpracování dat, v roce 2025 byla vydána Zpráva z výzkumného šetření¹⁰. Základní závěry z výzkumu jsou následující:

- účast v ČR: **232 osob**, z toho 15 bylo původem z jiné evropské země; 171 (73,7 %) žen, 60 (25,9 %) mužů;
- ukázalo, že **zdravotníci prokazují poměrně dobré základní povědomí o HIV a jeho léčbě**, ale v některých oblastech přetrvávají nejasnosti, například **ne všichni vědí, že správně užívaná léčba může zabránit přenosu viru**;
- nejlépe informovaní **bývají mladší zdravotníci** a ti, kteří mají **více zkušeností s péčí o pacienty s HIV**;
- **postoje** k poskytování péče pacientům s HIV **se liší podle profese i osobní zkušenosti**;
- **lékaři vykazují vyšší míru přijetí a nižší obavy**, naopak **sestry a stomatologové** jsou v některých situacích **obezřetnější**;
- **obavy z nákazy** jsou **běžnější** u těch, kteří **nemají osobní zkušenost s péčí o osoby žijící s HIV**.

3. Posun ve vývoji znalostí a postojů k HIV/AIDS u dospívajících a mladistvých (porovnání 2016, 2022, 2027)

A. Studie Co víš o AIDS (2022/2023)

Studie byla prezentována na konferenci v Plzni a na dalších fórech. Publikována byla v časopise Central European Journal of Public Health.¹¹

Následně v návaznosti na výsledky této studie bylo ve spolupráci s MŠMT ČR připraveno dotazníkové šetření mezi řediteli ZŠ s druhým stupněm – pro školní rok 2023/2024.

B. Studie mezi řediteli ZŠ s druhým stupněm výuky a řediteli víceletých gymnázií (2023/2024)

Ve spolupráci SZÚ (pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS a oddělení biostatistiky) a MŠMT byl vytvořen online dotazník pro ředitele základních škol s druhým stupněm výuky a ředitele víceletých gymnázií ke způsobu a formě edukace problematiky HIV/AIDS na školách ve školním roce 2023/2024. Odkaz k vyplnění dotazníku ředitelům škol zaslalo MŠMT. Sběr dat probíhal od 26. 8. 2024 do 26. 10. 2024.

Zpracování dat prováděli pracovníci oddělení biostatistiky SZÚ. Informace o počtech základních škol s druhým stupněm výuky a víceletých gymnázií byly získány z databází.

Účast škol v šetření byla dobrovolná, po zpracování byla data anonymizována a vzhledem k tomu nebylo nutné projednání etickou komisí SZÚ. Z celkového počtu 2 777 základních škol s druhým stupněm a víceletých gymnázií se zúčastnilo průzkumu 74 % dotazovaných škol. Osm procent škol ve školním roce 2023/2024 se problematice HIV/AIDS vůbec nevěnovalo s výraznými

¹⁰ Dostupné z [zprava_z_vyzkumneho_setreni_23_6.pdf\(gov.cz\)](#)

¹¹ Dostupné z [Cent Eur J Public Health 2024, 32\(2\)](#)

rozdíly mezi kraji. Výsledky byly ve formě zprávy¹² zveřejněny v SZÚ v roce 2025 (příloha č. 6). Základní závěry ze studie jsou následující:

- Výuka o problematice HIV/AIDS probíhala v **92 % škol**, které odpověděly, s mezikrajovými rozdíly.
- Obvykle se ve školách výuky k tématu zúčastnilo 93–96 % žáků.
- **Očekávání NP nejsou naplňována.**
- Na výuce se převážně podílí učitelé.
- **Externisté** jsou využíváni asi ve **třetině škol** s maximem v devátých ročnících (kvarta).
- Více než **polovina škol** tuto spolupráci **hradí** z různých zdrojů.
- **Vrstevnické** programy jsou využívány asi v **5 % škol**.
- **Pedagogické fakulty** se zapojují **ojediněle**, lékařské fakulty o něco více.

Z obou studií jasně vyplynulo, že **úkoly Národního programu v této oblasti nejsou plněny**. Pouze 27 % učitelů bylo někdy v problematice HIV/AIDS školeny, přitom žáci získávají nejvíce znalostí ze školy (37,1 %), následuje internet. Učitelé nejčastěji požadovali web s odborně schváleným obsahem a školení.

4. Příprava metodiky ukazatele Health-related Quality of Life (HRQoL) pro osoby žijící s HIV a stanovení baseline hodnocení (2024, 2025)

V období 2024 probíhala příprava metodiky a jednání o způsobu realizace, o řešitelském týmu a finanční podpoře, kterou přislíbila WHO. Studie byla realizována kombinovanou online i papírovou formou v průběhu roku 2025 Státním zdravotním ústavem ve spolupráci s Národním ústavem duševního zdraví, patientskou organizací a HIV centry.

Pilotní studie cílí na měření zdravotně podmíněné kvality života (HRQoL) osob žijících s HIV v České republice a zároveň popisuje návrh metodiky pro její systematické sledování. Studie představuje první ucelený pokus o kvantifikaci kvality života této populace v českém kontextu. Na základě využití standardizovaného nástroje PozQoL a doplňujících indikátorů v oblasti duševního zdraví a sociální podpory potvrzuje studie dobrou spolehlivost zvolené metodiky a její využitelnost v praxi.

Shrnutí:

Plnění cíle probíhá prostřednictvím několika výzkumných a monitorovacích aktivit zaměřených na HIV/AIDS a potřeby ohrožených skupin. V letech 2023–2024 se Česká republika zapojila do celoevropské studie EMIS 2024, která zkoumá sexuální zdraví a potřeby mužů majících sex s muži a jejíž výsledky budou využity pro plánování preventivních programů. Současně proběhl výzkum zaměřený na znalosti a postoje zdravotníků k HIV, který ukázal poměrně dobré základní povědomí, ale také přetrvávající obavy a nejasnosti, zejména u pracovníků bez zkušenosti s péčí o HIV pozitivní osoby. Další studie proběhla mezi řediteli ZŠ s druhým stupněm výuky a řediteli víceletých gymnázií ve školním roce 2023/2024. Tato studie sledovala úroveň vzdělávání o HIV/AIDS mezi dospívajícími, přičemž se ukázalo, že výuka probíhá ve většině škol, avšak cíle Národního programu nejsou plně naplňovány. Významným problémem je nízké proškolení učitelů a omezené využívání externích odborníků či vrstevnických programů. Výzkumy zároveň

¹² Dostupné z https://szu.gov.cz/wp-content/uploads/2025/08/zprava_dotaznikove_setreni_reditele_CZ_2024.pdf

potvrdily, že škola představuje hlavní zdroj informací o HIV/AIDS pro žáky, a pedagogové proto požadují kvalitní metodickou podporu a odborné vzdělávání. V letech 2024–2025 byla také připravena a pilotně ověřena metodika měření kvality života osob žijících s HIV (HRQoL), která potvrdila využitelnost standardizovaného nástroje pro systematické sledování této oblasti v České republice.

Cíl 7

• Dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace

Cílem je dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím **edukace**:

- a) **běžné populace** na všech úrovních vzdělávání: základní školy, vyšší odborné a střední školy, vysoké školy; edukace studentů ZŠ, odborných učilišť, SŠ a VOŠ s cílem, aby při ukončení příslušného stupně vzdělání > 95 % z nich mělo informace o HIV/AIDS a umělo zaujmout k tomuto tématu svůj postoj;
- b) **odborné veřejnosti** (zdravotnických a sociálních pracovníků, pedagogů a dalších), cílem dosáhnout změny ve vnímání infekce HIV jako stigmatu;
- c) **osob z jednotlivých klíčových a prioritních skupin populace**;
- d) poskytovat informace o **aktuální epidemiologické situaci** v oblasti HIV/AIDS cestou ČTK s cílem zajistit přístup veřejnosti k aktuálním informacím v souladu s Evidence Based Medicine.

Plnění cíle probíhá skrze následující aktivity:

A) *Pokračovat v realizaci zvyšování zdravotní gramotnosti, včetně sexuální výchovy a podpory destigmatizace ne-heterosexuality, primární prevence infekce HIV (včetně podpory sexuálně odpovědného chování u dospívajících, mladistvých a mladých dospělých), STI, prevence rizikového sexuálního chování. Zajistit realizaci vzdělávacích programů primární prevence, využití interaktivních metod práce s cílovou skupinou, využití vrstevnických (peer) programů pro žáky a studenty. Do programů začlenit i děti a mladistvé – osoby se statusem dočasné ochrany – uprchlíky z Ukrajiny.*

• MŠMT:

Úkol je plněn průběžně. Úkol je plněn shodně jako v předcházejícím období.

Na všech stupních vzdělávání, všech druzích škol a školských zařízení jsou děti, žáci i studenti vedeni ke zdravému životnímu stylu, a to přiměřeně ke svému věku. Oblast je zpracována v rámcových vzdělávacích programech na různých úrovních a je zaměřena také na sexuální výchovu. Metody a formy práce volí školy a školská zařízení přiměřeně k cílové skupině. Kromě výše uvedeného zpracování tématu do rámcových vzdělávacích programů je také zařazování tohoto tématu prostřednictvím preventivních programů, které jsou realizované nestátními neziskovými organizacemi, Státním zdravotním ústavem, hygienickými stanicemi. MŠMT tyto programy podporuje prostřednictvím dotační výzvy na podporu aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování a podpory duševního zdraví ve školách a školských zařízeních. Realizace konkrétního programu je pak závislá na objednavce dané školy.

Dle systému evidence preventivních aktivit (SEPA), který je součástí interaktivní platformy duševního zdraví a prevence rizikového chování (dále iPREV) byly ve školním roce 2023/2024 preventivní programy s tématem rizikového sexuálního chování ve školách realizovány v 5,29 %. Ve školních vzdělávacích programech je tomuto tématu, dle v systému SEPA, věnováno 5,04 %

z celkového počtu hodin věnovaných specifické primární prevenci rizikového chování ve školách. K těmto datům uvádíme, že systém SEPA ve školním roce 2023/2024 vyplnilo 2 279 škol, jedná se tedy asi o vzorek 1/3 škol. Zároveň se uvedená data vztahují k tématu sexuálního rizikového chování jako celku, nejsou tedy vztažena pouze k řešení problematiky HIV/AIDS.

MŠMT podporuje interaktivní platformu podpory duševního zdraví a prevence rizikového chování, která je realizována Klinikou adiktologie 1. lékařské fakulty Všeobecné fakultní nemocnice Univerzity Karlovy a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Součástí této platformy je, mj. katalog preventivních programů využitelných školami, databanka evaluačních nástrojů, online vzdělávání v prevenci, systém evidence preventivních aktivit (SEPA), informace pro školní metodiky prevence. V katalogu preventivních programů je tak možné najít program Hrou proti AIDS, Online beseda HIV/AIDS a sex. Školy a školská zařízení průběžně spolupracují v rámci programů prevence HIV/AIDS se Státním zdravotním ústavem, krajskými hygienickými stanicemi a dalšími institucemi, státními i nestátními. Metody a formy práce volí školy a školská zařízení přiměřeně k cílové skupině.

Dle informací krajských školských koordinátorů prevence (dále KŠKP) jsou ve většině krajů nabízeny vrstevnické vzdělávací aktivity. Počty vzdělávacích akcí ani počty oslovených osob z cílových skupin nejsou zjišťovány.

Ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem jsou krajským školským koordinátorům prevence na pravidelných schůzkách představovány programy SZÚ. KŠKP nabídku dále posouvají a představují v pedagogicko-psychologických poradnách a školním metodikům prevence.

MŠMT každoročně vypisuje výzvu na podporu aktivit primární prevence rizikového chování a prevenci duševního zdraví ve školách a školských zařízeních. V roce 2024 byla ve výzvě alokována částka **35,8 mil.** Kč. Z uvedené výzvy mohli oprávnění žadatelé čerpat, mimo jiné finanční prostředky na realizaci aktivit v tématu prevence HIV/AIDS. MŠMT spolupracuje na preventivních aktivitách směřujících ke zvýšení zdravotní gramotnosti žáků a studentů (např. spolupráce s MZD ČR a SZÚ).

- SZÚ:

V průběhu roku 2024 bylo osloveno pracovníky SZÚ formou besed a přednášek celkem **1 494** žáků a studentů a **360** osob z veřejnosti napříč Českou republikou. Aktivity pro veřejnost: 5. 7. 2024 – Vysočina fest – 360 oslovených osob včetně předání preventivních materiálů a kondomů. Dne 4. 9. 2024, v rámci akce Aktivní září, předávali zaměstnanci CPVZ kromě dalších i informace o HIV/AIDS účastníkům ve Valdštejnské zahradě Senátu parlamentu ČR. Ve stejný den probíhal v budovách MZ a MŠMT také Den zdraví 2024, kde měli účastníci možnost dozvědět se v rámci doprovodného programu i informace o HIV/AIDS. Paralelně probíhal projekt Hrou proti AIDS v české a ukrajinské verzi (ukrajinská verze v Praze byla financovaná WHO), jehož se zúčastnilo **9 976** mladých lidí z toho 408 ukrajinských žáků (4,1 %). Vyškoleny bylo 492 peer moderátorů, 10 ukrajinských moderátorů. Významným krokem k rozšíření prevence do krajů je **vyškolení 46 pracovníků KHS Moravskoslezského kraje**, kteří dále projekt samostatně provádějí ve svém kraji. Do všech oslovených škol distribuoval SZÚ zdravotně výchovné materiály (Hádej, kdo jsem, Otestuj se, Sexeso, vizitky, kondomy) tak, aby byly k dispozici pro všechny zúčastněné žáky a učitele.

Za finanční podpory **WHO** realizoval SZÚ ve spolupráci s ukrajinskými lektory v pražských školách projekt: **Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in**

Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach¹³. Cílem projektu bylo využít předchozí zkušenosti z dvojjazyčného projektu Hrou proti AIDS a za pomoci spolupracujících ukrajinských lektorů se soustředit na základní školy v Praze s vysokým počtem ukrajinských žáků, aby bylo těmto žákům umožněno absolvovat osvědčený projekt v ukrajinštině. Součástí projektu byl i předtestový a potestový dotazník, přičemž podmínkou finanční spoluúčasti WHO bylo zlepšení znalostí a postojů v průměru o 20 procentních bodů (p. b.), ve skutečnosti bylo dosaženo průměrného zlepšení o 30,3 p. b., v některých oblastech zlepšení až o 50 p. b. Projektu se zúčastnilo celkem **404 ukrajinských žáků**. Podrobnosti jsou uvedeny v příloze č. 8.

- ZÚ Ostrava:

V roce 2024 pokračoval program primární prevence HIV/STI ve školách. Cílovou skupinou byli žáci 7. – 9. tříd základních škol (hra Hravě o prevenci) a studenti 1. a 2. ročníků středních škol (přednáška s diskusí). Celkem bylo edukováno **761 žáků a studentů** v rozsahu 69 hodin výuky. Oproti roku 2023 se jedná o další významný pokles edukovaných žáků o 48 %, když už v roce 2023 oproti roku 2022 došlo k poklesu počtu edukovaných žáků o 46,1 %. Pokračujícím důvodem je zpoplatnění programu (1 000 Kč bez DPH / 1 hodina; 1 250 Kč s DPH / 1 hodina). V roce 2024 ZUOVA realizoval celkem 40 odborných programů týkajících se prevence HIV a STI (rizika přenosu a ochranu před infekcí HIV a STI) ve školách, edukoval 761 žáků a studentů v celkovém objemu 69 hodin výuky. Programy byly realizovány v 6. – 9. třídách základních škol a studenty 1. a 2. ročníků středních škol (včetně škol speciálních, zvláštních aj. typů školských zařízení). Realizace každého programu probíhala v maximálním počtu 30 dětí. Součástí většiny aktivit bylo hodnocení efektivity realizovaného programu zjišťováním znalostí žáků a studentů před a po realizaci edukace pomocí anonymních dotazníků. Edukace probíhala hravou formou v délce 2 hodin (doporučeno pro základní školy) anebo formou přednášky s diskuzí v délce 1 hodiny (doporučeno pro SŠ, případně vyšší ročníky ZŠ).

- ZÚ Ústí:

Realizované programy primární prevence

- **HOP** aneb Hravě o pohlavně přenosných chorobách – 21 realizací pro celkem **415 žáků** a studentů
- **Reprodukční zdraví** – 37 realizací pro celkem **765 žáků** a studentů
- **Sexuální zdraví** – 42 realizací pro celkem **820 žáků** a studentů

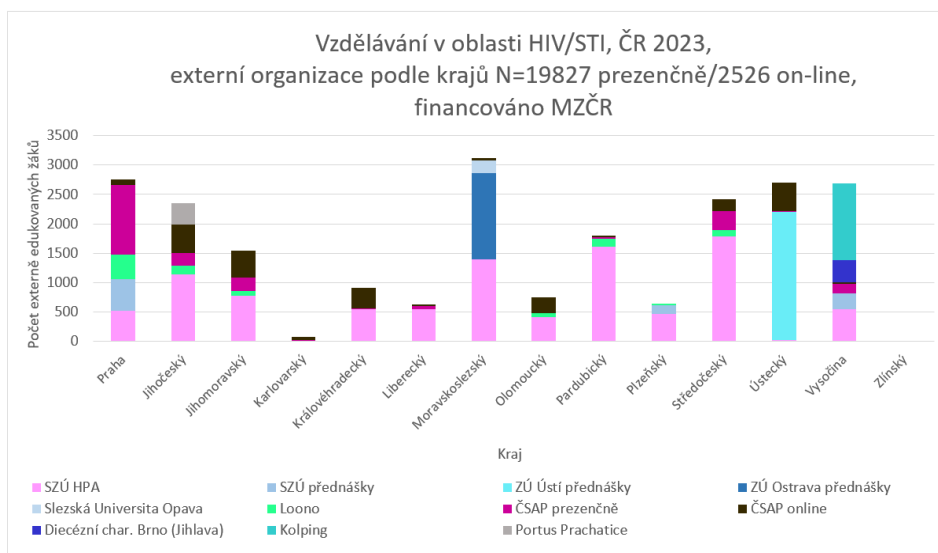
U programu Reprodukční zdraví došlo v tomto roce k vytvoření nové metodiky pro 5. – 7. třídy ZŠ, která byla následně ve školách pilotně ověřena. Cílovou skupinou jsou žáci 5. – 9. ročníků ZŠ a 1. a 2. ročníků SŠ. Byla vytvořena nabídková brožura pro školy. Programy jsou interaktivní formou zaměřené na předcházení projevů rizikového chování u dospívajících, se zaměřením na prevenci HIV a ostatních sexuálně přenosných onemocnění. Ve sledovaném období bylo zrealizováno celkem 100 programů primární prevence pro celkem **2 000 žáků** a studentů na spolupracujících školách **Ústeckého kraje**.

¹³ Dostupné z https://szu.gov.cz/wp-content/uploads/2026/02/empowering_Youth_web.pdf

- ČSAP:

Prevence HIV/AIDS edukací formou vzdělávacích přednášek zaměřených na mládež, provozem telefonní nonstop linky a internetové poradny pro širokou veřejnost.

Obrázek č. 10: Vzdělávání v oblasti HIV/STI v ČR

B) Zajištění průběžného vzdělávání pro pedagogické pracovníky – při akreditaci kurzů v rámci specializačního vzdělávání školních metodiků prevence dbát na to, aby náplň kurzu obsahovala téma rizikového sexuálního chování a prevence HIV/AIDS (a ostatních STI). Podporovat aktivity zaměřené na destigmatizaci ne-heterosexuality a osob žijících s HIV/AIDS. Vzdělávat v problematice HIV/AIDS také ostatní pedagogické pracovníky.

- MŠMT:

Úkol je plněn průběžně. Úkol je plněn shodně jako v předcházejícím roce. Vzdělávací programy s tematikou primární prevence rizikového chování, mezi nimi i programy zaměřené na problematiku HIV/AIDS, má ve své nabídce Národní pedagogický institut ČR (dále NPI) v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Téma je zařazené v obsahu specializačního studia pro ŠMP. Náplň těchto kurzů obsahuje mj. také témata zaměřená na destigmatizaci ne-heterosexuality a osoby žijící s HIV/AIDS.

Dle informací z krajů jsou v některých krajích pedagogičtí pracovníci také proškolení v rámci kurzu Vedení třídnických hodin a kazuistických seminářů. Počet vzdělávacích akcí ani počet proškolených pedagogických pracovníků není zjišťován.

Ve spolupráci s NPI a SZÚ začala být v roce 2024 připravována osvětová preventivní aktivita (úvod k uvedenému preventivnímu tématu) s účastí zahraničních představitelů, kteří byli blízkými spolupracovníky britského zpěváka a skladatele F. Mercuryho, který se s tímto onemocněním potýkal a následně na něj zemřel. Na podzim roku 2025 by měla být tato preventivní aktivita finalizována.

- SZÚ:

- **Přednášková činnost, konference semináře**, pracovníci SZÚ (CPVZ, CEM, biostatistiky) se v průběhu roku zúčastnili aktivně celé řady konferencí a seminářů zahrnující problematiku HIV/AIDS a STI. V rámci edukace zdravotnických pracovníků v oblasti problematiky HIV/AIDS uspořádal SZÚ 22. 11. 2024 webinář Prevence a testování HIV/AIDS/STI pro Vysokou školu zdravotnickou o. p. s., odloučené pracoviště Sokolov, kterému předcházela dne 17. 9. 2024 webinář HIV/AIDS pro Karlovarský kraj. Pracoviště manažerky se podílelo na přípravě a realizaci celé řady dalších výukových akcí (školení, konference, semináře):

- 10. Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí, Plzeň, 28.–29. 11. 2024 se zajištěním zahraničního hosta a přednášejících dr. Teymura Nooriho (ECDC).
- Kurz odběru biologického materiálu (4. 12. 2024) – pro zájemce z řad zaměstnanců SZÚ ve spolupráci s Vysokou školou zdravotnickou, o. p. s.
- Jednání Mezioborové pracovní skupiny pro prevenci rizikového chování (13. 11. 2024, MŠMT).
- 62. regionální poradní platforma (19. 9. 2024), Magistrát hl.m. Prahy, (interkulturní otevřenost veřejné správy).
- Webinář HIV/AIDS pro Karlovarský kraj (17. 9. 2024).
- Školení v problematice HIV/AIDS pro pracovníky České asociace streetwork (17. 9. 2024).
- 61. regionální poradní platforma (6. 6. 2024), Magistrát hl.m. Prahy, (problematika cizinců se zdravotním postižením).
- Průběžné školení 492 českých peer-moderátorů v rámci realizace projektu Hrou proti AIDS.
- Školení 10 ukrajinských moderátorů k projektu Hrou proti AIDS v ukrajinštině (duben, květen 2024).
- Mezikrajský seminář epidemiologů Teplice (duben 2024).
- 60. regionální poradní platforma, forma veletrhu pro odborníky (19. 4. 2024), Magistrát hl.m. Prahy.
- Expertní pracovní skupiny HIV/FTC pro prevenci HIV/AIDS v HMP (10. 4. 2024).
- Odborní pracovníci SZÚ provádějí zaškolení a odborné konzultace pro preventisty z Domu světla a dalších nevládních organizací.

- ZÚ Ústí

- Byl i v roce 2024 spoluorganizátorem již **10. Českého kongresu o HIV/AIDS s mezinárodní účastí**, který se uskutečnil v Plzni ve dnech 28.–29. listopadu 2024. Jde o mezioborové setkání pracovníků s cílem předávání informací a zkušeností formou přednášek a workshopů o prevenci, testování a léčbě infekce HIV.

Zajištění průběžného vzdělávání odborných pracovníků ve zdravotnictví v problematice HIV, STI a s tím souvisejících témat, podpora destigmatizace HIV/AIDS u nelékařských zdravotnických a sociálních pracovníků, pracovníků v sociálních službách:

- MPSV

- Ve sledované aktivitě podporuje edukaci v problematice HIV/AIDS a přístupu k osobám žijícím s HIV skrz **akreditace vzdělávacích programů**. V ČR jsou Ministerstvem práce a sociálních věcí akreditovány vzdělávací programy, které se tématem vzniku a šíření infekčních onemocnění v zařízeních sociálních služeb, prevencí i doporučenými postupy práce zabývají. Tyto akreditované vzdělávací programy jsou určeny pro sociální pracovníky, pracovníky v sociálních službách i pracovníky v manažerských pozicích. Některé z nich jsou také určeny skupině neformálně pečujících.
- Vzhledem k tomu, že se současně jedná o edukaci v tématech na poli sociálně-zdravotního pomezí, sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách i neformálně pečující mohou absolvovat vzdělávací programy organizované vzdělavateli ze sociální oblasti i zdravotní oblasti, tedy i bez akreditace MPSV.
- V tabulce níže je souhrn tematicky zaměřených programů, tedy těch, které ve sledovaném období v obsahu vzdělávání výslovně uvádějí témata HIV/AIDS a mají platnou akreditaci Ministerstva práce a sociálních věcí¹⁴:

Tabulka 11: Souhrn tematicky zaměřených programů

Název vzdělavatele	Název AVZPR	Číslo akreditace	Rozsah programu	Pracovní zařazení účastníka kurzu
Martin Pešek	Úmrtí klienta a jeho dopad na pracovníky	A2021/1291-SP/PC	Jednodenní – 8	SP, PSS
Mgr. Markéta Lorencová	Pediatrické minimum pro zaměstnance sociálních služeb 2	A2023/1358-SP/PC/PP	Jednodenní – 8	SP, PSS
Oblastní spolek Českého červeného kříže Plzeň - město a Rokycany	Doporučené postupy pro zvládání somatických obtíží	A2022/0837-SP/PC/VP	Jednodenní – 8	SP, PSS, neformální pečovatelé, pracovníci v manažerské, řídicí funkci
Společnost Podané ruce o. p. s.	Doporučené postupy zvládání infekčních onemocnění u uživatelů návykových látek	A2022/1347-SP/PC/PP/VP	Jednodenní – 8	SP, PSS, neformální pečovatelé, pracovníci v manažerské, řídicí funkci

Vysvětlivky:

SP – sociální pracovníci, PSS – pracovníci v sociálních službách

Dále jsou Ministerstvem práce a sociálních věcí akreditovány vzdělávací programy, které se zabývají vznikem a šířením infekčních onemocnění v zařízeních sociálních služeb a ve kterých může být tento druh onemocnění zahrnut do obecnějších témat, ale v Katalogu akreditovaných vzdělávacích programů se přímo pod klíčovými slovy HIV a AIDS nezobrazují. Lze však důvodně předpokládat, že téma HIV a AIDS bude ve výkladu zahrnuto.

Ve sledovaném období jsou evidovány tyto vzdělavatelé a vzdělávací programy^[1]:

Tabulka 12: vzdělavatelé a vzdělávací programy v roce 2024

Název vzdělavatele	Název AVZPR	Číslo akreditace	Rozsah programu	Pracovní zařazení účastníka kurzu
Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR	Hygienické minimum a prevence infekčních onemocnění v zařízení sociálních služeb	A2021/1027-SP/PC/PP	Jednodenní – 8	SP, PSS
Mgr. Jaroslava Slaná	Prevence infekčních onemocnění v podmínkách sociálních služeb	A2024/1357-SP/PC/VP	Jednodenní – 8	SP, PSS, pracovníci v manažerské, řídicí funkci
Mgr. Martina Stehlíková - Schola Medica	Prevence infekčních onemocnění v sociálních zařízeních	A2021/1263-SP/PC/PP/VP	Jednodenní – 8	SP, PSS, pracovníci v manažerské, řídicí funkci
NADĚJE	Péče o kůži seniorů, prevence poškození kůže a riziko přenosu infekce na pracovníky	A2023/0789-SP/PC/PP	Jednodenní – 8	SP, PSS
NextHealth, s. r. o.	Prevence infekčních onemocnění v prostředí pobytových sociálních služeb	A2023/1055-PC	Jednodenní – 6	PSS
SANANIM	Hepatitida typu C v kontextu adiktologických služeb	A2025/0556-SP/PC	Vícedenní – 40	SP, PSS
Zdravotní osvěta, s. r. o.	Péče o kůži seniorů, prevence poškození kůže a riziko přenosu infekce na pracovníky	A2023/0873-PC/PP	Jednodenní – 8	PSS

Vysvětlivky:

SP - sociální pracovníci

PSS - pracovníci v sociálních službách

[1] Zdroj: odd. 262 – Systém pro agendu akreditací – [AKRIS \(akris.mpsv.cz\)](https://akris.mpsv.cz)

Pod jiná vzdělávací témata může být zahrnuta například ještě podpora destigmatizace, která se zabývá více cílovými skupinami současně, např. prací s předsudky, antidiskriminační praxí, antiopresivní praxí a dalšími. A též vzhledem k tomu, že se současně jedná o edukaci v tématech na poli sociálně-zdravotního pomezí, sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách i neformálně pečující mohou absolvovat vzdělávací programy organizované vzdělavateli ze sociální oblasti i zdravotní oblasti, tedy i bez akreditace MPSV.

Sledovanou aktivitu podporuje Ministerstvo práce a sociálních věcí též pomocí povinného vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách. Od 1. 7. 2024 po novelizaci zákona o sociálních službách platí pro povinné vzdělávání pracovníků tyto podmínky:

„Zaměstnavatel je povinen zajistit sociálnímu pracovníku v rámci prohloubení kvalifikace další vzdělávání v rozsahu nejméně 48 hodin za 2 po sobě jdoucí kalendářní roky. V případě, kdy pracovní nebo služební poměr sociálního pracovníka u téhož zaměstnavatele netrvá celý kalendářní rok, nebo v případě omluvené nepřítomnosti v práci v rozsahu delším než 1 kalendářní

měsíc, se rozsah dalšího vzdělávání krátí o 2 hodiny za každý takový kalendářní měsíc. Povinnost zabezpečit další vzdělávání se nevztahuje na zaměstnance ve zkušební době.“

Dále lze sdělit, že sledovanou aktivitu Ministerstvo práce a sociálních věcí v roce 2024 ještě podpořilo realizací edukačního semináře s názvem Práce se sexualitou lidí se zdravotním postižením v rámci sociálních služeb, její hodnocení a nastavení kritérií v kontextu doporučeného postupu MPSV ČR. Seminář proběhl dne 18. 12. 2024 v rámci osmihodinového vzdělávacího semináře pro inspektory kvality sociálních služeb, kteří se s danou problematikou setkávají v rámci výkonu inspekci. Počet účastníků akce včetně realizačního týmu byl 27.

c) Podpora provozu Národní linky pomoci HIV/AIDS

Národní linku pomoci provozuje SZÚ, jejím cílem je poskytnout volajícím rychlé a validní informace týkající se problematiky HIV/AIDS a dalších sexuálně přenosných infekcí. Informace jsou poskytovány telefonicky, anonymně a zdarma, s přístupem z celého území České republiky. Od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024 využilo jejích služeb **839** volajících, 483 mužů (58 %), 356 žen (42 %). Většina volajících (754 osob, 90 %) byla ve věku mezi 20–50 lety. Struktura dotazů se liší podle věku i národnosti. V žádostech českých občanů převažuje potřeba uklidnit, následují dotazy, kam na test, ale přibývá dotazů na závažná rizika z hlediska přenosu HIV. Dotazy na méně rizikové situace jsou často na orální sex bez kondomu, ať se ženou či mužem. U českých mužů ve věku nad 20 let přibývají dotazy na možnosti preexpoziční a postexpoziční profylaxe. V devíti případech byl poslán klient na postexpoziční profylaxi. V jednom případě byl zodpovídan dotaz na zoofilii. 51 dotazů (6 %) bylo od občanů z Ukrajiny. Většina z nich se týkala možnosti testování nebo pokračování v léčbě. Ve stejném období bylo zodpovězeno 138 e-mailů. E-maily od ukrajinských občanů se opět týkaly možnosti pokračování v léčbě nebo možnosti testování, stejně tak e-maily dalších osob ze zahraničí se týkaly zejména možností testování. Objevily se e-maily od studentů, kteří byli HIV pozitivní, chtěli přijet do ČR studovat, nejčastěji na ERASMUS, a ptali se na pravidla.

V situacích, kdy klient potřebuje zjistit konkrétní možnost testování v rámci ČR, pomohou webové stránky www.tadyted.com, aktuálně dostupné v deseti jazycích.

d) Poskytovat informace o aktuální epidemiologické situaci

NRL pro HIV/AIDS při SZÚ vydává každý měsíc pro ČTK měsíční hlášení týkající se aktuální epidemiologické situace v souvislosti s HIV.

Shrnutí:

Cílem aktivit je snížit stigmatizaci HIV prostřednictvím vzdělávání běžné populace, odborníků i rizikových skupin a zajistit veřejnosti přístup k aktuálním informacím o HIV/AIDS. Ve školách probíhá průběžná výuka zaměřená na sexuální výchovu, prevenci rizikového chování a podporu zdravotní gramotnosti, přičemž programy podporuje Ministerstvo školství i neziskové organizace. Data však ukazují, že preventivní programy zaměřené na sexuální rizikové chování tvoří jen malou část školních aktivit a cíle Národního programu nejsou dosud plně naplňovány. Státní zdravotní ústav v roce 2024 realizoval řadu besed, přednášek a projekt Hrou proti AIDS, do něhož se zapojilo téměř 10 tisíc mladých lidí včetně ukrajinských žáků a stovek peer moderátorů. Významné výsledky přinesl také speciální projekt pro ukrajinské žáky v Praze,

u něhož došlo ke zlepšení znalostí a postojů v průměru o více než 30 procentních bodů. Zdravotní ústavy pokračovaly v realizaci interaktivních preventivních programů na školách, avšak například v Moravskoslezském kraji došlo kvůli zpoplatnění programu k výraznému poklesu počtu edukovaných žáků.

Ministerstvo školství průběžně podporuje vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence HIV/AIDS, rizikového sexuálního chování a destigmatizace ne-heterosexuality prostřednictvím specializačních kurzů, programů NPI a dalších vzdělávacích aktivit. Státní zdravotní ústav v roce 2024 realizoval řadu konferencí, webinářů, školení a odborných seminářů zaměřených na HIV/AIDS, včetně školení peer moderátorů. Ministerstvo práce a sociálních věcí podporuje vzdělávání sociálních a zdravotně-sociálních pracovníků prostřednictvím akreditovaných kurzů zaměřených na infekční onemocnění, destigmatizaci a práci s osobami žijícími s HIV. Součástí podpory prevence je také provoz Národní linky pomoci HIV/AIDS při SZÚ, která v roce 2024 poskytla anonymní poradenství 839 volajícím a zodpověděla 138 e-mailových dotazů, často týkajících se testování, léčby nebo prevence HIV. Aktuální epidemiologické informace o HIV/AIDS jsou pravidelně zveřejňovány Národní referenční laboratoří pro HIV/AIDS prostřednictvím měsíčních hlášení pro ČTK.

Plnění cíle probíhá skrze následující aktivity:

1. Zhodnocení legislativy systémově znevýhodňující osoby žijící s HIV na trhu práce

MPSV práce z povahy svého zaměření nahlíží na legislativu a postavení osob s HIV/AIDS ve společnosti primárně z pohledu:

- zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce,
- zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- nebo vyhlášky č. 518/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Samozřejmostí je soulad s ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Při zprostředkování zaměstnání se věnuje zvýšená péče uchazečům o zaměstnání, kteří ji pro svůj zdravotní stav, věk, péči o dítě nebo z jiných vážných důvodů potřebují. Tyto právní předpisy (cíleně například zákon o zaměstnanosti) reagují na atributy znevýhodnění, do nichž spadají i osoby žijící s HIV a AIDS.

Skupina osob žijících s HIV a AIDS je dále na Ministerstvu práce a sociálních věcí nahlížena i optikou integrace znevýhodněných osob na trhu práce, kterou nově podporuje i samostatný právní předpis – konkrétně zákon č. 468/2024 Sb., zákon o integračním sociálním podniku¹⁵. Tento zákon vymezuje integrační sociální podniky jako zaměstnavatele zaměřené na zaměstnávání zranitelných skupin zaměstnanců. Je v platnosti od 27. 12. 2024 a účinný od 1. 1. 2025.

Další informace k podpoře zaměstnávání lidí se zdravotním postižením jsou k dispozici na webových stránkách www.karierabezbarier.cz, a to včetně kontaktů na poradce Úřadu práce v jednotlivých regionech.

Ve sledovaném období, konkrétně k datu 23. 12. 2024, zpracovalo Ministerstvo práce a sociálních věcí evaluační zprávu ke zhodnocení legislativy systémově znevýhodňující osoby žijící s HIV na trhu práce. Tato evaluační zpráva byla jako požadovaný výstup aktivity č. 4.5 předložena dle pokynů a pravidel Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027 Ministerstvu zdravotnictví.

Shrnutí:

Ministerstvo práce a sociálních věcí posuzuje postavení osob žijících s HIV/AIDS na trhu práce zejména z pohledu pracovněprávní legislativy a zákonů upravujících zaměstnanost a podporu znevýhodněných osob. Právní předpisy umožňují poskytovat zvýšenou podporu uchazečům o zaměstnání se zdravotním znevýhodněním, kam mohou spadat i osoby žijící s HIV/AIDS. Od

¹⁵ Dostupné z https://mpsv.gov.cz/cms/documents/6400a538-353b-907b-614a-ac862052088f/Sb_2024_468_ISP.pdf.

konce roku 2024 podporuje zaměstnávání zranitelných skupin také nový zákon o integračním sociálním podniku, který zavádí integrační sociální podniky jako zaměstnavatele zaměřené na začleňování těchto osob na trh práce. V prosinci 2024 Ministerstvo práce a sociálních věcí zpracovalo evaluační zprávu hodnotící legislativu, která může osoby žijící s HIV systémově znevýhodňovat na trhu práce.

Od roku 2023 a v návaznosti v roce 2024 platí následující novelizace legislativy:

- Vyhláška č. 389/2023 Sb., vyhláška o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění
Příloha č. 1 – vyšetřování u osob, které se poranily o použitou injekční jehlu.
Příloha č. 8 – zveřejněn systém epidemiologické bdělosti nákaz vyvolaných lidským virem imunodeficiency (HIV/AIDS)
- Metodický návod k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice 1/2023
V článku 5 Shromažďování údajů a jejich hlášení je uvedena povinnost 1× ročně hlásit do NRL pro HIV/AIDS základní údaje pro monitoring podání preexpoziční profylaxe (PrEP).
- Příloha č. 3 (ze 17. 5. 2023) Doporučeného postupu péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV. Stanovisko k indikačním omezením SÚKL u antivirotik v léčbě HIV/AIDS
Tato příloha obsahuje:
 - Stanovisko k indikačním omezením SÚKL u antivirotik v léčbě HIV/AIDS
 - Aktualizaci iniciálních léčebných režimů
 - Aktualizaci při změně léčebného režimu při virologické supresiTyto aktualizace reflektují nejnovější poznatky v léčbě HIV a reagují na změny v dostupnosti a indikaci antivirotik.
- Příloha č. 4 Doporučeného postupu péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV (ze 17. 5. 2023): Informace pro člověka infikovaného lidským virem imunodeficiency (HIV)
- **Vyhláška č. 288/2024 Sb. o posuzování zdravotní způsobilosti k výkonu vojenské činné služby – změna:**
§ 2
Stupně zdravotní způsobilosti
(1) Stupně zdravotní způsobilosti vyjadřují tělesnou, smyslovou a duševní schopnost posuzované osoby vykonávat vojenskou činnou službu na základě zdravotního stavu.
(2) Stupně zdravotní způsobilosti se vyjadřují slovy
 - a) „Schopen“ pro první stupeň,
 - b) „Schopen s výhradou“ pro druhý stupeň,
 - c) „Schopen s omezením“ pro třetí stupeň,
 - d) „Neschopen“ pro čtvrtý stupeň.

- **Preexpoziční profylaxe HIV (PrEP) a postexpoziční profylaxe HIV (PEP).**
Doporučený postup Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP. Platnost od 1. 10. 2024, revize plánována na 1. 10. 2029.
- **Péče o dospělé infikované HIV.**
Doporučený postup Společnosti infekčního lékařství ČLS JEP. Platnost od 1. 11. 2024, plánovaná revize 1. 11. 2029.

Shrnutí:

V letech 2023–2024 došlo k několika legislativním a metodickým změnám v oblasti HIV/AIDS, zejména v systému epidemiologické bdělosti, monitoringu PrEP a doporučených postupech léčby a prevence HIV. Aktualizované metodické dokumenty a doporučené postupy reflektují nové poznatky v léčbě HIV, změny v dostupnosti antivirotik a upravují pravidla pro preexpoziční i postexpoziční profylaxi. Novelizována byla také vyhláška o posuzování zdravotní způsobilosti k vojenské službě, která nově stanovuje čtyři stupně zdravotní způsobilosti.

Cíl 10

- **Chránit zdraví pracovníků ve vztahu k možné profesionální infekci HIV v souladu s mezinárodními doporučeními**

Cíl je plněn skrze harmonizaci legislativy s EU, zabezpečení dostatku OOPP, edukaci pracovníků, vč. zajištění včasné PEP.

A. Zajištění včasné PEP

Vyhláška č. 389/2023 Sb., vyhláška o systému epidemiologické bdělosti pro vybraná infekční onemocnění

Příloha 1 – zvláštní postupy

Čl. 2

I. U osob, které se poranily o použitou injekční jehlu, a u osob po mimořádné expozici krvi jiné osoby při poranění a závažné kontaminaci kůže a sliznic (dále jen „poraněná osoba“), zajistí osoba poskytující péči vyšetření podle tabulky.

Rozsah a časové intervaly vyšetření k průkazu původců virových hepatitid a HIV u poraněných osob

Čl. 3

Evidence a hlášení

Osoba poskytující péči zajistí

- a) záznam o události do zdravotnické dokumentace poraněné osoby;** v případě, že je poraněnou osobou zdravotnický pracovník nebo jiný zaměstnanec poskytovatele zdravotních služeb, případně student v praktické přípravě na výkon zdravotnického povolání nebo osoba manipulující s odpady a prádlem u osoby poskytující péči, je nezbytné, aby každý případ parenterální expozice biologickému materiálu byl neprodleně ohlášen nejbližšímu nadřízenému poraněné osoby; ten zajistí ověření okolností, za kterých k expozici došlo, nezbytnou dokumentaci nehody a provedení adekvátních opatření, která mohou zabránit opakování mimořádné expozice,
- b) nahlášení události místně příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví,**
- c) oznámení poranění HIV centru v případě, že je potenciální zdroj HIV pozitivní, HIV reaktivní nebo jeho HIV status není znám, k zajištění postexpoziční profylaxe HIV infekce, a to nejpozději do 72 hodin.**

Postexpoziční profylaxe není v České republice standardně hrazena zdravotními pojišťovkami, což může ovlivnit její dostupnost pro některé pacienty. Výjimkou je PEP u zdravotníků (profesionální expozice) a znásilněných, kde se řeší proplacení léčiv rovněž ze zdravotního pojištění, ale přes revizní lékaře.

B. Edukace pracovníků

- **SZÚ: přednášková činnost pro osoby činné v prevenci HIV a STI v ČR – seminář s možností účasti online pro poradny HIV/AIDS a STI v ČR (Testování HIV a STI)**

V rámci edukace zdravotnických pracovníků v oblasti problematiky HIV/AIDS uspořádal SZÚ, pracoviště manažerky Národního programu 22. 11. 2024 webinář Prevence a testování HIV/AIDS/STI pro Vysokou školu zdravotnickou, o. p. s., odloučené pracoviště Sokolov, kterému předcházela dne 17. 9. 2024 webinář HIV/AIDS pro Karlovarský kraj.

Aktuální informace, týkající se problematiky HIV/AIDS byly sdíleny s epidemiology na Mezikrajském semináři epidemiologů v Teplicích (duben 2024).

- **MV:** V rámci preventivních aktivit musí příslušníci bezpečnostních sborů absolvovat základní odbornou přípravu, jejíž součástí je zdravotnická příprava. Dále jsou edukováni pracovníky oddělení ochrany veřejného zdraví a zdravotnickými pracovníky Zdravotnického zařízení Ministerstva vnitra, kteří jim poskytují informace a informační materiály k ochraně před HIV, především týkající se činností při výkonu služby.

Shrnutí:

Cíl je naplňován harmonizací legislativy s EU, zajištěním dostatku osobních ochranných pracovních prostředků, edukací pracovníků a dostupností včasné postexpoziční profylaxe (PEP). Vyhláška č. 389/2023 Sb. stanovuje postupy při poranění použitou injekční jehlou nebo jiné rizikové expozici biologickému materiálu, včetně povinnosti vyšetření, evidence a hlášení události. V případě rizika HIV musí být událost nahlášena HIV centru nejpozději do 72 hodin kvůli zajištění PEP, která však není v ČR standardně hrazena zdravotními pojišťovnami s výjimkou profesionálních expozic zdravotníků a obětí znásilnění. Edukaci v oblasti HIV/AIDS a STI zajišťují zejména SZÚ prostřednictvím seminářů a webinářů pro zdravotnické pracovníky a Ministerstvo vnitra v rámci odborné přípravy příslušníků bezpečnostních sborů.

Cíl 11

- **Navrhovat a realizovat preventivní aktivity pro osoby se statutem dočasné ochrany na základě monitoringu dopadu války na Ukrajině na epidemiologickou situaci HIV/AIDS v ČR**

V kapitole 1 jsou popsány výsledky monitorování epidemiologické situace v oblasti HIV/AIDS vztahující se k osobám s dočasnou ochranou. Zásadním úkolem je zajistit těmto osobám přístup k léčbě, který vyplývá z dostupného zdravotního pojištění.

Ukrajinské žáky a studenty je potřeba edukovat a koncipovat programy zvyšování zdravotní gramotnosti v oblasti HIV/AIDS a STI, stejně jako české žáky a studenty, a zvyšovat tak jejich zdravotní gramotnost ve spolupráci s MZD, MŠMT, regiony, místními samosprávami a mezinárodními organizacemi.

- Do programů primární prevence jsou začleňovány všechny děti, žáci a studenti dané školy, tedy i uprchlíci z Ukrajiny. MŠMT spolupracuje s MZD ČR a SZÚ, zejména při předávání či sběru informací na školy či ze škol. MŠMT dále se SZÚ spolupracuje při představování nabízených preventivních programů do škol.
- V rámci finanční podpory MZD byla SZÚ přeložena příloha č. 5, 6 Metodického návodu k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice, Věstník MZ ČR číslo 1/2023 tj. Informace pro osobu infikovanou lidským virem imunodeficiency (HIV) a materiál Seznámení s výsledkem testu na anti-HIV protilátky (v 10 jazycích) pro umístění na web www.tadyted.com pro potřeby široké veřejnosti, pracující v prevenci HIV/AIDS.
- Téma podpory ukrajinských uprchlíků je průřezové téma několika cílů, např. cílem 1, 6 a 7.
- SZÚ vytvořil a realizoval v roce 2023 za podpory UNICEF dvojjazyčný projekt Hrou proti AIDS, pro žáky základních a středních škol, kde v projektu současně pracovali čeští a ukrajinští moderátoři. Ukrajinští moderátoři pracovali s cílovou skupinou ukrajinských dětí v ukrajinštině. Koncept se ukázal jako úspěšný. V roce 2024 navázal SZÚ za finanční podpory WHO projektem pro ukrajinské děti v pražských školách: **Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach**, kterého se zúčastnilo 404 ukrajinských žáků, podrobnosti v příloze 8.
- Na MPSV byla v roce 2024 připravena a dne 15. 7. 2024 zveřejněna mimořádná dotační výzva pro zajištění financování sociálních služeb zajišťujících péči pro osoby z Ukrajiny – tedy pro jednu z cílových skupin Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027. Finanční podpora z této výzvy byla určena pro potřebné osoby přicházející do České republiky z území Ukrajiny, tedy z pohledu Národního programu pro prioritní cílové skupiny s vyšším rizikem infekce HIV. Podpořeny z ní mohly být poskytované služby a výdaje realizované v období od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024.

Shrnutí:

Cíl se zaměřuje na monitorování epidemiologické situace HIV/AIDS u osob s dočasnou ochranou a zdůrazňuje potřebu zajistit jim přístup k léčbě hrazené ze zdravotního pojištění. Důležitou součástí prevence je edukace ukrajinských žáků a studentů v oblasti HIV/AIDS a STI, která probíhá ve spolupráci MZD, MŠMT, SZÚ, regionů a mezinárodních organizací a je

začleněna do školních preventivních programů. SZÚ realizoval za podpory UNICEF a WHO dvojjazyčné projekty prevence HIV/AIDS pro ukrajinské děti a mládež, které se ukázaly jako úspěšné a které v roce 2024 zahrnuly stovky ukrajinských žáků v pražských školách. MPSV zároveň v roce 2024 vyhlásilo mimořádnou dotační výzvu na podporu sociálních služeb pro osoby přicházející z Ukrajiny, které patří mezi prioritní cílové skupiny Národního programu HIV/AIDS.

Cíl 12

- **Koordinovat monitoring činností zainteresovaných rezortů s cílem získat zpětnou vazbu pro plnění NP a zajistit podklady pro mezinárodní report v rámci plnění závazků Dublinské deklarace**

Meziresortní Koordinační pracovní skupina Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS (dále jen Koordinační skupina) byla ustanovena zřízovacím dekretem ministra č. 13/2023/ZDM. Podílí se na implementaci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027, je platformou k diskuzi a iniciuje a koordinuje spolupráci mezi ministerstvy, správními úřady, orgány územní samosprávy, odbornými společnostmi a občanskou společností – nestátními neziskovými organizacemi, včetně zástupců skupin se zvýšeným rizikem HIV infekce a osob žijících s HIV/AIDS, při plnění úkolů definovaných v Národním programu HIV/AIDS, úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána a z členství České republiky v mezinárodních organizacích týkajících se problematiky HIV/AIDS a při řešení aktuálních problémů. Je to meziresortní koordinační a poradní orgán Ministerstva zdravotnictví ČR v souladu s usnesením vlády ČR ze dne 17. května 2023 č. 355 k Národnímu programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR. Během roku 2024 se Koordinační skupina sešla dvakrát, a to ve dnech 30. 5. a 16. 12. 2024. Na programu jednání bylo kromě shrnutí aktuální epidemiologické situace např. rozšíření sítě HIV center, problematika PrEP nebo příprava studie HRQoL.

Co se týče mezinárodního reportingu, z členství ČR v mezinárodních organizacích vyplývají každoroční finanční závazky i výstupy z plnění závazných programů. ČR se svým multilaterálním a bilaterálním působením soustředí více na snižování přenosu viru HIV prostřednictvím aktivit zabývajících se sexuálním zneužíváním.

V průběhu roku 2024 se pracovníci SZÚ (NRL pro HIV/AIDS, NRL pro STI, manažerka Národního programu, pracovníci oddělení biostatistiky) zúčastnili celé řady mezinárodních aktivit a zajišťovali sběr a předání podkladů potřebných pro zpracování evropských reportů. Manažerka NP a vedoucí oddělení biostatistiky SZÚ se zúčastnili evropských setkání k plnění Dublinské deklarace v dubnu 2024 (ECDC HIV Network meeting), vedoucí oddělení biostatistiky i v září 2024 v ECDC ve Stockholmu. V rámci plnění SDG targets probíhala řada online setkání.

Shrnutí:

Koordinační pracovní skupina k Národnímu programu HIV/AIDS je meziresortní poradní orgán MZ ČR, který koordinuje spolupráci státních i nestátních subjektů při plnění úkolů Národního programu na období 2023–2027 a mezinárodních závazků. Jedná pravidelně dvakrát ročně a věnuje se aktuálním tématům v problematice HIV.

- Dotační program Ministerstva zdravotnictví Národní program řešení problematiky HIV/AIDS (DP MZ NPŘP HIV/AIDS) je vyhlášen od roku 1992 v souladu s Národním programem řešení problematiky HIV/AIDS v České republice v období let 2023–2027 (usnesení vlády ze dne 17. května 2023 č. 355). Cílem DP MZ NPŘP HIV/AIDS je **především** zajištění dostupného bezplatného anonymního testování **např. v poradách AIDS v ČR, pracovištích provádějících odběry a vyšetření HIV protilátek apod.**, edukace a intervence osob v rizikových skupinách s rizikovým sexuálním chováním (**zejména muži mající sex s muži, osoby poskytující placené sexuální služby, rezidenti**) a prevence sexuálního přenosu HIV v populaci se zaměřením na dospívající a mladistvé prostřednictvím podpory realizace preventivních projektů řešení problematiky HIV/AIDS.

Projekty zařazené k podpoře z DP MZ NPŘP HIV/AIDS musely mít konkrétní a jasně definované cíle, prokazatelně pozitivní vliv na vybrané cílové skupiny obyvatel ČR či širokou veřejnost, musely splňovat kritéria vyhodnocení efektu projektu, což bylo stanoveno prostřednictvím specifických i obecných indikátorů s objektivními, realistickými a měřitelnými hodnotami zachycujícími změnu sledovaného parametru vůči výchozímu stavu.

Ministerstvo zdravotnictví ČR pro rok 2024 vyhlásilo v DP MZ NPŘP HIV/AIDS jedno kolo dotačního řízení a bylo umožněno podat pouze jednoleté projekty. Alokovaná dotace ze státního rozpočtu byla ve výši **10 000 000 Kč**, byť ze strany poskytovatele byla požadována finanční částka ve výši 15 000 000 Kč.

Priority dotačního programu pro rok 2024 vycházely z Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027:

Priorita č. 1 – Provádění a propagace anonymního a bezplatného testování na HIV infekci (s případným vyšetřením zaměřeným na diagnostiku i jiných sexuálně přenosných onemocnění) spolu se zajištěním souvisejícího poradenství. V této prioritě bylo podpořeno 11 projektů v celkové výši 7 654 144 Kč.

Priorita č. 2 – Preventivní edukační a intervenční aktivity zaměřené na prevenci HIV/AIDS a jiných sexuálně přenosných onemocnění u cílové populace (zejména muži mající sex s muži, dospívající a mladiství, osoby poskytující placené sexuální služby, rezidentů), a to s ohledem na aktuální epidemiologickou situaci (např. Ukrajina). V této prioritě bylo podpořeno 7 projektů v celkové výši 2 182 536 Kč.

Tabulka 13: DP MZ NPŘP HIV/AIDS 2024

DP MZ NPŘP HIV/AIDS 2024	
Alokovaná finanční částka	10 000 000 Kč
Požadované finanční prostředky poskytovatelem	15 000 000 Kč
Požadované finanční prostředky žadatelem	17 792 932 Kč
Rozdělené finanční prostředky poskytovatelem	10 000 000 Kč
Převis požadovaných dotačních prostředků	77,9 %
Počet projektů předložených	20
Počet projektů podpořených	19
Počet projektů realizovaných	18 (jeden žadatel odstoupil z dotačního řízení před vydáním rozhodnutí)
Finanční prostředky vrácené žadatelem	0 Kč
Čerpané finanční prostředky celkem	9 836 680,00 Kč

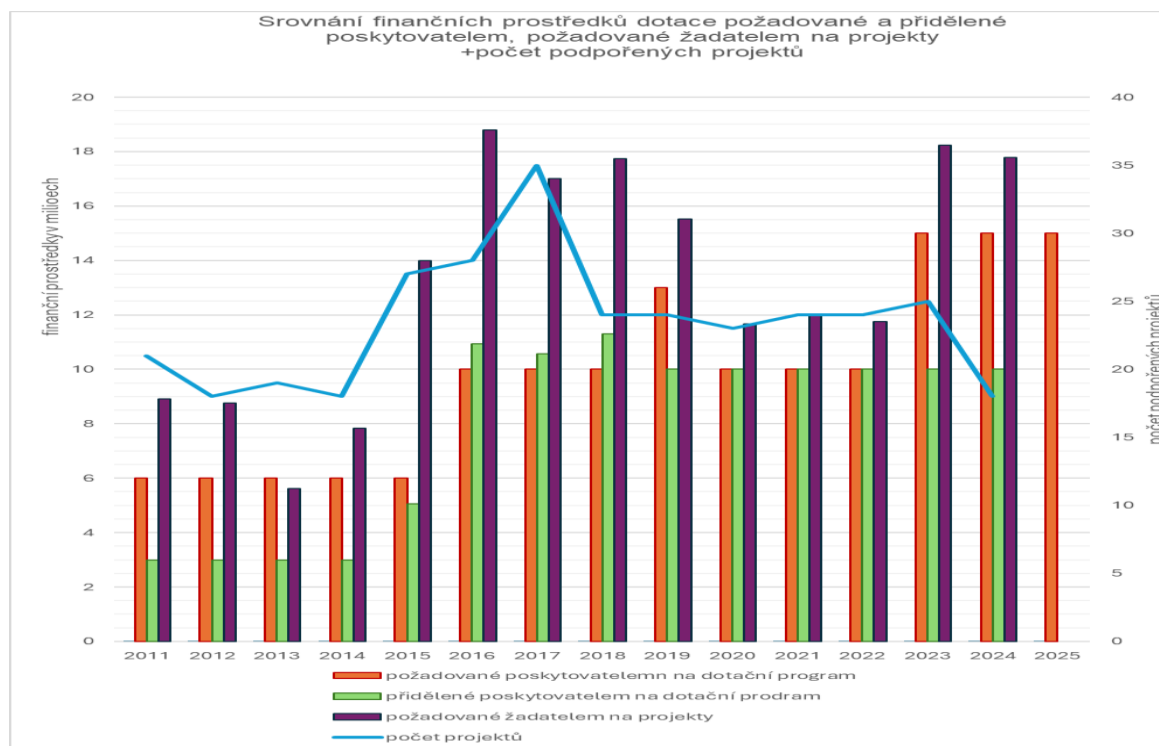
Tabulka 14: Přehled čerpání finančních prostředků dle položek neinvestičního transferu

Přehled čerpání finančních prostředků dle položek neinvestičního transferu		
Položka	Název položky neinvestičního transferu	Čerpáno
5221	obecně prospěšné společnosti	613 000,00 Kč
5222	spolky	8 783 144,00 Kč
5223	círky	276 536,00 Kč
5332	VŠ	164 000,00 Kč
Celkem čerpané finanční prostředky		9 836 680,00 Kč

Největším příjemcem dotace v tomto roce se 7 projekty ve výši 7 183 506 Kč byla Česká společnost AIDS pomoc, z. s., Praha 8 s celorepublikovou působností. Jejimi hlavními projekty byly:

- bezplatné anonymní testování na HIV infekci v AIDS poradně Domu světla a dalších checkpointech spojené s předtestovým a potestovým poradenstvím,
- mobilní HIV poradny s důrazem na testování skupiny mužů majících sex s muži v rámci ČR,
- program prevence MSM, dospívající a mladistvé a komunitní program pro osoby žijící s HIV/AIDS,
- zajištění možnosti sebetestování.

Obrázek 11: Graf výše dotačních prostředků od vzniku dotačního programu s požadavkem na rok 2025

- I v roce 2024 podpořilo MZ aktivity v rámci prevence HIV/AIDS i z účelového příspěvku pro přímo řízené organizace – tzv. **Aktivnější přístup řešení problematiky HIV/AIDS**, a to ve výši **8 mil. Kč** ročně. Tyto finanční prostředky slouží především k zajištění **provozu sítě poraden HIV/AIDS** v ČR a s tím spojeným **poradenstvím, anonymním a bezplatným testováním** na HIV, bezplatným testováním na **ostatní STI** včetně VHB a VHC (dle platných legislativních norem), ale také např. na chod **Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS** při SZÚ. Zdravotním ústavům byl nad rámec Aktivnějšího přístupu přidělen i příspěvek pro prevenci HIV/AIDS 1 848 000 Kč.

V roce 2024 bylo tedy ze státního rozpočtu na prevenci HIV/AIDS poskytováno skrze dotační program MZD a účelový příspěvek MZD v celkové výši cca **19 684 680 mil. Kč**.

Shrnutí:

V roce 2024 bylo vyhlášeno jedno dotační kolo s alokací 10 milionů Kč, přičemž realizováno bylo 18 projektů ve dvou prioritních oblastech – testování a prevence. Největším příjemcem byla Česká společnost AIDS pomoc, z. s., která realizovala 7 projektů. Dále bylo na prevenci HIV/AIDS poskytnuto 8 milionů Kč z účelového příspěvku pro přímo řízené organizace a 1,85 milionu Kč pro zdravotní ústavy, což celkově činilo přibližně 19,7 milionu Kč státní podpory. I nadále je třeba důsledně provádět a zajišťovat financování preventivních aktivit v prevenci HIV/AIDS.

3. 4 Závěr

Rok 2024 představoval druhý rok implementace Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027, ve kterém pokračovala realizace klíčových preventivních, diagnostických a léčebných aktivit navazujících na předchozí období. V průběhu roku byla dále posílena meziresortní spolupráce, pokračovaly edukační a testovací aktivity zaměřené na širokou veřejnost i specifické cílové skupiny a byly realizovány pravidelné osvětové kampaně včetně Evropského týdne testování. Významnou součástí aktivit byla také podpora zdravotní gramotnosti, prevence HIV/AIDS u mladých lidí a cílené programy pro osoby z Ukrajiny a další zranitelné skupiny.

V roce 2024 pokračovala implementace opatření vycházejících z nového Metodického návodu k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice a byly dále rozvíjeny mechanismy spolupráce mezi státní správou, zdravotnickými zařízeními, školami, neziskovým sektorem a mezinárodními organizacemi. Důraz byl kladen rovněž na edukaci zdravotnických pracovníků, podporu dostupnosti testování a zajištění včasné postexpoziční profylaxe u rizikových expozic.

Přestože nebylo v roce 2024 možné v plném rozsahu naplnit kompletně všechny dílčí cíle Národního programu, podařilo se dále stabilizovat systém realizace preventivních a intervenčních opatření a posílit podmínky pro jejich efektivní naplňování v dalších letech. Nadále však přetrvává potřeba systematického monitorování plnění cílů programu, evaluace účinnosti realizovaných aktivit a zajištění dlouhodobě udržitelného financování preventivních a podpůrných programů. Preventivní aktivity realizované státním i neziskovým sektorem zůstávají klíčovou součástí boje proti HIV/AIDS, a proto je nezbytné v naplňování cílů Národního programu i nadále systematicky pokračovat.

4 Seznam zkratek

ART	antiretrovirová terapie
ČSAP	Česká společnost AIDS pomoc, z. s.
DP MZ NPRP HIV/AIDS	Dotační program Ministerstva zdravotnictví Národní program řešení problematiky HIV/AIDS
EMIS	Evropský internetový průzkum u mužů
FNOL	Fakultní nemocnicí Olomouc
KHS	Krajská hygienická stanice
KŠKP	krajský školský koordinátor prevence
MHMP	Magistrát hlavního města Praha
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MSp	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MSM	Muži mající sex s muži
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZD	Ministerstvo zdravotnictví ČR
NNO	nevládní neziskové organizace
NPI	Národní pedagogický institut ČR
PEP	postexpoziční profylaxe
PrEP	preexpoziční profylaxe
R-R	Rozkoš bez rizika, z. s.
SEPA	systém evidence preventivních aktivit
STI	pohlavně přenosné infekce
SZÚ	Státní zdravotní ústav
ŠMP	Školní metodik prevence
VHA	virová hepatitida A
VHB	virová hepatitida B
VHC	virová hepatitida C
VS ČR	Vězeňská služba ČR
ZU OVA	Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě
ZU Ústí	Zdravotní ústav se sídlem v Ústí nad Labem

5 Seznam použitých zdrojů

- Zpráva o plnění úkolů MŠMT v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů MV v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů MSp v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů MPSV v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů MO v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů MZV v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024
- Zpráva o plnění úkolů v rámci Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027 za rok 2024 – magistrát hl. města Praha
- Zpráva o činnosti Státního zdravotního ústavu v rámci tzv. Aktivnějšího přístupu k problematice prevence HIV/AIDS nákazy a realizace prevence HIV/AIDS za rok 2024
- Zpráva o činnosti Zdravotního ústavu se sídlem v Ostravě v rámci tzv. Aktivnějšího přístupu k problematice prevence HIV/AIDS nákazy a realizace prevence HIV/AIDS za rok 2024
- Zpráva o činnosti Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí nad Labem v rámci tzv. Aktivnějšího přístupu k problematice prevence HIV/AIDS nákazy a realizace prevence HIV/AIDS za rok 2024
- Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, Sekretariát Rady vlády pro koordinaci politiky v oblasti závislostí, Úřad vlády ČR: Zpráva o nelegálních drogách v České republice 2025
- Marek Malý, Vratislav Němeček, Hana Zákoucká: Informace z NRL a odborných pracovišť CEM, Výskyt a šíření HIV/AIDS v ČR v roce 2024
- Výroční zpráva 2024 Česká společnost AIDS pomoc
- Výroční zpráva 2024 Rozkoš bez rizika
- MUDr. Anna Kubátová RNDr. Alena Fialová, Ph.D. Bc. Jirí Stupka, DiS.: Výsledky dotazníkového šetření mezi řediteli základních škol a víceletých gymnázií: prevence HIV/AIDS v základních školách a víceletých gymnáziích v České republice, školní rok 2023/2024, 2025
- Metodický návod k řešení problematiky infekce HIV/AIDS v České republice, Věstník MZ ČR, Částka 1/2023, vydáno: 26. ledna 2023
- Pracovní postup pro poskytování preexpoziční profylaxe (PrEP) infekce lidským virem imunodeficiency (HIV), SIL ČLS JEP, datum vydání 8. dubna 2018
- Preexpoziční profylaxe HIV (PrEP) - Příloha č. 2 Doporučeného postupu péče o dospělé infikované HIV a postexpoziční profylaxe infekce HIV, SIL ČLS JEP, vydáno 19. 9. 2021
- Doporučený postup Společnosti infekčního lékařství „Preexpoziční profylaxe HIV (PrEP) a postexpoziční profylaxe HIV (PEP), SIL ČLS JEP, 2024

- Doporučený postup č. 1/2019, pro služby odborné sociální poradenství v oblasti adiktologie, Ministerstvo práce a sociálních věcí odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení, 15. 7. 2019.
- Vězeňská služba České republiky – Výroční zpráva za rok 2024
- Systém pro agendu akreditací, MPSV
- Registr poskytovatelů služeb, MPSV
- MUDr. Anna Kubátová, Bc. Jiří Stupka, Dis., CPVZ, WHO: Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach, 2024
- MUDr. Anna Kubátová, RNDr. Marek Malý, CSc., RNDr. Alena Fialová, Ph.D., doc. MUDr. Lidmila Hamplová, PhD.: Znalosti a postoje k HIV ve zdravotnických zařízeních v České republice Zpráva z výzkumného šetření

Přílohy

- 1. Seznam HIV center v ČR**
- 2. Seznam nevládních organizací, zapojených do problematiky prevence HIV/AIDS**
- 3. 10. mezinárodní symposium ke Světovému dni AIDS, Plzeň 27. – 28. 11. 2024**
- 4. Webové stránky www.tadyted.com**
- 5. Závěrečná zpráva: Výsledky dotazníkového šetření mezi řediteli základních škol a víceletých gymnázií: Prevence HIV/AIDS v základních školách a víceletých gymnáziích v České republice školní rok 2023/2024**
- 6. Evropský týden testování na HIV a žloutenky 2024**
- 7. Zvyšování zdravotní gramotnosti pacientů v reprodukčním věku v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI studentkami Vysoké školy zdravotnické o.p.s.**
- 8. Projekt Hrou proti AIDS pro ukrajinskou mládež za podpory WHO, Praha 2024: Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach.**

HIV centra v České republice k 31. 12. 2024

Zdroj: www.infektologie.cz

HIV centrum Brno

FN Bohunice, Klinika infekčních chorob

Adresa: Jihlavská 20, 625 00 Brno

<https://www.fnbrno.cz/areal-bohunice/klinika-infekcnich-chorob/ambulantni-cast/t2441>

HIV centrum Fakultní nemocnice Bulovka

Fakultní nemocnice Bulovka, Klinika infekčních, tropických a parazitárních nemocí

Adresa: Budínova 2, 180 00 Praha 8

<https://bulovka.cz/kliniky-a-oddeleni/klinika-infekcnich-nemoci/kontakty-klinika-infekcnich-nemoci>

HIV centrum České Budějovice

Nemocnice České Budějovice, a.s., Infekční oddělení

Adresa: B. Němcové 585/54, 370 01 České Budějovice

<http://www.nemcb.cz/oddeleni/infekcni-oddeleni/>

HIV centrum Hradec Králové

FN Hradec Králové, Klinika infekčních nemocí

Adresa: Sokolská 581, 500 05 Hradec Králové

<https://www.fnhk.cz/inf/kliniky-ambulance.html>

HIV centrum Liberec

Krajská nemocnice Liberec, a. s.

Adresa: Husova 1430/34, 460 01 Liberec I – Staré Město

<https://www.nemlib.cz/infekcni/>

HIV centrum Olomouc (léčebné centrum – HIV centrum)

FN Olomouc, Infekční oddělení

Adresa: Zdravotníků 747, Olomouc

<https://www.fnol.cz/kliniky-ustavy-oddeleni/hiv-centrum>

HIV centrum Ostrava

FNsP Ostrava, Klinika infekčního lékařství

Adresa: 17. listopadu 1790/5, 708 52 Ostrava-Poruba

<http://www.fno.cz/klinika-infekcniho-lekarstvi/ambulantni-cast>

HIV centrum Plzeň

FN Plzeň, Klinika infekčních nemocí a cestovní medicíny

Adresa: Edvarda Beneše 1128/13, 301 00 Plzeň - Bory

<https://www.fnplzen.cz/kliniky-a-oddeleni/klinika-infekcnich-nemoci-a-cestovni-mediciny>

HIV centrum Ústí nad Labem

Krajská zdravotní, a.s. - Masarykova nemocnice v Ústí nad Labem, o. z., Infekční oddělení

Adresa (poštovní): Sociální péče 3316/12A, 401 13 Ústí nad Labem

<http://www.kzcr.eu/cz/ul/pro-pacienty/zdravotnicka-pracoviste/infekce/aids-centrum/#ca2658>

HIV centrum Ústřední vojenská nemocnice

Ústřední vojenská nemocnice - Vojenská fakultní nemocnice Praha

Klinika infekčních nemocí

Adresa: U Vojenské nemocnice 1200, 169 02 Praha 6

<https://www.uvn.cz/cs/hiv-centrum-uvn>

Seznam neziskových organizací činných v prevenci HIV/AIDS v ČR (2023)

ArchImeDeS, o. i.

Civic House
Husovo nám 76
266 01 Beroun
tel.: 606 207 634

CPPT, o. p. s. Plzeň

PhDr. Petr Hrouzek, Ph.D.
Tylova 707/20,
301 00 Plzeň
www.cppt.cz
tel.: 377 421 034

Česká společnost AIDS pomoc, z. s.

Jiří Pavlát, MBA
Malého 282/3
186 00 Praha 8
www.aids-pomoc.cz
tel.: 224 814 284

Drug-out Klub, z. s.

MUDr. Zdeňka Staňková
Velká Hradební 13/47
400 01 Ústí nad Labem
www.drugout.cz
tel.: 475 210 626

K-centrum Liberec,

Most k naději, o. s.

Bc. Jiří Simeth
Felberova 256/11
460 01 Liberec
www.mostknadeji.eu/liberecky-kraj
tel.: 724 827 968

K-centrum Hradec Králové,

Laxus, o. s.

Ředitel: Ondřej Šulc, DiS.
Říční 1252/3a
500 02 Hradec Králové
www.laxus.cz
tel.: 724 557 503

Kontaktní centrum Plus

Mgr. Jakub Šerý
Ztracená 63
767 01 Kroměříž
www.kromeriz.charita.cz
www.kontaktni-centrum-plus.webnode.cz
tel.: 734 237 840

Laxus, z. ú.

Mgr. Dita Malinská, DiS.
Češkova 2701
530 02 Pardubice
www.laxus.cz
tel. 734 316 539

Loono, z.s.

MUDr. Šédová
nám. Winstona Churchilla 2
130 00 Praha 3 – Žižkov
<https://www.loono.cz>
tel.: 777 692 914

Magdaléna o. p. s.

Johana Bártová, DiS.
Nová Pražská 399
256 01 Benešov
www.magdalena-ops.cz
tel.: 604 735 989

Most k naději, o. s.

PhDr. Jandová Dagmar
P. Jilemnického 1929
434 01 Most 1
www.mostknadeji.eu
tel.: 602 219 372

Most k naději, o. s.

K-centrum Česká Lípa
p. Zaspalová Vladimíra
Hálkova 1794
470 01 Česká Lípa
www.mostknadeji.cz
tel.: 487 831 545

Point 14, z.ú.
Karel Nyerges
Husova 14
301 00 Plzeň
www.point14.cz
tel.: 377 235 526

Prague Pride z. s.
Bohdana Rambousková
Rybná 716/24
110 00 Praha 1
www.praguepride.cz
tel.: 606 191 154

Red Ribbon, o. s.
Miroslav Hlavatý
Eliášova 43
160 00 Praha 6
www.redribbon-os.cz
tel.: 737 358 551

RIAPS Trutnov
Mgr. Čalovka Ondřej
Procházková 818
541 01 Trutnov
www.riaps.cz
tel.: 731 441 267

Rozkoš bez rizika, z. s.
PhDr. Hana Malinová, CSc.
Bolzanova 1
110 00 Praha 1
www.rozkosbezrizika.cz
tel.: 602 180 180

Semiramis, o. s., K-centrum
Ondřej Šulc, DiS.
Ptácká 162
293 01 Mladá Boleslav
www.os-semiramis.cz
tel.: 724 290 697

**SPEKTRUM – kontaktní
a poradenské centrum v oblasti
drogové problematiky**
Mgr. Josef Soukal
Žižkova 16
591 01 Žďár nad Sázavou
www.spektrum.kolping.cz
tel.: 608 816 721

Společně proti AIDS, o. s.
Miroslav Zajdák
Videňská 229/11
639 00 Brno
www.spolecneprotiaids.cz
tel.: 724 266 833

Světlo Kadaň z.s.
Mgr. Jan Hudák
Husova 1325
432 01 Kadaň
www.os-svetlo.net
tel.: 702 042 573

Společnost Podané ruce, o. p. s.
Vejrostová Gabriela
Fügnerova 916/1
678 01 Blansko
www.podaneruce.cz
tel.: 774 916 048, 605 839 039

**SPRSV – Společnost pro plánování
rodiny a sexuální výchovu, z.s.**
Mgr. Zuzana Prouzová
Jankovcova 2a
170 00 Praha 7
www.planovanirodiny.cz
tel.: 224 231 524, 606 917 488

Středisko Drop In, o. p. s.
Mgr. et Mgr. Nora Titman Staňková
Karolíny Světlé 286/18
110 00 Praha 1
www.dropin.cz
tel.: 777 036 396, 222 221 431

ULICE – Agentura sociální práce, z. s.
Substituční centrum Plzeň
Markéta Ackrmannová
Korandova 2927/14
301 00 Plzeň
www.ulice-plzen.com
tel.: 725 178 656

Ulice, z. s. – Terénní program Ulice
Kristýna Karpíšková
Korandova 2927/14
301 00 Plzeň
www.ulice-plzen.com
tel.: 720 587 053, 725 705 073

10. Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí

Dalibor Sedláček

Klinika infekčních nemocí a cestovní medicíny, FN Plzeň

Ve dnech 27. – 28. listopadu 2024 se v Plzni (hotel Primavera) konal v pořadí **desátý Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí** ke Světovému dni AIDS. Evropské centrum pro kontrolu nemocí (ECDC) zastupoval dr. Teymur Noori, MSc., klinické lékaře zastupoval profesor Gatell José M. MD. PhD. Účastníci měli možnost diskutovat nad jednotlivými příspěvky programu, které se týkaly prevence i léčby HIV/AIDS a možností jejich budoucího zlepšení.

Nejlépe za probíraná témata hovoří program kongresu sám.

Abstrakta lze nalézt pod tímto odkazem:

https://www.fnplzen.cz/sites/default/files/dokumenty/inf/abstract_book_2023.pdf

Poděkování patří týmu organizátorů, sponzorům, přednášejícím a všem účastníkům za skvělý program a příjemnou atmosféru, která k tomuto tradičnímu setkání patří.

10. Český kongres o HIV/AIDS s mezinárodní účastí

10th International Symposium on World AIDS Day, Plzeň 28.–29. 11. 2024

Konferenční sál hotelu Primavera, Plzeň, Nepomucká ul.,

zahájení 28. 11. 2024 v 10:30 h

Conference hall of the Primavera hotel, Pilsen, Nepomucká ul.,

opening ceremony on November 28, 2024, 10:30 a.m.

Kongres se koná pod záštitou:
The Congress is held under the auspices of:

MUDr. Barbory Mackové, MHA, Hlavní hygieničky ČR a předsedkyně Komise pro HIV/AIDS
 prof. MUDr. Štěpána Svačiny, DrSc., MBA, předsedy České lékařské společnosti J. E. Purkyně
 prof. MUDr. Jindřicha Fínka, Ph.D., MHA, děkana LF UK v Plzni,
 MUDr. Václava Šimánka, Ph.D., ředitele FN Plzeň
 Mgr. Michala Bartoše, ředitele KHS Plzeňského kraje

PROGRAM ČTVRTEK 28. 11. 2024: 10.30–18.45

10:30	Zahájení symposia, projevy hostů <i>Opening of the Symposium, guest speeches</i>		20 min
10:30–12:55	Blok A	<i>Persons chairing the section:</i> prof. Gatell José M., Noori T., MSc., Pazdiora Petr, prof. MUDr. CSc., Sedláček Dalibor, doc. MUDr. CSc.	
	1	Gatell José M. prof. MD, Ph.D.	Aging with HIV on Antiretroviral Therapy (ART) 25 min
	2	Noori Tevmur, MSc.	Data on progress toward targets on prevention, testing, treatment and stigma 25 min
	3	Němeček Vratislav RNDr., CSc. Malý Marek RNDr. CSc.	Aktuální epidemiologická situace HIV/AIDS v ČR 25 min
	4	Pazdiora Petr, prof., MUDr. CSc.	Efektivita vyšetřování protilátek v různých částech populace 15 min
	5	Kubátová Anna, MUDr.	Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027 a jeho plnění 25 min
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 1–5 To the lectures 1-5 10 min
12:55–13:50	Přestávka na oběd <i>Break and refreshments</i>		55 min
13:50–16:30	Blok B	<i>Předsedají:</i> <i>Persons chairing the section:</i> Snopková Svatava, doc. MUDr. PhD. Dlouhý Pavel, prim. MUDr.	
	6	Jerhotová Zdeňka MUDr.	Dnešní život s HIV 20 min
	7	Dlouhý Pavel MUDr.	Preexpoziciční profylaxe HIV (PrEP) a postexpoziciční profylaxe HIV (PEP) 20 min
	8	Snopková Svatava doc. MUDr. PhD., Svačina Radek MUDr.	Je léčba antiretrovirovými dostatečná? Sponzorováno firmou MSD 30 min
	9	Pavlát Jiří, MBA.	Informace o projektu ČSAP - Destigmatizace HIV 20 min
	10	Malinová Hana, PhDr., CSc.	Náctiletí...letí!! 20 min
	11	Hamplová Lidmila doc. MUDr., PhD., Jexová Soňa, Ing., PhD., Nejedlá Marie MUDr.	Zvyšování zdravotní gramotnosti v oblasti HIV/AIDS u pacientů v reprodukčním věku ve zdravotnických zařízeních v České republice 20 min
	12	Stupka Jiří Bc. DiS., Kubátová Anna MUDr.	Empowering Youth: Pražská iniciativa pro prevenci HIV/AIDS ve školách ukrajinskými pedagogy – přístup založený na spolupráci 20 min
		DISKUSE k přednáškám DISCUSSION	Závěr 1. dne 10 min
	Přestávka a občerstvení <i>Break and refreshments</i>		30 min
17:00–18:45	Diskuse v kuloárech, osobní volno		
19:00–24:00	Diskusní večer s večerí - sál		

PROGRAM PÁTEK 29. 11. 2024 8:30 – 12:55				
8:30–10:30		Blok C	<i>Předsedají:</i> <i>Persons chairing the section:</i> <i>Zákoucká Hana, Zievíková A.</i>	
	13	Strnisková Dana, Mgr. PhD.	HIV a KHS	15 min
	14	Zákoucká H.	Kazuistiky STI v kontextu epidemiologické situace	20 min
	15	Zievíková A.	Analýza úmrtí HIV pozitivních pacientů ČR ve 4. dekádě pandemie	20 min
	16	Kočová Jana Mgr.	Sociální a zdravotní práce s HIV+ klienty R-R	20 min
	17	Svačinka Radek MUDr. a spol.	Benefity a limity antiretrovirové léčby	20 min
	18	Brédová Lužica Sabína, Mgr.	Výzvy a příležitosti v prevenci HIV na Slovensku	15 min
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 14–19 To the lectures 1-6	10 min
10:30–10:45		Přestávka a občerstvení Break and refreshments		15 min
10:45–12:55		Blok D	<i>Předsedají:</i> <i>Persons chairing the section:</i> <i>Bartovská Zofia, Sedláček Dalibor.</i>	
	19	Bartovská Zofia MUDr. PhD., RNDr. Marek Malý, CSc.	Ukrajínští uprchlíci s novou diagnózou HIV v ČR	20 min
	20	Pekárek Stanislav Ing.	Informace o projektech ČSAP	20 min
	21	Kočová Jana Mgr.	Limity sociálně zdravotní péče pro HIV pozitivní gravidní klientku R-R	20 min
	22	Kubíška Miroslav MUDr.	Výběr antiretrovirotik ve třech kazuistikách	20 min
	23	Stárková Kateřina MUDr., Bartovská Zofia MUDr. PhD.	HIV ve stadiu AIDS v okresní nemocnici	20 min
	24	Sedláček Dalibor doc. MUDr. CSc. a spol.	Třicet let činnosti HIV centra KINCM FN Plzeň a současné povědomí o HIV v ČR <i>Sponzorováno firmou Gilead Sciences</i>	20 min
		DISKUSE DISCUSSION	K přednáškám 20 – 25 To the lectures 7 – 10	10 min
		Závěr kongresu Closing of the Congress		15 min
13:10		OBĚD		

Odborná vzdělávací akce byla pořádána v rámci celoživotního vzdělávání lékařů dle SP č. 16 a ohodnocena 11 kredity.

Hodinová dotace pro NELZP:

1denní účast 28. 11. – 8 hodin, 1denní účast 29. 11. – 6 hodin, 2denní účast – 14 hodin.

Odborný garant: doc. MUDr. Dalibor Sedláček, CSc.

Webové stránky www.tadyted.com

Anna Kubátová, Jiří Stupka
Státní zdravotní ústav, Praha

Web www.tadyted.com vznikl k 11. 11. 2019 pro potřebu dostupných základních jednoduchých informací o problematice HIV/AIDS a STI a možnosti bezplatného a v případě HIV i anonymního testování. Vzhledem k tomu, že se v České republice zvyšuje počet nově zachycených případů HIV u rezidentů, přináší tento web informace v deseti jazycích, aby byly dostupné a srozumitelné i rezidentům v jazyce, kterým hovoří (**obrázek 1**). V horní části webu je jednoduchá lišta s nápisy: HIV/AIDS, Pohlavně přenosné infekce (STIs), Testování HIV, PEP/PrEP, Léčba/HIV centra, Kontakty. V pravé horní části okna je umístěna rolovací lišta s možností výběru jazyka. Ústředním bodem celé stránky je interaktivní mapa, kde lze nalézt nabídku testovacích míst na HIV (a další STIs) podle jednotlivých krajů.

Po rozkliknutí názvu testovacího místa je vlevo umístěn telefonický kontakt a ordinační hodiny, vpravo spektrum nabízených služeb. V dolní části stránky jsou uvedeny kontakty na informační linky a „zvonek“ s názvem Aktuálně, který upozorňuje na aktuální témata v prevenci.

Dvakrát ročně obesílá pracoviště manažerky NP jednotlivé poskytovatele s žádostí o kontrolu a případnou aktualizaci údajů.

Obrázek 1: Web www.tadyted.com

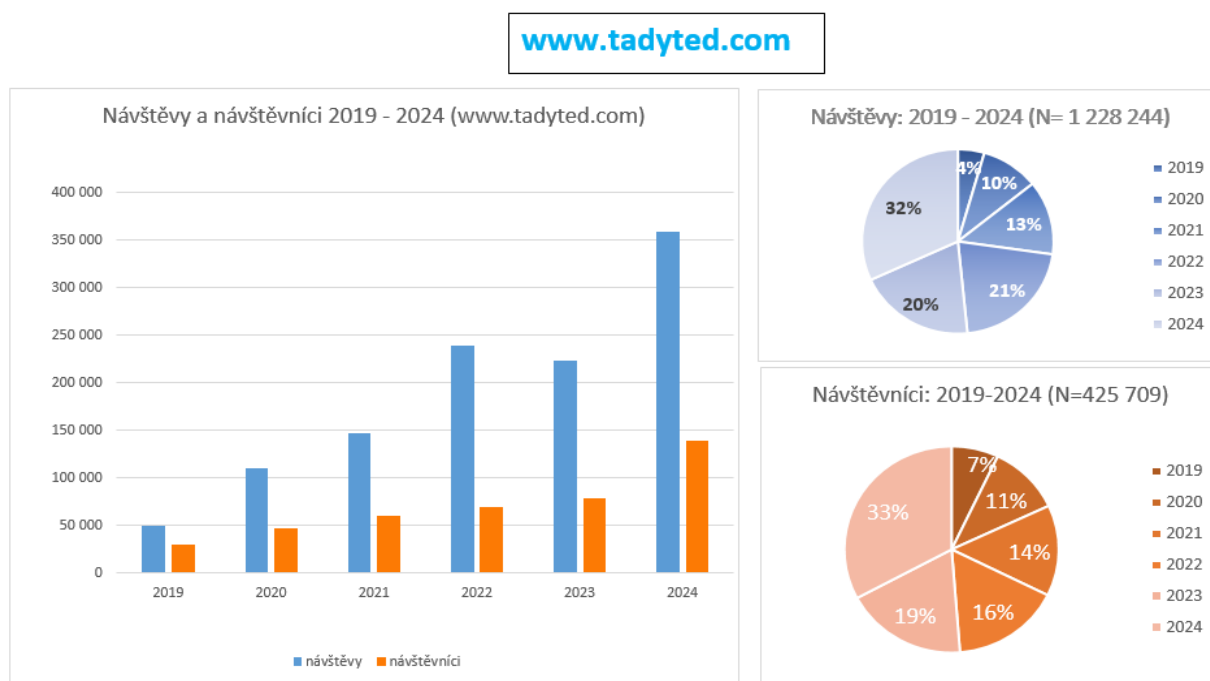
The screenshot displays the homepage of www.tadyted.com. At the top, there is a navigation menu with links: HIV/AIDS, POHLAVNĚ PŘENOSNÉ INFEKCE (STIs), TESTOVÁNÍ HIV, PEP/PrEP, LÉČBA/HIV CENTRA, and KONTAKTY. A red ribbon logo and the text 'tadyted.com' are on the left. The main heading reads 'Najdi si místo pro testování HIV v interaktivní mapě'. Below this is an interactive map of the Czech Republic. A text block explains that HIV infection can be asymptomatic and that a positive test result requires further information. A link is provided for a list of testing locations by region. On the right, a language selection dropdown menu is open, showing options: Čeština, Português, Español, Русский, Українська, Polski, English, Tiếng Việt, Монгол хэл, and Română. Below the map, there are three service boxes: 1) 'Bezplatná národní linka pomoci AIDS' with the number 800 144 444 and operating hours. 2) 'Aktuálně: Kvíz prevence HIV' with a video thumbnail. 3) 'Non-stop linka pomoci AIDS' with the number 800 800 980. A large red banner on the right side contains the text: 'AŽ 600 OSOB V ČESKÉ REPUBLICE NEVÍ, ŽE JSOU HIV POZITIVNÍ... JAK JSI NA TOM TY?'. At the bottom, there are logos for SZU and the National Program for HIV Prevention.

Přístup na web je možný také pomocí QR kódu:

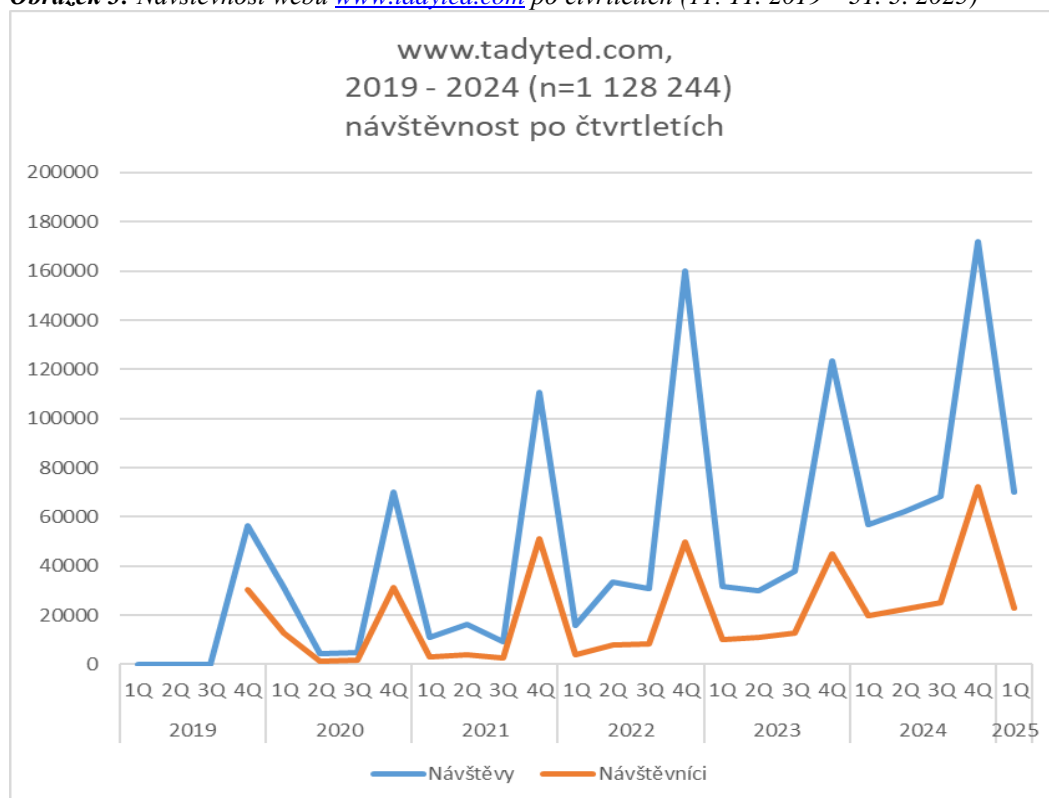

Návštěvnost webu (počet návštěv a návštěvníků) od spuštění webu postupně narůstá (**obrázek 2**), což jednoznačně souvisí s propagací webu v kampani před Evropským týdnem testování na HIV a žloutenky.

Obrázek 2: Návštěvnost webu www.tadyted.com v období 11. 11. 2019 – 31. 12. 2024

Obrázek 3: Návštěvnost webu www.tadyted.com po čtvrtletích (11. 11. 2019 – 31. 3. 2025)

Cílem webu je poskytnout všem návštěvníkům dostatek informací, které potřebují, eventuálně nabídnout dostatečnou telefonickou podporu v případě obav či nejistoty. Věříme, že web pomůže v základní orientaci, kde a kdy lze absolvovat v České republice test na HIV (anonymní), případně test na další STI. Interaktivní web zásadně přispívá ke snížení stigmatizace v této oblasti.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ MEZI ŘEDITELI ZÁKLADNÍCH ŠKOL A VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ: PREVENCE HIV/AIDS V ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH A VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍCH V ČESKÉ REPUBLICĚ, ŠKOLNÍ ROK 2023/2024

Anna Kubátová, Alena Fialová, Jiří Stupka
Státní zdravotní ústav, 2025

Úvod

Rostoucí prevalence HIV v zemích střední a východní Evropy je spojena se stigmatem provázejícím osoby žijící s HIV, což potvrzuje i studie realizovaná v ČR v letech 2021 – 2022 mezi respondenty z řad HIV pozitivních (1), kdy většina respondentů uvedla, že se naučili žít se svým HIV pozitivním statutem, ale část z nich přiznala, že mají kvůli svému statusu nízké sebevědomí. Zabránit stigmatizaci těchto osob ve všech oblastech lidského života pomocí vzdělávání lze tím, že základní hodnoty a postoje pomůžeme předat dětem prostřednictvím pedagogických pracovníků a dalších odborníků z praxe poskytnutím vhodných informací již na základních školách a následně školách středních.

Výchozím rámcem pro provedení dotazníkového šetření je vládou schválený *Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027* (2). Cíl 7 tohoto programu ukládá dosáhnout změny ve vnímání HIV infekce jako stigmatu prostřednictvím edukace:

1. **U žáků ZŠ** s cílem, aby při ukončení školní docházky více než 95 % žáků mělo informace o HIV/AIDS a umělo zaujmout k tomuto tématu svůj postoj.
2. **Edukace studentů odborných učilišť, SŠ a VOŠ** s cílem, aby při ukončení příslušného stupně vzdělání více než 95 % učňů a studentů mělo informace o HIV/AIDS a umělo zaujmout k tomuto tématu svůj postoj.
3. **Edukace pedagogických pracovníků** s cílem dosáhnout změny ve vnímání infekce HIV jako stigmatu.

Šetření bylo zaměřeno na průběžné plnění úkolu uvedeného pod bodem 1.

V letech 2022–2023 Státní zdravotní ústav (SZÚ) realizoval šetření „Co víš o HIV/AIDS?“ na základních školách a víceletých gymnáziích v ČR mezi žáky a školními metodiky prevence (3). Výsledky tohoto šetření poskytly zhodnocení znalostí žáků o problematice HIV/AIDS, jejich postojů vůči osobám žijícím s HIV a jejich informačních zdrojů k této problematice. Dále se šetření týkalo školních metodiků prevence, kteří poskytli základní informace o předmětech, v rámci jejichž výuky se tématu věnují, časové dotaci a o možných prostředcích ke zkvalitnění výuky tohoto tématu. Vzhledem ke zjištěným výsledkům realizoval SZÚ ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) další šetření o výuce problematiky HIV/AIDS v sedmých až devátých třídách základních škol a odpovídajících ročnících víceletých gymnázií, tentokrát určené ředitelům škol a školním metodikům prevence.

Dotazníkové šetření k výuce problematiky HIV/AIDS na základních školách a víceletých gymnáziích bylo připraveno a realizováno v SZÚ na pracovišti manažerky Národního programu HIV/AIDS

a v oddělení biostatistiky SZÚ ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Sběr dat se týkal informací za uplynulý školní rok 2023/2024.

Cíl šetření

Cílem šetření bylo zjistit, zda a jakým způsobem/formou probíhala edukace problematiky HIV/AIDS ve školním roce 2023/2024 na základních školách s druhým stupněm výuky, konkrétně v 7. až 9. ročníku a příslušných ročnících víceletých gymnázií. Mapovány byly případné rozdíly ve výuce mezi jednotlivými kraji.

V případě, že výuka ve škole probíhala, bylo sledováno, jaké procento žáků 7., 8. a 9. ročníků se jí zúčastnilo a kdo se na její realizaci podílel. Bylo zjišťováno, zda ji odborně zajišťovali výhradně interní učitelé, nebo zda byla zapojena externí organizace či soukromé subjekty. V případě zapojení externích subjektů se šetření zaměřilo na skutečnost, zda škola tuto aktivitu hradila, a pokud ano, jaká byla výše úhrady a o jaké zdroje financování se jednalo.

Dále bylo sledováno, zda jsou v rámci výuky problematiky HIV/AIDS využívány vrstevnické programy (peer). V takovém případě se zjišťovalo, kteří studenti se na nich podílejí a zda se do těchto aktivit zapojují také studenti pedagogických či lékařských fakult.

Metodika

Ve spolupráci SZÚ (pracoviště manažerky Národního programu HIV/AIDS a oddělení biostatistiky) a MŠMT byl vytvořen online dotazník pro ředitele základních škol s druhým stupněm výuky a ředitele víceletých gymnázií ke způsobu a formě edukace problematiky HIV/AIDS na školách ve školním roce 2023/2024. Odkaz k vyplnění dotazníku ředitelům škol zaslalo MŠMT. Sběr dat probíhal od 26. 8. 2024 do 26. 10. 2024.

Zpracování dat prováděli pracovníci oddělení biostatistiky SZÚ. Informace o počtech základních škol s druhým stupněm výuky a víceletých gymnázií byly získány z databází (4, 5).

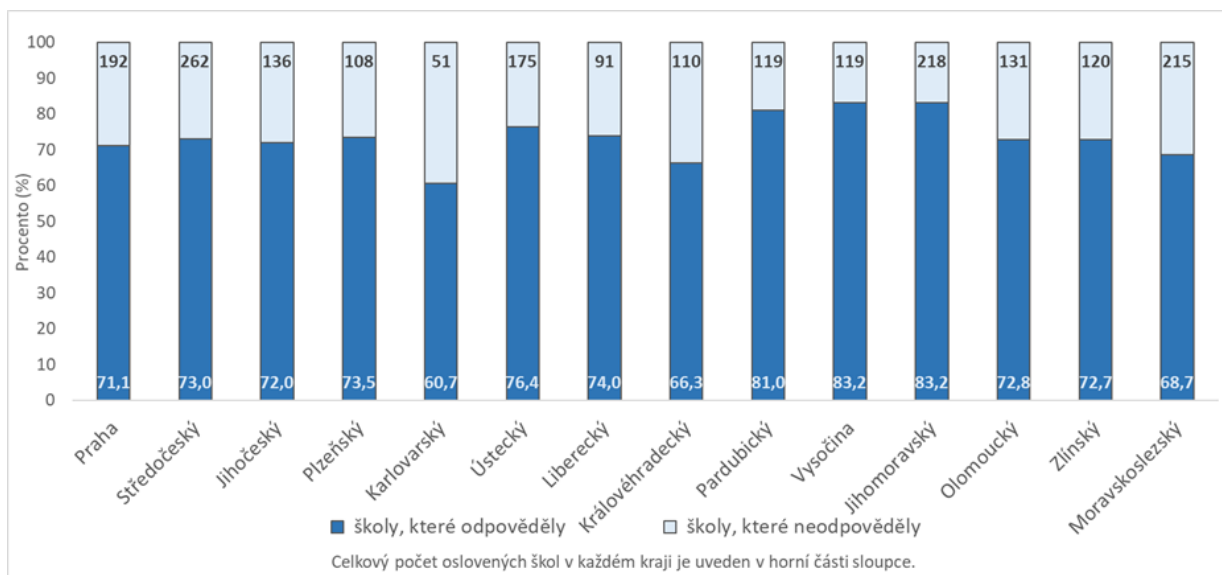
Data byla zpracována programem SPSS 29.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA). Spojité veličiny jsou charakterizovány pomocí průměru a mediánu. Kategoriaální veličiny jsou prezentovány pomocí absolutních četností a procent. Pro porovnání skupin byl použit chí-kvadrát test. P-hodnoty menší než 0,05 byly považovány za statisticky významné.

Účast škol v šetření byla dobrovolná, po zpracování byla data anonymizována a vzhledem k tomu nebylo nutné projednání etickou komisí SZÚ.

Výsledky

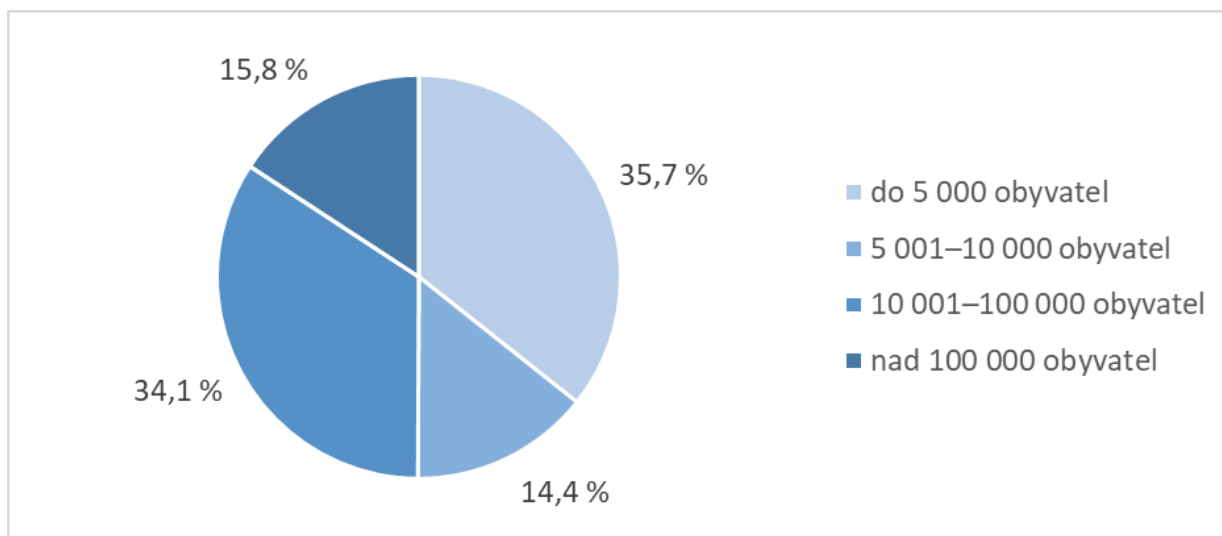
Popis souboru

Dotazník vyplnilo celkem **2047 škol** s druhým stupněm výuky, 1839 základních škol a 214 gymnázií. Ze všech existujících 2777 škol s druhým stupněm výuky odpovědělo 73,7 % těchto subjektů. Podíl škol, které odpověděly, se lišil mezi kraji. Nejnižší návratnost byla ze škol z Karlovarského kraje (60,7 %), nejvyšší v Jihomoravském kraji a v Kraji Vysočina (shodně 83,2 %). Ostatní výsledky procentuální návratnosti dotazníku v jednotlivých krajích ukazuje graf 1. V horní části sloupců je uveden absolutní počet škol, které odpověděly.

Graf 1: návratnost dotazníků v krajích ČR, absolutní počty a procenta

Školy, které odpověděly, mají své sídlo v obcích různé velikosti. Více než třetina škol byla z obcí do 5 000 obyvatel a z obcí s 10 000–100 000 obyvateli. Podrobné rozdělení škol, které odpověděly, podle velikosti obcí ukazuje graf 2.

Graf 2: Podíl škol podle velikosti obce, ve které sídlí škola (N = 2047)

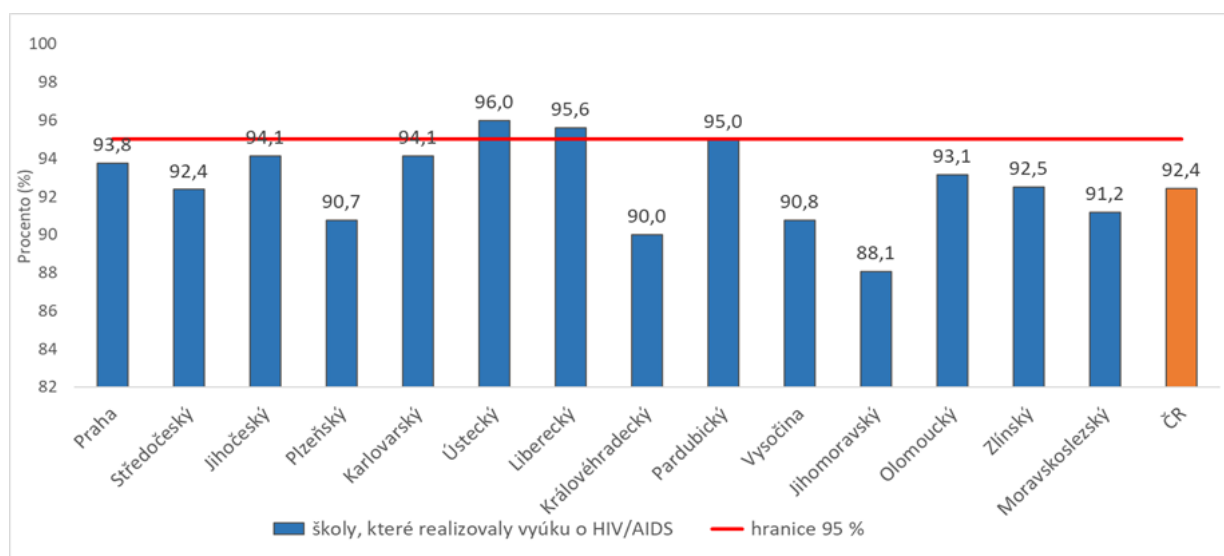
Tabulka 1 znázorňuje zastoupení škol, které se zúčastnily průzkumu, podle jejich zřizovatele. Největší podíl, téměř polovinu, tvoří školy zřizované obcemi (45,5 %), následované školami zřizovanými městy či městskými částmi (31,1 %) a kraji (15,9 %). Ostatní zřizovatelé mají již jen malé podíly v zastoupení.

Zřizovatel	Počet	Procento
Obec	932	45,5
Město (městská část)	637	31,1
Kraj	326	15,9
Soukromý subjekt	106	5,2
Církev	37	1,8
MŠMT	9	0,4
Celkem	2047	100,0

Tabulka 1: Zastoupení škol, které odpověděly v dotazníkovém šetření podle zřizovatele

Realizace výuky problematiky HIV/AIDS ve školním roce 2023/2024

Podle Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání MŠMT (6) je výuce problematiky HIV/AIDS věnován prostor ve vzdělávacím oboru člověk a jeho svět, okrajově také v předmětech výchova ke zdraví a přírodopis. Ve školním roce výuka problematiky HIV/AIDS probíhala v **92,4 % škol** (1 892 škol) alespoň v jednom ze 7. – 9. ročníků, zatímco v žádném z těchto ročníků neprobíhala u **7,6 % škol (155 škol)**.

Graf 3: Výuka o problematice HIV/AIDS v ČR ve školním roce 2023/2024, procento škol, které výuku v rámci jednotlivých krajů uskutečnily (N = 2047)

Rozdíly mezi jednotlivými kraji jsou uvedeny v grafu 3. Hranice 95 %, která by měla být dosažena, aby byly naplněny cíle vzdělávání v této oblasti, byla identifikována pouze ve třech krajích: v Ústeckém, Libereckém a Pardubickém. Naproti tomu v Jihomoravském kraji výuku nerealizovalo téměř **12 % škol**, které se průzkumu zúčastnily.

Průběh výuky s problematikou HIV/AIDS

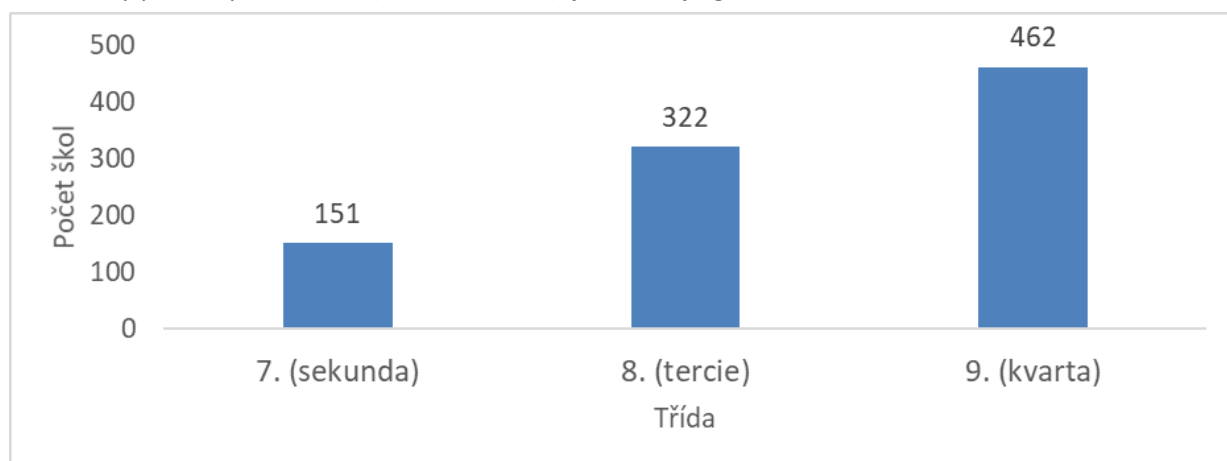
Školy, které realizovaly výuku v některém ze 7. – 9. ročníku, byly dotázány, ve kterém ročníku se výuka uskutečnila a kdo se na jejím zajištění podílel (tabulka 2). Dále je v tabulce uvedeno procento žáků, kteří byli při výuce přítomni. Nejčastěji je výuka realizována v 8. třídách základních škol a v odpovídajících ročnících víceletých gymnázií. Převažuje realizace výuky interními pedagogy škol (74,5 % škol). Externí organizace nebo subjekty jsou při výuce využívány nejčastěji pro žáky 9. tříd.

	Subjekt, který realizoval výuku ve škole						Výuka neprobíhala	
	Pedagogové školy			Externisté				
	Počet škol	Procento škol	Procento žáků	Počet škol	Procento škol	Procento žáků	Počet škol	Procento škol
7. ročník	978	47,8	95,5	155	7,6	92,8	982	48,0
8. ročník	1594	74,5	96,5	342	16,7	93,3	363	17,7
9. ročník	1301	63,6	95,5	469	22,9	93,8	510	24,9

Tabulka 2: Výuka problematiky HIV/AIDS v 7.– 9. třídách základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií, školní rok 2023/2024, N = 1892

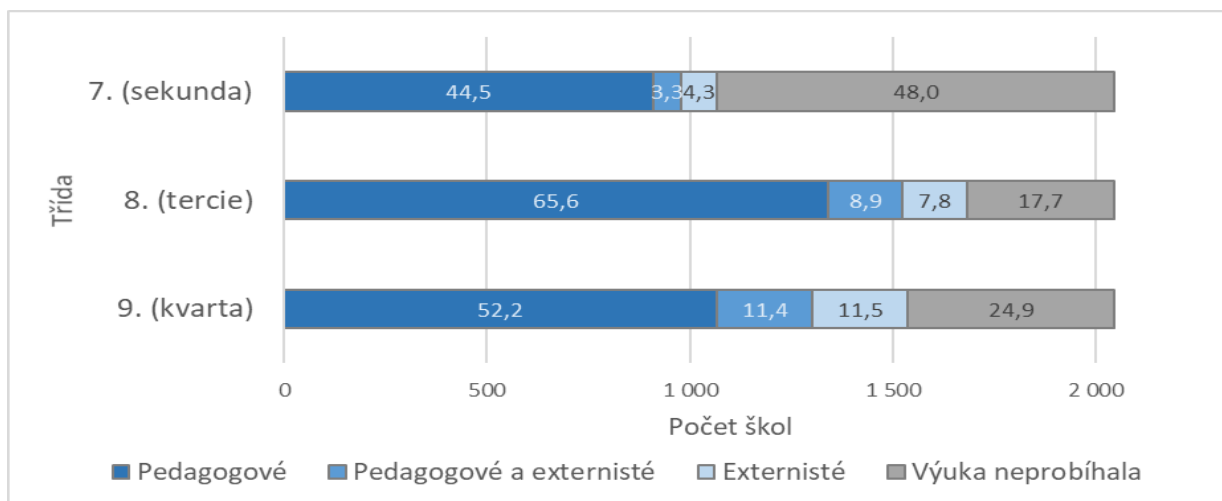
Využití externích organizací/subjektů

Ve školním roce 2023/2024 byla při výuce prevence HIV/AIDS využita externí organizace nebo osoba (lektor) ve 30 % škol (614 škol). Naopak 70 % škol (1433 škol) realizovalo výuku bez zapojení externích subjektů. Školy, které využily nabídku doplnění výuky ze strany externích subjektů, ji nejčastěji zařazovaly pro žáky 9. ročníků (462 škol, 75 %), jak ukazuje graf 4.

Graf 4: Počet škol, které pro zajištění výuky o problematice HIV/AIDS v jednotlivých ročnících ve školním roce 2023/2024 využily externí subjekty (N = 614)

Graf 5 znázorňuje podíl učitelů a externích subjektů na výuce prevence HIV/AIDS, a to samostatně i v kombinaci, v 7. – 9. ročníku základních škol a víceletých gymnázií. Zároveň ukazuje podíl škol, které se tomuto tématu v daném ročníku nevěnují.

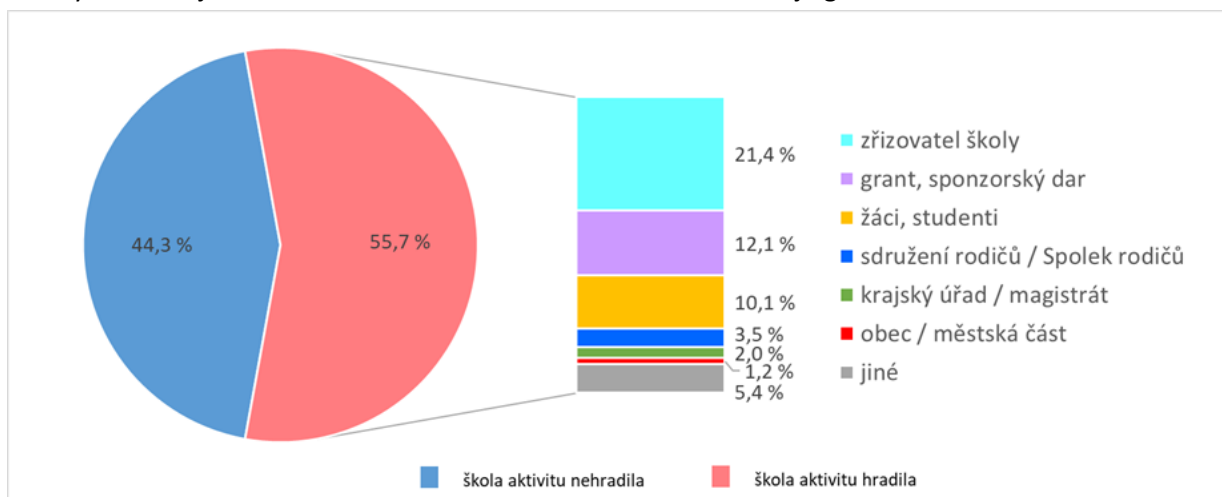
Graf 5: Využití externí organizace/osoby/lektora při výuce prevence HIV/AIDS v 7. – 9. třídě (N = 2047)

V téměř v polovině (48,0 %) sedmých ročníků se ve školním roce 2023/2024 výuka o HIV/AIDS neuskutečnila. Pokud probíhala, nejčastěji ji zajišťovali interní pedagogové, jen ve 3,3 % s nimi spolupracovali externisté, ve 4,3 % škol ji zajišťovali pouze externisté. V osmých ročnících se tématu věnovalo 88,3 % škol, převážně pedagogové (65,6 %), v 8,9 % škol spolupracovali s externisty a v 7,8 % škol byli přizváni pouze externisté.

V devátých ročnících probíhala výuka ve třech čtvrtinách dotazovaných škol (75,1 %). Samostatně ji vedli pedagogové v 52,2 % škol, ve spolupráci s externisty v 11,4 % a 236 škol (11,5 %) využilo pouze externisty.

Financování externích organizací/subjektů

Celkem **614 (32 %)** škol uvedlo, že ve školním roce 2023/2024 využily při výuce prevence HIV/AIDS **externí organizaci/subjekt nebo lektora**. Z těchto škol **55,7 % aktivitu hradilo**, přičemž některé školy uvedly více zdrojů financování. Přehledně tuto skutečnost zobrazuje graf 6.

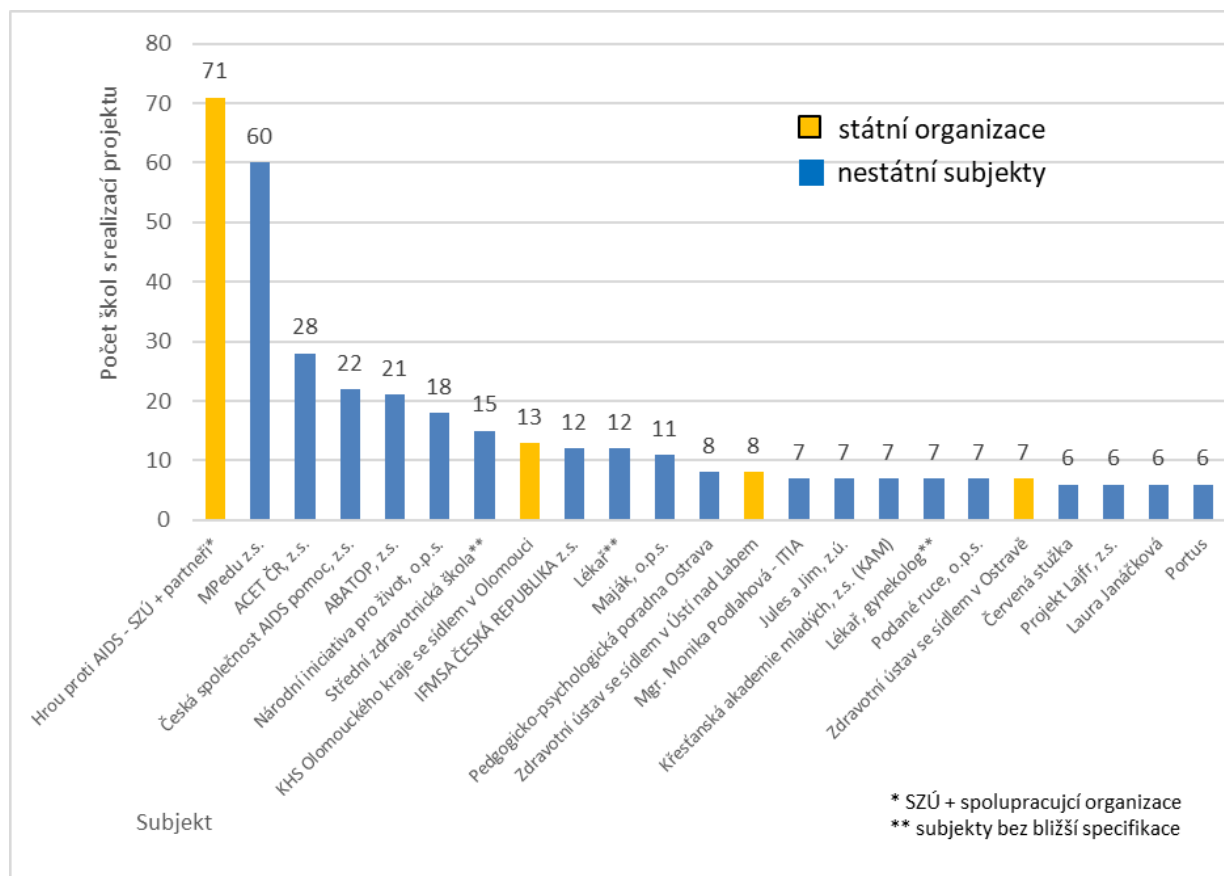

Graf 6: Účast externích subjektů na výuce HIV/AIDS s úhradou a bez úhrady v ČR, školní rok 2023/2024

Největší podíl na úhradě externích subjektů nesl zřizovatel školy (21,4 %, 140 škol), následovaly granty a sponzorské dary (12,1 %, 79 škol) a přímé platby žáků a studentů (přibližně 10 % škol). Sdružení rodičů (spolek rodičů) se podílelo na úhradách u necelých 4 % škol, krajské úřady a obce/městské části (pokud nebyly zřizovateli školy) se dohromady podílely asi u 3 % škol. Jiné zdroje financování nebo kombinaci

více zdrojů financování uvedlo 5 % škol. Školy hradily externím subjektům v průměru 2 500 Kč za jednu třídu a vyučovací hodinu, medián úhrady byl 2 000 Kč. Výše plateb však byla značně variabilní.

Externí subjekty využívané při výuce tématu HIV/AIDS zahrnovaly státní instituce, nevládní neziskové organizace či soukromé subjekty. Graf 7 znázorňuje zastoupení nejčastěji využívaných externích subjektů.

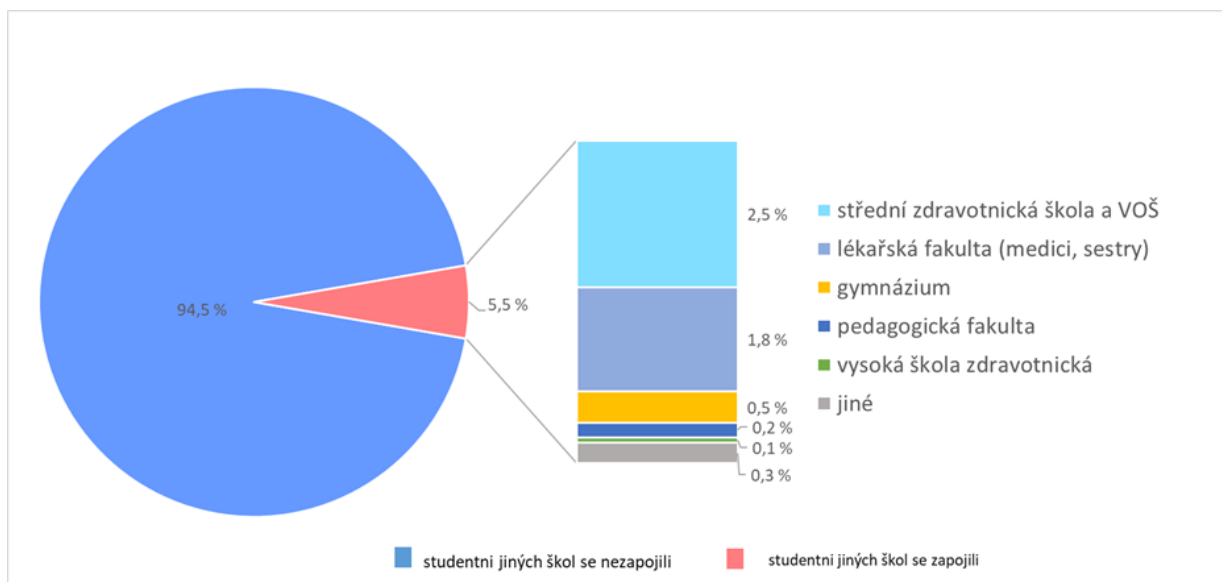

Graf 7: Nejčastěji zastoupené externí subjekty spolupracující při výuce problematiky HIV/AIDS na školách s druhým stupněm výuky a víceletých gymnáziích v ČR, školní rok 2023/2024

Nejčastěji využívaným edukačním programem v roce 2023/2024 byl projekt SZÚ *Hrou proti AIDS* (7), který byl realizován jak samotným SZÚ, tak ve spolupráci s místně příslušnými krajskými hygienickými stanicemi a dalšími subjekty. Projekt byl rovněž realizován jako peer program, přičemž se na jeho odborném zajištění nejčastěji podíleli studenti středních zdravotnických škol či studenti dalších středních škol.

Zapojení studentů jiných škol do výuky prevence HIV/AIDS (vrstevnické programy)

Studenti jiných škol se v rámci vrstevnických programů podíleli na prevenci HIV/AIDS ve školním roce 2023/2024 v celkem 104 školách (5,1 %). Nejčastěji se jednalo o studenty **středních zdravotnických škol a VOŠ**, přičemž některé školy uvedly zapojení studentů z více typů škol. Podrobně je participace studentů jiných škol uvedena v grafu 8.

Graf 8: Zapojení studentů jiných škol při prevenci HIV/AIDS na základních školách v ČR, školní rok 2023/2024

Studenti pedagogických fakult se zapojili do zvyšování zdravotní gramotnosti v oblasti HIV/AIDS pouze v pěti základních školách z celého souboru. Přitom právě jejich participace na probíhající edukaci během jejich vlastního studia může být důležitým faktorem pro zajištění kvalitní výuky o tomto tématu v budoucnu díky zkušenostem získaným pro vlastní pedagogické působení.

Závěry a doporučení

Společného dotazníkového šetření SZÚ a MŠMT se zúčastnilo téměř 75 % škol s druhým stupněm výuky (celkem 2 047 škol) z celé ČR. Dotazníky vyplňovali ředitelé škol nebo školní metodici prevence.

Výsledky ukázaly, že ne všechny školy naplňují rámcový vzdělávací program (RVP ZV) (6). Výuka problematiky HIV/AIDS probíhala v 92,4 % zapojených škol, avšak Společného dotazníkového šetření SZÚ a MŠMT se zúčastnilo téměř 75 % škol s druhým stupněm výuky (celkem 2047 škol) z celé ČR. Dotazníky vyplňovali ředitelé škol nebo školní metodici prevence.

Výsledky ukázaly, že ne všechny školy naplňují rámcový vzdělávací program (RVP ZV) (6). Výuka problematiky HIV/AIDS probíhala v 92,4 % zapojených škol, avšak se značnými mezikrajovými rozdíly – například v Jihomoravském kraji byla realizována pouze v 88,1 % škol, zatímco v Ústeckém, Libereckém a Pardubickém kraji se věnovalo problematice 95–96 % škol. Výuky k tématu HIV/AIDS se obvykle ve školách zúčastnilo 93–96 % žáků.

Z těchto výsledků vyplývá, že očekávání *Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS na období 2023–2027* v bodě 1 cíle 7 nejsou v současné době naplňována.

Problematika HIV/AIDS byla nejčastěji vyučována ve sledovaném školním roce v osmém ročníku základních škol (tercii gymnázií), přičemž se na výuce podíleli převážně interní učitelé škol. Spolupráce s externisty byla využita ve 30 % škol, nejčastěji v devátých ročnících (kvarta).

V roce 2023/2024 spolupracovaly základní školy v ČR při výuce problematiky HIV/AIDS či při jejím doplnění s více než stovkou externích subjektů. Více než polovina škol tuto spolupráci hradila, a to z různých zdrojů nebo jejich kombinací. Průměrná výše úhrady byla 2 500 Kč, medián úhrady činil 2 000 Kč na hodinu výuky a třídu, avšak s výraznou variabilitou.

Vrstevnické programy byly využívány asi v 5,5 % škol. Studenti pedagogických fakult se do výuky zapojili jen ojediněle, zatímco studenti lékařských fakult se účastnili výuky ve větší míře.

Z uvedených skutečností vyplývá nutnost věnovat problematice zvyšování zdravotní gramotnosti v oblasti prevence HIV/AIDS ve výuce minimálně takový časový a obsahový prostor, který ukládá **Upravený rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní vzdělávání (ZŠ) – 2021** a **Upravený rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní vzdělávání (ZŠ) – 2023**. Uvedené RVP korespondují s úkoly **Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027**. Tento národní strategický dokument vychází z cílů **SDG targets (WHO)**, tj. ukončit šíření AIDS a epidemie virové hepatitidy a sexuálně přenosných infekcí do roku 2030 (8).

Současně je nutné zaměřit se na edukaci pedagogických pracovníků (3) s cílem dosáhnout změny ve vnímání infekce HIV jako stigmatu. K podpoře vzdělávání praktikujících pedagogů v oblasti prevence HIV/AIDS lze využít webové stránky odborných institucí, např. SZÚ (9, 10), online webináře, konzultační dny či odborné semináře ve spolupráci s MŠMT. K podpoře vzdělávání studentů pedagogických fakult je možné využít program *Joint Action SHIELD*, který je v současné době v procesu schvalování Evropskou komisí. K dosažení cílů stanovených WHO/UNAIDS/ECDC a navazujících národních cílů ČR je důležité vybudování sítě kvalifikovaných externích organizací spolupracujících s MŠMT a MZ ČR, s krajskými úřady, krajskými hygienickými stanicemi pod metodickým vedením SZÚ, který garantuje odbornost a kvalitu obsahu. S ohledem na výše uvedené skutečnosti je nezbytně nutná realizace navazujících šetření k ověření úspěšnosti navržených a posléze provedených opatření. Současně je nezbytné se věnovat plnění bodu 2 cíle 7 *Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027* (tj. stejným způsobem zacílit pozornost i na studenty odborných učilišť SŠ a VOŠ i jejich pedagogy (plnění bodu 3 *Národního programu řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027*).

Seznam zkratk

ČR	Česká republika
ECDC	Evropské centrum pro kontrolu nemocí
HIV/AIDS	virus lidské imunodeficiency / syndrom získaného selhání imunity
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MZČR	Ministerstvo zdravotnictví České republiky
RVP ZV	rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
SŠ	Střední škola
SZÚ	Státní zdravotní ústav
UNAIDS	Společný program Organizace spojených národů pro HIV/AIDS
VOŠ	vyšší odborná škola
WHO	Světová zdravotnická organizace
ZŠ	základní škola

Literatura

1. KUBÁTOVÁ, Anna; FIALOVÁ, Alena; STUPKA, Jiří; MALÝ, Marek; HAMPLOVÁ, Lidmila et al. Stigmatization and discrimination of people living with HIV in the Czech Republic: a pilot study. *Central European Journal of Public Health*. 2023, vol. 31, no. 3, p. 210–216. ISSN 1210-7778.
2. MZ ČR. *Národní program řešení problematiky HIV/AIDS v ČR na období 2023–2027*. Online. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2023. Dostupné z: https://www.mzcr.cz/wp-content/uploads/2023/05/NP_HIV_AIDS-2023-2027.pdf. [cit. 2025-03-17].
3. KUBÁTOVÁ, Anna; FIALOVÁ, Alena; STUPKA, Jiří; MALÝ, Marek; HAMPLOVÁ, Lidmila et al. Students' knowledge about HIV and their attitudes towards people living with HIV/AIDS in the Czech Republic: analysis of the school environment and recommendations for prevention. *Central European Journal of Public Health*. 2024, vol. 32, no. 2, p. 77–84. ISSN 1210-7778.
4. P.F. art. *Atlas školství*. Online. Brno: P.F. art, 2025. Dostupné z: <https://www.atlasskolstvi.cz/zakladni-skoly>. [cit. 2025-03-05].
5. ČŠI. *Portál*. Online. Praha: Česká školní inspekce, 2025. Dostupné z: <https://portal.csicr.cz/>. [cit. 2025-01-26].
6. MŠMT. *Jednotný metodický portál MŠMT. Upravený rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní vzdělávání (ZŠ) – 2023, Upravený rámcový vzdělávací program (RVP) pro základní vzdělávání (ZŠ) – 2021*. Online. Praha: Ministerstvo školství ČR, 2025. Dostupné z: <https://edu.gov.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcove-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>. [cit. 2025-02-13].
7. SZÚ. *Hrou proti AIDS*. Online. Praha: Státní zdravotní ústav, 2025. Dostupné z: <https://szu.gov.cz/odborna-centra-a-pracoviste/centrum-podpory-verejneho-zdravi/preventivni-programy/hrou-proti-aids/>. [cit. 2025-01-20].
8. WHO. *Global Health Sector Strategies on, respectively, HIV, viral hepatitis and sexually transmitted infections for the period 2022-2030*. Online. Geneva: World Health Organization, 2022. Dostupné z: <https://www.who.int/teams/global-hiv-hepatitis-and-stis-programmes/strategies/global-health-sector-strategies>. [cit. 2025-02-07].
9. SZÚ. *Tadyted.com*. Online. Praha: Státní zdravotní ústav, 2025. Dostupné z: www.tadyted.com. [cit. 2025-01-20].
10. SZÚ. *Národní program boje proti AIDS*. Online. Praha: Státní zdravotní ústav, 2025. Dostupné z: www.prevencehiv.cz. [cit. 2025-01-20].

Výsledky šetření byly původně uveřejněny v publikaci vydané Státním zdravotním ústavem v roce 2025: Kubátová A., Fialová A, Stupka J. Výsledky dotazníkového šetření mezi řediteli základních škol a víceletých gymnázií: prevence HIV/AIDS v základních školách a víceletých gymnáziích v České republice, školní rok 2023/2024. Praha: Státní zdravotní ústav; 2025.

Evropský týden testování na HIV a žloutenky (18. – 25. 11. 2024)

Anna Kubátová

Státní zdravotní ústav

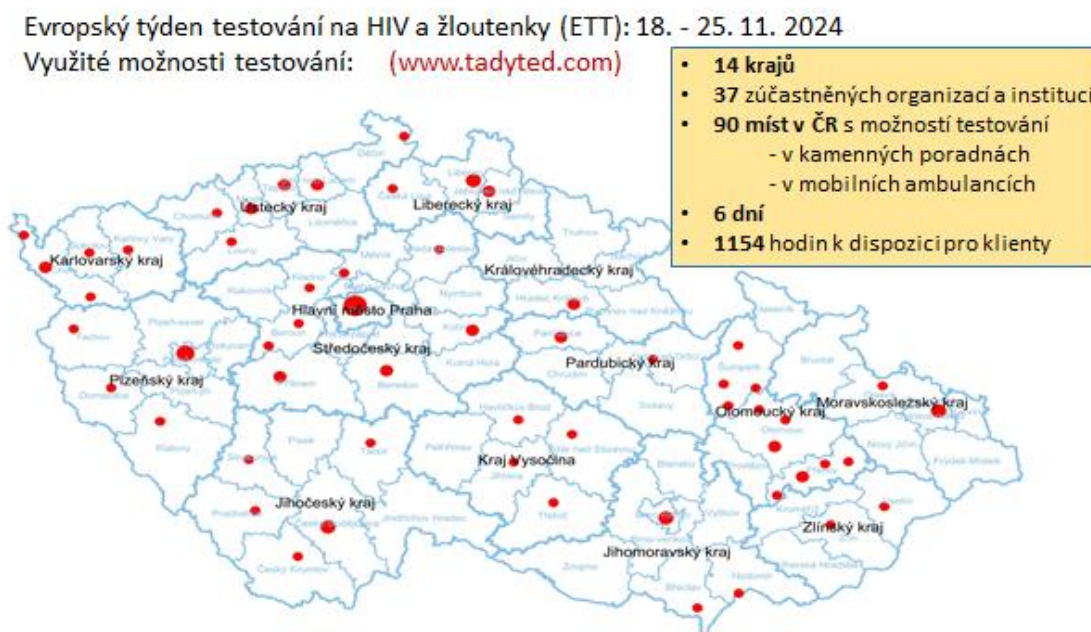
Mysli na prevenci. Otestuj se. Dodržuj léčbu.

Mezinárodní kampaň Evropský týden testování na HIV a žloutenky probíhala v roce 2024 již jedenáctým rokem v mnoha státech Evropy. Hlavním cílem bylo zpřístupnit bezplatné testování na HIV infekci a žloutenky typu B a C, případně syfilis široké veřejnosti. I v roce 2023 probíhaly akce spojené s testováním po celé České republice. Zastřešující organizací byl Státní zdravotní ústav (SZÚ) pod záštitou Ministerstva zdravotnictví České republiky. Evropský týden testování je ideální příležitostí, jak odhalit infekci HIV. Včasný záchyt infekce umožňuje bezprostředně zahájit léčbu. Čím dříve je infekce odhalena, tím účinněji odpovídá tělo pacienta na léčbu a předchází se nežádoucím komplikacím.

Akce byla určena široké veřejnosti. Seznam organizací nabízejících bezplatné testování byl k dispozici na www.tadyted.com. Případné dotazy zodpovídali pracovníci SZÚ na bezplatné Národní lince pomoci 800 144 444.

Také v roce 2024 se do Evropského týdne testování se zapojilo v České republice 37 státních i nestátních organizací a jejich pracovníci věnovali všem přichozím celkem 1 154 hodin svého času (obr. 1).

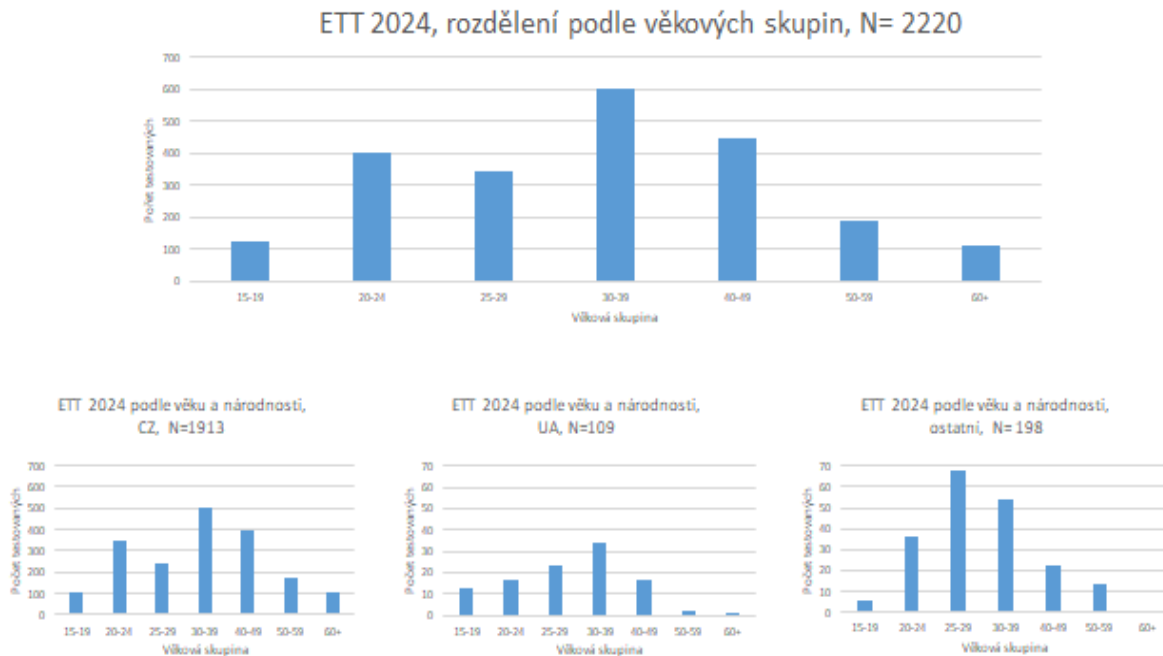
Obrázek 1

Možnosti testování na některém z 90 center napříč 14 kraji České republiky využilo v historii nejvíce 2 220 osob, z toho 1242 mužů (56 %) a 970 (44 %) žen. Testování na HIV využilo 2 182 osob, toho 60 % poprvé, 40 % využilo možnosti opakovaně.

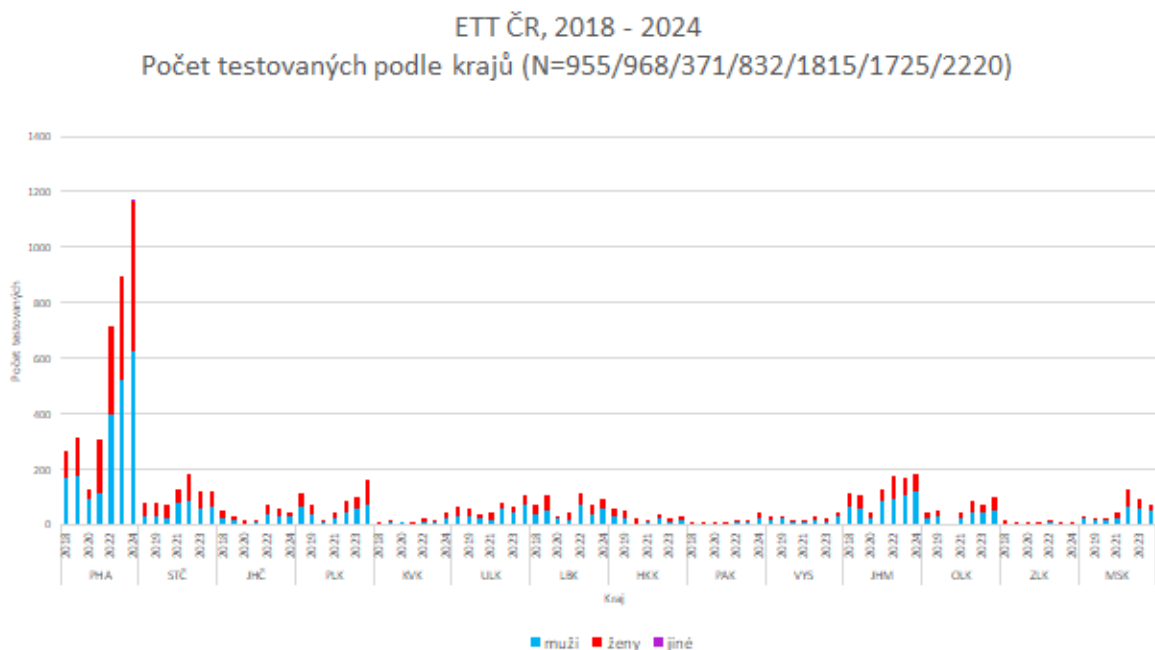
Z hlediska národnosti bylo 1913 občanů české národnosti (86 %), 109 občanů ukrajinské národnosti (5 %) a 198 občanů jiné národnosti (9 %). Nejpočetněji zastoupenou věkovou skupinou byla skupina 20–29 roků (obr. 2).

Obrázek 2

Nejvíce zájemců o testování bylo v Praze, Středočeském a Jihomoravském kraji. Nejméně zájemců bylo naopak v krajích Zlínském a Karlovarském (obr. 3).

Obrázek 3

Co se týče výsledků (obr. 4), čtyřem nově zjištěným osobám s HIV byla nabídnuta okamžitá léčba, u 8 osob byla zjištěna infekce VHB, 5 osobám syfilis, 29 osob bylo odesláno k došetření nákazy virem hepatitidy C.

Obrázek 4

ETT 2024
Účast: 2220 osob
Výsledky testů:

HIV		HBsAg		anti-HCV		syfilis	
neg	poz	neg	poz	neg	reaktivní	neg	poz
2181	4	948	8	1721	29	1536	5

Více informací o testování na HIV i ostatní STI je možné nalézt na webu www.tadyted.com.

Informace o proběhlém Evropském týdnu testování na HIV a žloutenky lze nalézt na webu www.prevencehiv.cz.

Zvyšování zdravotní gramotnosti pacientů v reprodukčním věku v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI studentkami Vysoké školy zdravotnické, o. p. s.

Lidmila Hamplová, Soňa Jexová

Vysoká škola zdravotnická, o.p.s.

Vysoká škola zdravotnická, o. p. s. (dále jen VŠZ) byla od roku 2016 do roku 2025 řešitelským pracovištěm projektu s názvem **Aplikace metody krátkých intervencí v prevenci šíření HIV/AIDS a ostatních STI.**

Projekt byl každoročně finančně podpořen z dotačního řízení Národní program řešení problematiky HIV/AIDS Ministerstva zdravotnictví České republiky. Idea projektu vychází z finančně nenáročné metody edukace, která zvyšuje zdravotní gramotnost a ovlivňuje postoje a chování populace ve prospěch udržení a posílení zdraví. Metoda doporučená WHO je aplikovatelná na všechny oblasti životního stylu včetně sexuálního chování. Cílem krátkých intervencí v oblasti prevence šíření HIV/AIDS a ostatních sexuálně přenosných infekcí (dále jen STI) je poskytnout kultivovanou a nenásilnou formou za použití názorných edukačních karet vytvořených odborníky Státního zdravotního ústavu cílové populaci osob v reprodukčním věku potřebné informace o prevenci a epidemiologických aspektech infekce HIV/AIDS a ostatních STI a motivovat ji k bezpečnějšímu sexuálnímu chování.

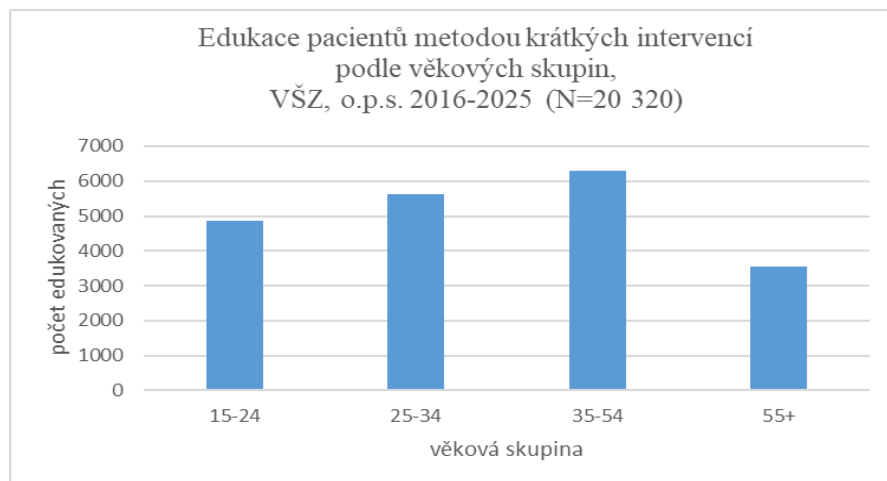
Metoda krátké intervence byla od roku 2016 součástí výuky studentek oboru Všeobecné ošetřovatelství denní i kombinované formy studia a studentek oboru Porodní asistence v rámci výuky předmětů *Výchova k reprodukčnímu zdraví, Zdravý životní styl, Komunikace a Edukace v ošetřovatelství*. Od roku 2020 se vyučuje dle nové akreditace studia na VŠZ samostatný předmět s názvem *Krátké intervence*. Vždy na počátku nového akademického roku jsou teoreticky i praktickým nácvikem proškoleni studenti/studentky 1. ročníku hlavní řešitelkou projektu a metoda krátké intervence je pak studentkami denní formy studia aplikována během výkonu odborných praxí a studentkami kombinované formy studia během výkonu jejich profese ve zdravotnických zařízeních v celé ČR na základě uzavřených rámcových či individuálních smluv o výkonu odborné praxe. Kvalita prováděné intervence je kontrolována hlavní řešitelkou osobně v příslušných zdravotnických zařízeních.

V průběhu let **2016–2025** bylo ve **více než 350 zdravotnických zařízeních** ambulantního a lůžkového typu po celé ČR intervenováno celkem **20 320 pacientů**, z toho 7 234 mužů (35,6 %) a 13 080 žen (64,4 %) převážně v reprodukčním věku, kteří projeví zájem o zvýšení své zdravotní gramotnosti v oblasti prevence infekce HIV/AIDS a dalších STI. Pro potřebu edukace ukrajinsky a anglicky hovořících pacientů byly edukační karty přeloženy do těchto jazyků. Cizojazyčné karty byly v rámci edukace využity ukrajinsky hovořícími studentkami VŠZ a edukační karty v anglickém jazyce byly využity v případě potřeby edukace cizinců hovořících pouze anglicky.

Efektivita realizované intervence byla identifikována krátkým dotazníkem, kdy byl zjišťován zejména názor respondentů na přínos realizované intervence. Statistická analýza získaných dat byla provedena každoročně po ukončení realizace projektu. Z hlediska věkového zastoupení v průběhu 10 let realizace projektu tvořili 23,9 % edukovaní pacienti a pacientky ve věkové kategorii 15–24 let (4 851 osob) a 27,7 % se nacházelo v kategorii 25–34 let (5 620

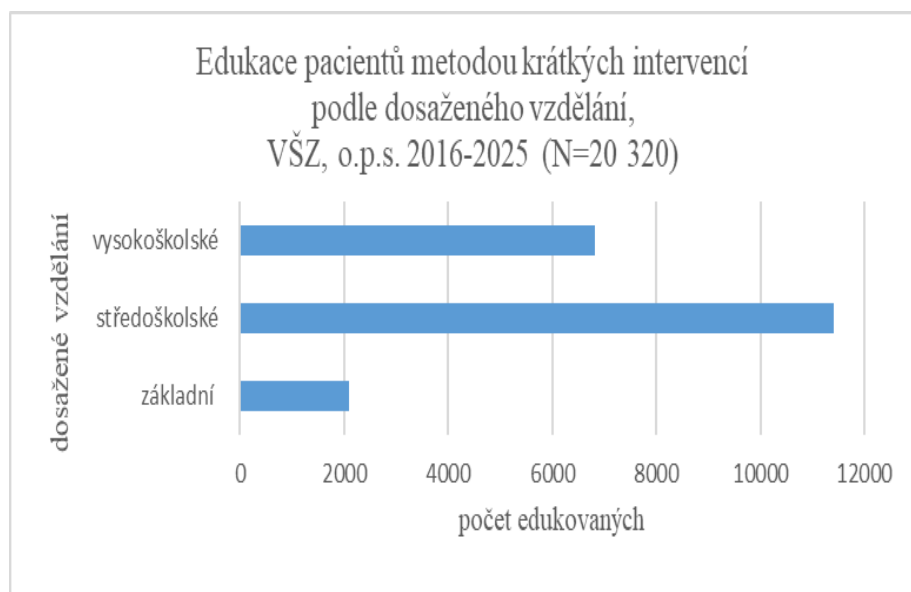
edukovaných). Nejvyšší počet intervenovaných osob patřil do věkové kategorie 35–54 let, a to 6 311 osob (31,1 %). Ve věku nad 55 let bylo intervenováno 3 538, tedy 17,3 % pacientů (pacientek), graf 1.

Graf 1: Edukovaní pacienti v problematice HIV/AIDS podle věkových skupin, VŠZ, o.p.s, 2026–2026

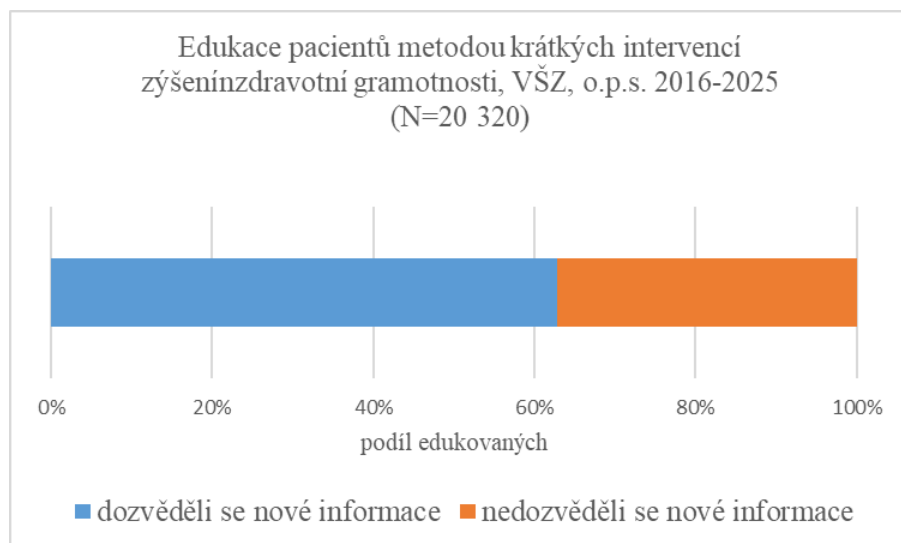
Z hlediska úrovně vzdělání 10,3 % (2 100 osob) dosáhlo pouze základního vzdělání a 33,6 % získalo vysokoškolské vzdělání (6 810 osob). Nejpočetněji zastoupenou skupinou byli středoškolsky vzdělaní pacienti s maturitou 56,1 % osob ze souboru, tedy 11 404 edukovaných, graf 2.

Graf 2: Edukovaní pacienti v problematice HIV/AIDS z hlediska dosaženého vzdělání, VŠZ, o.p.s, 2026–2026

Z celkového počtu 20 320 intervenovaných pacientů/pacientek v rámci realizace projektu v letech 2016–2025 uvedlo 62,8 % respondentů (12 762 osob), že se dozvědělo z karet nové informace, tedy přiznali zvýšení zdravotní gramotnosti intervencí, graf 3.

Graf 3: Podíl edukovaných se zvýšením zdravotní gramotnosti v oblasti HIV/AIDS, VŠZ, o. p. s., 2016–2025

Realizace projektu je plně v souladu s vyhláškou 55/2011 Sb., v platném znění, kde je uvedeno, že **nelékařští zdravotničtí pracovníci motivují a edukují jednotlivce, rodiny a skupiny osob k přijetí zdravého životního stylu a k péči o sebe**. Dále je zde uvedeno, že všeobecná sestra a porodní asistentka v rozsahu své odborné způsobilosti mohou provádět výchovu a poradenství v oblastech podpory zdraví a zdravého způsobu života, včetně prevence vzniku, šíření a omezení výskytu onemocnění, připravovat programy ochrany a podpory zdraví a účastnit se v rozsahu své odborné způsobilosti jejich realizace.

Metodika projektu a výsledky byly v průběhu 10 let jeho realizace opakovaně prezentovány na mnoha celostátních konferencích, na seminářích a workshopech pořádaných subjekty v gesci ministerstev zdravotnictví, školství, mládeže a tělovýchovy, práce a sociálních věcí a také samosprávnými orgány, čímž byl osloven a s metodou krátké intervence seznámen vysoký počet odborníků nejen z řad zdravotnických, ale i pedagogických a sociálních pracovníků.

Všem zájemcům o realizaci projektu byly poskytnuty edukační karty v českém, anglickém a ukrajinském jazyce, které byly vytištěny z dotace MZ ČR. Jak vyplývá z výše uvedených dat, realizace projektu nepochybně přispívá k zvyšování zdravotní gramotnosti cílové populace a snížení incidence infekce HIV či ostatními původci STI v populaci intervenovaných pacientů/pacientek v reprodukčním věku různých národností žijících v České republice.

Zvyšování zdravotní gramotnosti u ukrajinských žáků s podporou WHO, projekt: Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach.

Jiří Stupka, Anna Kubátová

Státní zdravotní ústav

V období od 1. dubna do 14. června 2024 realizoval v Praze Státní zdravotní ústav (SZÚ) projekt Empowering Youth: The Prague Initiative for HIV/AIDS Prevention in Schools by Ukrainian Educators – A Collaborative Approach, zaměřený na prevenci HIV/AIDS u ukrajinských žáků a studentů za finanční podpory České kanceláře Světové zdravotnické organizace (WHO).

Jeho hlavním cílem bylo zvýšit znalosti mladých lidí o HIV/AIDS, možnostech testování a léčby v České republice, ale také přispět k formování postojů vůči lidem žijícím s HIV/AIDS.

Projekt vznikl z potřeby dostupné, srozumitelné a kulturně citlivé prevence pro ukrajinskou mládež žijící v Praze. Důležitým prvkem byla skutečnost, že edukace probíhala za účasti deseti vyškolených ukrajinských facilitátorů, kteří dokázali žákům a studentům předávat informace jazykově i obsahově blízkou formou. Tento přístup umožnil vytvořit bezpečné prostředí pro otázky, diskusi i bourání předsudků spojených s HIV/AIDS a dalšími sexuálně přenosnými infekcemi.

Z původně plánovaných 24 akcí bylo zrealizováno 23. Aktivit se zúčastnilo 404 žáků a studentů. Osloveno bylo násobně více škol, neziskových organizací i zařízení poskytujících ubytování ukrajinské mládeži, než bylo původně plánováno. Série obrázků ukazuje různá prostředí, kde byl projekt realizován.

Zdroj fotodokumentace: SZÚ

Významný dopad měly také komunikační aktivity v čekárnách lékařů a na sociálních sítích, které v rámci projektu probíhaly.

Součástí projektu bylo rovněž šíření vzdělávacího kvízu, zaměřeného na problematiku HIV/AIDS. Kvíz byl dostupný mimo jiné prostřednictvím webu hlavního města Prahy a zároveň byl distribuován do čekáren praktických lékařů pro dospělé, praktických lékařů pro děti a dorost a gynekologů. Tím se podařilo rozšířit preventivní sdělení nejen mezi přímé účastníky projektu, ale i mezi širší veřejnost. Kvíz byl k dispozici v češtině i ukrajinštině. Podle prezentovaných údajů oslovilo preventivní sdělení šířené prostřednictvím čekáren lékařských ordinací přibližně 1,25 milionu osob v českém a ukrajinském jazykovém prostředí a prostřednictvím sociálních médií přibližně 1,33 milionu osob.

Jak je uvedeno výše, hlavním cílem projektu bylo dosáhnout zlepšení porozumění problematice HIV/AIDS mezi ukrajinskými žáky a studenty v Praze alespoň o 20 procentních bodů.

Hodnocení probíhalo formou dotazníkového šetření před edukací a po jejím absolvování. Sledovány byly znalosti o cestách přenosu HIV, možnostech testování v České republice, léčbě, životě s HIV/AIDS a také informovanosti o dalších sexuálně přenosných infekcích. Vedle znalostí byly hodnoceny také postoje účastníků k lidem žijícím s HIV.

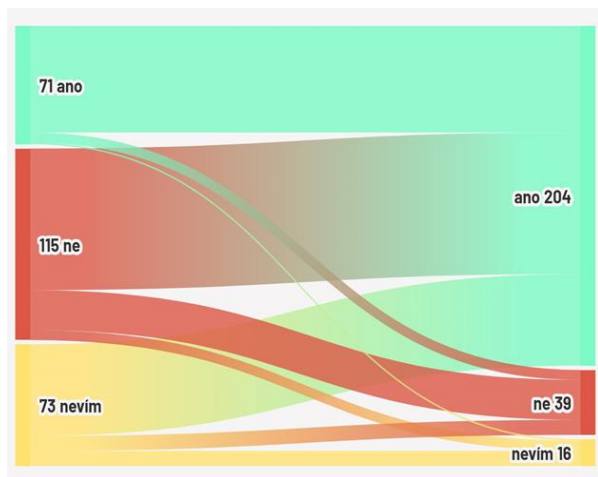
Dotazník využitý před a po realizaci projektu ukázal, že došlo k průměrnému zlepšení znalostí a postojů o 30,32 procentního bodu. U některých otázek nebylo možné dosáhnout zvýšení o 20 procentních bodů, protože vstupní úroveň odpovědí byla již před edukací poměrně vysoká. Přesto se u vybraných položek podařilo dosáhnout mimořádně výrazného posunu, a to zejména v oblasti postojů vůči lidem žijícím s HIV.

Velmi významný výsledek byl zaznamenán například u otázky „Koupili byste si čerstvou zeleninu od HIV pozitivního prodejce?“, viz graf 1. Před realizací projektu odpovědělo kladně pouze 27,4 % účastníků, po absolvování edukace se tento podíl zvýšil na 78,8 %. Ještě důležitější je, že tato otázka neověřovala pouze znalosti, ale především postoje a míru stigmatizace. Výrazný posun tak ukazuje, že správně vedená edukace může rychle a účinně odbourávat obavy založené na neznalosti.

Podobně se žádoucí změna se objevila také u otázky „Myslíte si, že děti, které jsou HIV pozitivní, by měly mít možnost chodit do školy společně s dětmi, které jsou HIV negativní?“, viz graf č. 2. Podíl kladných odpovědí se zvýšil z 36,6 % před edukací na 78,0 % po jejím absolvování. Tento výsledek je zvláště důležitý, protože se týká prostředí školy, mezilidského soužití a rovného přístupu ke vzdělávání. Ukazuje, že zvýšení znalostí o skutečných cestách přenosu HIV může vést k většímu přijetí, toleranci a respektu vůči lidem žijícím s HIV.

Graf 1: *Koupili byste si čerstvou zeleninu od HIV pozitivního prodejce?*

Would you buy fresh vegetables from an HIV-positive seller?

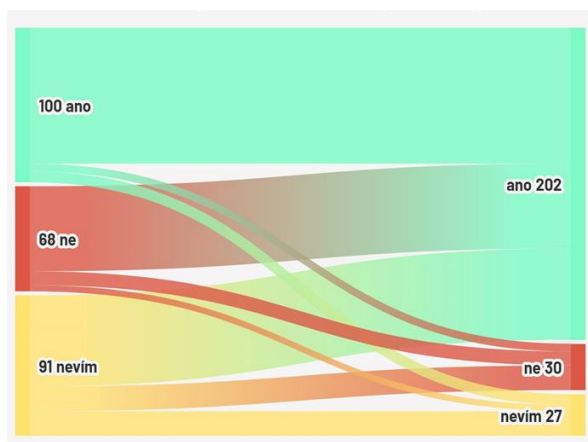

Zdroj: SZÚ

Před realizací projektu odpovědělo na otázku kladně pouze 71 osob, tj. 27,4 % účastníků, po absolvování edukace se tento podíl zvýšil na 204 osob, tj. 78,8 %

Graf 2: Myslíte si, že děti, které jsou HIV pozitivní, by měly mít možnost chodit do školy společně s dětmi, které jsou HIV negativní?

Do you think that children who are HIV positive should be able to go to school together with children who are HIV negative?

Zdroj: SZÚ

Před realizací projektu odpovědělo na otázku kladně 100 osob, tj. 36,6 % a po absolvování edukace odpovědělo kladně 202 osob, tj. 78,0 %.

Projekt tak potvrdil význam školní prevence, která není založena pouze na předávání informací, ale také na práci s postoji, mýty a předsudky. Ukázal, že mladí lidé jsou schopni své postoje měnit, pokud dostanou odborně správné, srozumitelné a důvěryhodné informace. Výsledky projektu zároveň dokazují, že prevence HIV/AIDS má smysl nejen jako zdravotněvýchovná aktivita, ale také jako nástroj podpory sociální soudržnosti, respektu a snižování stigmatizace.

Podarilo se naplnit hlavní cíle: vyškolit kvalitní facilitátory, realizovat téměř všechny plánované akce a oslovit nejen přímé účastníky, ale i výrazně širší veřejnost prostřednictvím online komunikace, webového kvízu a lékařských ordinací. Největším přínosem projektu je však prokazatelná změna v porozumění a postojích mladých lidí. Právě to je v oblasti prevence HIV/AIDS zásadní, protože informovanost, otevřenost a odstranění stigmatizace patří mezi klíčové předpoklady účinné ochrany veřejného zdraví.

Část řešitelského týmu po akci v jedné ze škol

Studenti při akci v jedné ze škol

Zdroj: fotodokumentace SZÚ